

SĄD NAD SĄDEM

ZMIANY WOKÓŁ SĄDU NAJWYŻSZEGO
W LATACH 2017-2021

NIEZAWISŁOŚĆ SĘDZIOWSKA
KONSTITUCYJNA ZASADA WYMIARU SPRAWIE-
DLIWOŚCI, Z GODNIE Z KTÓRĄ SĘDZIA ROZSTRZYGAJĄC
SPRAWĘ PODLEGA WYŁĄCZNIE KONSTITUCJI
I USTAWOM,
NIE PODLEGA ŻADNYM NACISKOM
I ŻADNYM ZAWĄŻNOŚCIOM Z ZEWNĄTRZ
SZCZEGÓLNIE ZE STRONY WŁADZY WYKONAWCZEJ.

Sąd nad sądem. Zmiany wokół Sądu Najwyższego w latach 2017–2021

Autorzy

Maciej Kalisz, Małgorzata Szuleka, Marcin Wolny

Projekt graficzny i skład

Marta Borucka

Zdjęcie na okładce

©Robert Łukaszewicz

Warszawa, grudzień 2021

Wydanie I

Publikacja dostępna na licencji Creative Commons uznanie autorstwa – na tych samych warunkach 4.0 (CC BY-SA 4.0)

Stan prawny: 18 listopada 2021 r.

Wydawca

Helsińska Fundacja Praw Człowieka

ul. Wiejska 16

00-490 Warszawa

Raport powstał w ramach projektu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka „*Monitoring systemu ochrony praw człowieka w Polsce*”. Projekt jest realizowany z dotacji programu Aktywni Obywatele – Fundusz Krajowy finansowanego z Funduszy EOG. W okresie 2020-2022 r. Helsińska Fundacja Praw Człowieka prowadzi kompleksowy monitoring funkcjonowania instytucji tworzących system ochrony praw człowieka w Polsce (w tym m.in. sądów, prokuratury, instytucji rzecznictwa). W przygotowanych w ramach projektu raportach, analizach i dyskusjach HFPC przedstawia, jak kluczowe zmiany prawa wpływają na pracę tych instytucji oraz ochronę praw podstawowych.

Spis treści

1. Podsumowanie.....	2
2. Kalendarium	4
3. Rola Sądu Najwyższego w systemie sądownictwa.....	7
4. Prace Sądu Najwyższego – dane statystyczne.....	10
5. Zmiany w ustawie o Sądzie Najwyższym	15
6. Wiek emerytalny sędziów. Postępowanie o naruszenie prawa UE.....	19
7. Wybór sędziów Sądu Najwyższego przez nową KRS	22
8. Wybór pierwszego prezesa Sądu Najwyższego i prezesów izb.....	26
9. Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych.....	35
10. Izba Dyscyplinarna	38
11. Postępowania przed trybunałami międzynarodowymi dotyczące zmian w Sądzie Najwyższym	42
12. Wybrane orzecznictwo Sądu Najwyższego	52
Załącznik 1.....	84
Załącznik 2.....	87

1. Podsumowanie

- Sąd Najwyższy jest jedną z kluczowych instytucji w systemie wymiaru sprawiedliwości oraz w systemie trójpodziału władzy. Z jednej strony Sąd Najwyższy pełni tzw. nadzór judykacyjny nad sądami powszechnymi, z drugiej strony powołany jest on również do rozpoznawania spraw dyscyplinarnych sędziów i rozpatrywania protestów wyborczych.
- Trwająca od 2015 r. tzw. reforma wymiaru sprawiedliwości w znacznym stopniu dotyczyła również pracy i funkcjonowania Sądu Najwyższego. Nowa ustawa o Sądzie Najwyższym z 8 grudnia 2017 r. była 11-krotnie nowelizowana. Przyjmowane zmiany dotyczyły zarówno ustroju Sądu Najwyższego (m.in. powołanie dwóch nowych izb), jego funkcjonowania (w tym m.in. wyboru pierwszego prezesa Sądu Najwyższego), jak i jego sędziów (m.in. zmiany wieku emerytalnego sędziów).
- Zmianom w zakresie funkcjonowania i trybu prac Sądu Najwyższego towarzyszyły również liczne wątpliwości prawne dotyczące trybu wyboru nowych sędziów Sądu Najwyższego przez Krajową Radę Sądownictwa złożonej z sędziów członków wybranych przez Sejm w 2018 roku.
- Liczne zmiany dotyczące funkcjonowania Sądu Najwyższego nie przełożyły się na stabilność jego prac. Od 2014 r. liczba nowych spraw wpływających do Sądu Najwyższego utrzymuje się mniej więcej na tym samym poziomie (z lekką tendencją wzrostową w latach 2014–2015 oraz 2018–2019). Jednak w latach 2018–2019 pogorszyło się opanowanie wpływu spraw, a zaległość w ich rozpoznawaniu przez Sąd Najwyższy wzrosła. Na koniec 2018 r. pozostawało 6585 nierozpoznanych spraw, porównywalnie do kolejnego roku (6728 spraw), jednak to wynik zdecydowanie gorszy od rezultatu z 2017 r., na koniec którego pozostało 4551 nierozpoznanych spraw.

- W kontekście wprowadzonych zmian szczególnie kontrowersyjne są te dotyczące statusu i kompetencji Izby Dyscyplinarnej funkcjonującej jako m.in. sąd drugiej instancji w sprawach dyscyplinarnych sędziów oraz posiadającej kompetencje do orzekania o uchylaniu immunitetów sędziowskich. Działalność Izby Dyscyplinarnej, jej status oraz status jej sędziów stały się przedmiotem licznych orzeczeń zarówno sądów krajowych, jak i międzynarodowych.
 - Od 2018 r. Komisja Europejska wszczęła trzy postępowania w sprawie naruszenia prawa Unii Europejskiej w związku z zmianami w ustawie o Sądzie Najwyższym i innych ustawach regulujących ustrój wymiaru sprawiedliwości. Pierwsze postępowanie dotyczyło nowych przepisów regulujących wiek przejścia w stan spoczynku sędziów Sądu Najwyższego. Dwa kolejne postępowania dotyczyły systemu odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów, w tym przede wszystkim działalności i zakresu kompetencji Izby Dyscyplinarnej. W trzecim postępowaniu przeciw uchybieniom państwa członkowskiego, 14 lipca 2021 r. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wydał postanowienie o zabezpieczeniu postępowania zobowiązujące polskie władze do zawieszenia stosowania przepisów regulujących uprawnienia i kompetencje Izby Dyscyplinarnej. Ze względu na brak wykonania tego zabezpieczenia 27 października 2021 r. TSUE nałożył na polskie władze obowiązek zapłaty miliona euro kary za każdy dzień niezastosowania się do postanowienia o zabezpieczeniu.
 - Zmiany w Sądzie Najwyższym były również przedmiotem pytań prejudycjalnych zdawanych przez sądy krajowe Trybunałowi Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz indywidualnych skarg wniesionych do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Na kanwie tych spraw TSUE oraz ETPC wydały przełomowe orzeczenia kształtujące standard oceny niezawisłości sędziów i niezależności wymiaru sprawiedliwości oraz prawa do sądu ustanowionego ustawą.
 - Niniejszy raport podsumowuje najważniejsze zmiany w prawie dotyczące Sądu Najwyższego i ich wpływ na funkcjonowanie SN. W raporcie przedstawiamy wybór najważniejszych orzeczeń z punktu widzenia ochrony praw człowieka, gwarancji sprawiedliwego procesu oraz niezawisłości sędziów, które wydał Sąd Najwyższy od 2015 r. (nie jest to jednak kompletny zbiór).
-

2. Kalendarium

8 grudnia 2017 r.	Sejm przyjął nową ustawę o Sądzie Najwyższym. Był to drugi projekt ustawy o Sądzie Najwyższym zgłoszony w 2017 r. – pierwsza dogłębnie zmieniająca sposób funkcjonowania została zawetowana przez prezydenta w lipcu 2017 r. Wraz z ustawą o Sądzie Najwyższym Sejm przyjął również nowelizację ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, która zmieniała sposób wyboru sędziów członków KRS, co w efekcie znacznie wpłynęło na ocenę statusu samej KRS i legalności podejmowanych przez nią decyzji, w tym także tych dotyczących powołania sędziów.
3 kwietnia 2018 r.	Nowa ustawa o Sądzie Najwyższym weszła w życie.
2 lipca 2018 r.	Pierwsza procedura naruszenia prawa UE w związku z zmianami w Sądzie Najwyższym Komisja Europejska wszczęła postępowanie w sprawie naruszenia prawa Unii Europejskiej w odniesieniu do nowych przepisów regulujących wiek przejścia w stan spoczynku sędziów Sądu Najwyższego.
3 lipca 2018 r.	Upłynął termin wyznaczony dla sędziów SN po 65. roku życia na zgłaszanie zamiaru kontynuowania pracy na stanowisku sędziego SN.
sierpień 2018 r.	Nowa Krajowa Rada Sądownictwa wybierała kandydatów na sędziów Sądu Najwyższego.
wrzesień- październik 2018 r.	Prezydent powołał 40 nowych sędziów Sądu Najwyższego wbrew m.in. narastającym wątpliwościom prawnym dotyczącym statusu KRS i legalności podejmowanych przez nią decyzji oraz zabezpieczeniu Naczelnego Sądu Administracyjnego, który wstrzymał wykonanie części uchwał KRS powołujących nowych sędziów SN.
19 października 2018 r.	Pierwsza procedura naruszenia prawa UE w związku z zmianami w Sądzie Najwyższym Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wydał postanowienie o zabezpieczeniu, które zobowiązywało polskie władze do zawieszenia stosowania przepisów ustawy o Sądzie Najwyższym regulujących wiek przejścia w stan spoczynku. Wszyscy sędziowie SN zmuszeni do przejścia w stan spoczynku po lipcu 2018 r. powrócili do pracy w Sądzie Najwyższym.
20 listopada 2018 r.	Jedna z dwóch nowych izb Sądu Najwyższego, Izba Dyscyplinarna, rozpoczęła orzekanie (odbyło się pierwsze posiedzenie).

3 kwietnia 2019 r.	Druga procedura naruszenia prawa UE w związku ze zmianami w Sądzie Najwyższym Komisja Europejska poinformowała o wszczęciu kolejnej procedury naruszenia prawa Unii Europejskiej w związku z przyjęciem m.in. nowej ustawy o Sądzie Najwyższym, w tym przede wszystkim w zakresie funkcjonowania Izby Dyscyplinarnej.
19 listopada 2019 r.	Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wydał przełomowy wyrok w połączonych sprawach (C-585/18, C-624/18 i C-625/18), w którym określił kryteria oceny niezależności Krajowej Rady Sądownictwa i Izby Dyscyplinarnej.
5 grudnia 2019 r.	Sąd Najwyższy stwierdził, że Izba Dyscyplinarna nie spełnia kryteriów niezależności i niezawisłości, a co za tym idzie – nie jest sądem w rozumieniu prawa krajowego i prawa Unii Europejskiej.
20 stycznia 2020 r.	Sąd Najwyższy w składzie trzech połączonych izb wydał uchwałę w sprawie sędziów powołanych przez Krajową Radę Sądownictwa po 2018 r. i wpływu tych sędziów na ważność postępowania.
4 lutego 2020 r.	Izba Dyscyplinarna, rozpatrując wniosek rzecznika dyscyplinarnego sędziów sądów powszechnych, orzekła o zawieszeniu sędziego Pawła Juszczyzna, który orzeczeniem z listopada 2019 r. zobowiązał Kancelarię Sejmu do przedstawienia list poparcia kandydatów na członków Krajowej Rady Sądownictwa.
8 kwietnia 2020 r.	Druga procedura naruszenia prawa UE w związku ze zmianami w Sądzie Najwyższym Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wydał postanowienie o zabezpieczeniu zobowiązujące polskie władze do zawieszenia stosowania przepisów regulujących funkcjonowanie Izby Dyscyplinarnej w sprawach dyscyplinarnych sędziów.
29 kwietnia 2020 r.	Trzecia procedura naruszenia prawa UE w związku ze zmianami w Sądzie Najwyższym Komisja Europejska poinformowała o wszczęciu trzeciej procedury naruszenia prawa Unii Europejskiej w związku z przepisami dotyczącymi m.in. nowej ustawy o Sądzie Najwyższym, w tym przede wszystkim Izby Dyscyplinarnej i jej kompetencji do uchylania immunitetów sędziowskich.
30 kwietnia 2020 r.	Upłynęła kadencja prof. Małgorzaty Gersdorf na stanowisku pierwszej prezes Sądu Najwyższego.
25 maja 2020 r.	Prezydent RP powołał na stanowisko pierwszej prezes Sądu Najwyższego prof. Małgorzatę Manowską.
3 sierpnia 2020 r.	Izba Kontroli Nadzwyczajnej wydała uchwałę stwierdzającą ważność wyboru Prezydenta RP.
18 listopada 2020 r.	Izba Dyscyplinarna podjęła uchwałę o wyrażeniu zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego Igora Tulei i zawieszenie go w obowiązkach.

31 marca 2021 r.

Trzecia procedura naruszenia prawa UE w związku ze zmianami w Sądzie Najwyższym

Komisja Europejska skierowała do Trybunału Sprawiedliwości UE sprawę z trzeciej procedury naruszenia prawa Unii Europejskiej w związku z m.in. funkcjonowaniem Izby Dyscyplinarnej SN.

14 lipca 2021 r.

Trzecia procedura naruszenia prawa UE w związku ze zmianami w Sądzie Najwyższym

Trybunał Sprawiedliwości wydał postanowienie o zabezpieczeniu zobowiązujące polskie władze do zawieszenia stosowania przepisów ustawy o Sądzie Najwyższym regulujących funkcjonowanie i kompetencje Izby Dyscyplinarnej w zakresie m.in. postępowań o uchylenie immunitetów sędziów.

15 lipca 2021 r.

Druga procedura naruszenia prawa UE w związku ze zmianami w Sądzie Najwyższym

Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, w którym Trybunał stwierdził, że Izba Dyscyplinarna SN nie jest niezależna i bezstronna.

22 lipca 2021 r.

Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie **Reczkowicz przeciwko Polsce**, w którym ETPC stwierdził, że Izba Dyscyplinarna nie jest sądem ustanowionym ustawą.

16 września 2021 r.

Postanowienie sędziów Izby Karnej Sądu Najwyższego uchylające wcześniejsze postanowienie wydane przez sędziego powołanego przez KRS po 2018 r. (tzw. nową KRS).

6 października 2021 r.

Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie sędziego Waldemara Żurka, w którym Trybunał stwierdził możliwość uznania za niebyte orzeczenia wydanego przez sędziego powołanego po 2018 r. przez KRS z rażącym naruszeniem przepisów, jeśli taka konsekwencja byłaby z punktu widzenia danej sytuacji procesowej nieodzowna dla zagwarantowania pierwszeństwa prawa Unii.

3. Rola Sądu Najwyższego w systemie sądownictwa

Sąd Najwyższy jest jednym z trzech najwyższych organów władzy sądowniczej (sądów i trybunałów) w Polsce, obok Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz Trybunału Konstytucyjnego.

Sąd Najwyższy jest powołany, wraz z sądami powszechnymi, sądami administracyjnymi oraz sądami wojskowymi, do sprawowania wymiaru sprawiedliwości w Polsce¹. Sąd Najwyższy odgrywa w polskim wymiarze sprawiedliwości również rolę sądu pełniącego tzw. nadzór judykacyjny nad działalnością orzeczniczą dwóch kategorii sądów – powszechnych i wojskowych. Wykonywanie nadzoru judykacyjnego przez SN polega przede wszystkim na rozpoznawaniu środków odwoławczych od orzeczeń sądów powszechnych i wojskowych, a także na podejmowaniu uchwał mających na celu zapewnienie spójności orzecznictwa tych sądów².

W zakresie ustroju, właściwości oraz przebiegu postępowania przed Sądem Najwyższym konstytucja odsyła do szczegółowych regulacji zawartych w ustawach zwykłych³, przede wszystkim: ustawy o Sądzie Najwyższym (w zakresie wewnętrznego ustroju i kompetencji SN), a także – gdy chodzi o właściwość i przepisy proceduralne – Kodeksu postępowania karnego, Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia oraz Kodeksu postępowania cywilnego.

1 *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.*, art. 175 ust. 1.

2 B. Naleziński, *Komentarz do art. 183 [w:] P. Tuleja (red.), Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, wyd. II, LEX/el. 2021.

3 Tamże, art. 176 ust. 2.

Zgodnie z ustawą o Sądzie Najwyższym sprawowany przez ten sąd wymiar sprawiedliwości ma służyć dwóm celom – po pierwsze, zapewnieniu zgodności z prawem i jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i sądów wojskowych (a więc realizacji nadzoru judykacyjnego), a po drugie, zapewnieniu jego zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej⁴. Pierwszy z celów realizowany jest poprzez rozpoznawanie środków odwoławczych od orzeczeń sądów powszechnych oraz podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne, drugi zaś – przez kontrolę prawomocnych orzeczeń sądowych w trybie rozpoznawania skarg nadzwyczajnych (→ **Wybrane orzeczenia Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, s. 66**).

W ramach postępowania karnego podstawową kompetencją Sądu Najwyższego jest rozpoznawanie kasacji oraz środków odwoławczych i innych spraw w wypadkach określonych w ustawie⁵. Kasacja jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, przysługującym od prawomocnych orzeczeń sądu odwoławczego z powodu określonych, rażących naruszeń prawa⁶. Sąd Najwyższy rozpoznaje także w pewnym zakresie wnioski o wznowienie postępowania, a więc nadzwyczajne środki zaskarżenia innego typu, które wnoszone są na podstawie zaistnienia określonych okoliczności poza samym postępowaniem karnym, np. dopuszczenia się przestępstwa w związku z postępowaniem⁷.

W postępowaniu karnym Sąd Najwyższy jest także uprawniony do rozstrzygania zagadnień prawnych powstałych przy rozpoznawaniu środków odwoławczych i wymagających zasadniczej wykładni ustawy, z jakimi zwracają się do niego sądy odwoławcze⁸. Sąd Najwyższy może przekazać rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego swemu powiększonemu składowi, a uchwała Sądu Najwyższego podjęta w danej sprawie jest w niej wiążąca. Sąd Najwyższy może także przejąć sprawę do samodzielnego rozpoznania.

Rozpoznawanie skarg kasacyjnych, które przysługują od prawomocnych wyroków sądów drugiej instancji, stanowi również podstawową kompetencję Sądu Najwyższego w postępowaniu cywilnym. Ponadto Sąd Najwyższy decyduje o dopuszczalności wznowienia

4 Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, art. 1.

5 Kodeks postępowania karnego, art. 27.

6 Tamże, art. 523 § 1.

7 Tamże, art. 544 § 2 w zw. z art. 540 § 1 pkt 1.

8 Tamże, art. 441.

postępowania cywilnego (nie orzekając jednak o nim merytorycznie) oraz rozpoznaje skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji.

Analogicznie do postępowania karnego, również w postępowaniu cywilnym Sąd Najwyższy rozstrzyga zagadnienia prawne budzące poważne wątpliwości powstałe przy rozpoznawaniu apelacji⁹. Sąd Najwyższy może przejąć sprawę do samodzielnego rozpoznania albo przekazać zagadnienie do rozstrzygnięcia powiększonemu składowi. Uchwała Sądu Najwyższego rozstrzygająca zagadnienie prawne wiąże w danej sprawie.

Ponadto, zgodnie z ustawą o Sądzie Najwyższym, jeżeli Sąd Najwyższy, rozpoznając kasację lub inny środek odwoławczy, poweźmie poważne wątpliwości co do wykładni przepisów prawa będących podstawą wydanego rozstrzygnięcia, może odroczyć rozpoznanie sprawy i przedstawić zagadnienie prawne do rozstrzygnięcia składowi siedmiu sędziów tego sądu. Jeżeli natomiast w orzecznictwie sądów powszechnych, sądów wojskowych lub Sądu Najwyższego ujawnią się rozbieżności w wykładni przepisów prawa będących podstawą ich orzekania, pierwszy prezes Sądu Najwyższego lub prezes Sądu Najwyższego może przedstawić wniosek o rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego Sądowi Najwyższemu w składzie siedmiu sędziów lub innym odpowiednim składzie. Uchwały pełnego składu Sądu Najwyższego, składu połączonych izb oraz składu całej izby, z chwilą ich podjęcia, uzyskują moc zasad prawnych. Skład siedmiu sędziów może postanowić o nadaniu uchwale mocy zasady prawnej.

Zgodnie z ustawą Sąd Najwyższy jest powołany także m.in. do rozpatrywania spraw dyscyplinarnych w określonym zakresie (np. w odniesieniu do sędziów sądów powszechnych, co do zasady, jako sąd drugiej instancji), a także do rozpoznawania protestów wyborczych oraz stwierdzania ważności wyborów (parlamentarnych, prezydenckich oraz wyborów do Parlamentu Europejskiego). Sądowi Najwyższemu przysługuje również kompetencja do opiniowania projektów ustaw i innych aktów normatywnych, na podstawie których orzekają i funkcjonują sądy, a także innych projektów ustaw w zakresie, w jakim mają one wpływ na sprawy należące do właściwości Sądu Najwyższego.

9 *Kodeks postępowania cywilnego*, art. 390.

4. Prace Sądu Najwyższego – dane statystyczne

4.1. ANALIZA STATYSTYCZNA FUNKCJONOWANIA SĄDU NAJWYŻSZEGO W LATACH 2014–2019 W KONTEKŚCIE LICZBY OBSADZONYCH STANOWISK SĘDZIOWSKICH I OPANOWANIA WPLYWU SPRAW

Liczba stanowisk sędziowskich w Sądzie Najwyższym była ustalana na podstawie rozporządzenia prezydenta RP. Początkowo rozporządzenie określało tę liczbę na 90 stanowisk¹⁰, natomiast w kwietniu 2015 r. została ona podniesiona do 93¹¹. Faktyczna obsada stanowisk sędziowskich w Sądzie Najwyższym w kolejnych latach (na dzień 31 grudnia każdego z nich) kształtowała się zaś, odpowiednio, na poziomie 86 (w 2014 r.), 84 (w 2015 r.), 83 (w 2016 r.) oraz 81 (w 2017 r.)¹².

Zauważalna jest rosnąca z roku na rok liczba wakatów sędziowskich, sięgająca aż 12 wakatów w 2017 r. Próbę uzupełnienia tych braków stanowiła praktyka delegowania sędziów sądów powszechnych do orzekania w Sądzie Najwyższym przez ministra sprawiedliwości na wniosek pierwszego prezesa Sądu Najwyższego (np. w 2017 r. delegowanych zostało 11 sędziów)¹³. Stosowany był również system rotacyjnego orzekania, okresowo lub przez cały rok, przez sędziów Izby Wojskowej (istniejącej do 2017 r. w Izbie Karnej SN).

10 *Rozporządzenie Prezydenta RP z dnia 18 marca 2005 r. w sprawie ustalenia liczby stanowisk sędziowskich w Sądzie Najwyższym oraz liczby Prezesów*, § 1.

11 *Rozporządzenie Prezydenta RP z dnia 14 kwietnia 2015 r. w sprawie ustalenia liczby stanowisk sędziowskich w Sądzie Najwyższym oraz liczby Prezesów*, § 1.

12 *Sprawozdania z działalności Sądu Najwyższego w latach 2014, 2015, 2016, 2017, 2018 i 2019*.

13 *Sprawozdanie z działalności Sądu Najwyższego w roku 2017*, Warszawa 2018, s. 19.

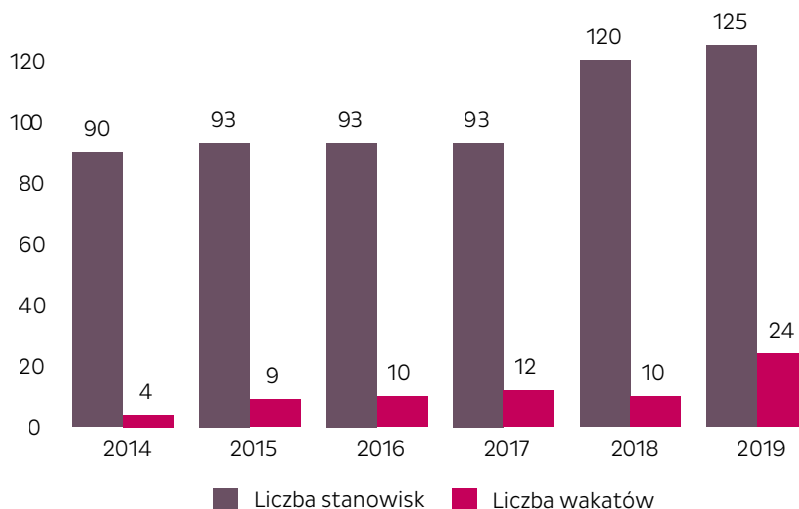

Tabela 1. Liczba stanowisk sędziowskich i wakatów

Od 3 kwietnia 2018 r., tj. daty wejścia w życie nowej ustawy o Sądzie Najwyższym, liczba stanowisk sędziowskich w Sądzie Najwyższym znacznie się zwiększyła. Miało to związek przede wszystkim z utworzeniem dwóch nowych izb tego sądu, Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych oraz Izby Dyscyplinarnej, a zatem nie wpłynęło na organizację pracy pozostałych izb. Jednocześnie jednak zlikwidowana została Izba Wojskowa Sądu Najwyższego, licząca sześciu sędziów.

Ustawa o Sądzie Najwyższym powierzyła ustalenie liczby stanowisk sędziowskich w tym sądzie prezydentowi RP, zastrzegając jedynie, że nie może być ona mniejsza niż 120¹⁴. Ustawa wymagała także, by nastąpiło to w określonym przez prezydenta, w drodze rozporządzenia, regulaminie SN. W pierwotnej wersji regulaminu SN z 2018 r. ogólna liczba stanowisk sędziowskich została ustalona na minimum, czyli 120¹⁵. Następnie, w czerwcu 2019 r., ich liczba wzrosła do 125. Nieznacznie zwiększona została wtedy również liczba stanowisk w poszczególnych izbach Sądu Najwyższego: w Izbie Cywilnej – z 35 do 36, w Izbie Karnej – z 29 do 31 oraz w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych – z 20 do 22. Liczba stanowisk w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych ustalona została na 20, a w Izbie Dyscyplinarnej – 16 i nie podlegała zmianom od czasu ich utworzenia¹⁶.

14 Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, art. 4.

15 Rozporządzenie Prezydenta RP z dnia 29 marca 2018 r. Regulamin Sądu Najwyższego, § 2.

16 Tamże, § 39 ust. 1.

W latach 2018 i 2019, a więc po wejściu w życie nowej ustawy, faktyczna obsada stanowisk w Sądzie Najwyższym na ostatni dzień roku wynosiła odpowiednio 110 i 101 – a więc w obu przypadkach poniżej zakładanej liczby stanowisk. Na koniec 2019 r. pełną obsadą osobową cieszyła się tylko Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, co wskazuje na utrzymujące się braki kadrowe w Sądzie Najwyższym.

W tym miejscu zasygnalizować można jedynie problemy kadrowe, które ujawniły się w związku z wejściem w życie nowej ustawy o SN w 2018 r. oraz powołaniami sędziów Sądu Najwyższego z udziałem nowej Krajowej Rady Sądownictwa. Po pierwsze, wraz z wejściem w życie nowych przepisów o SN, nastąpiło czasowe wyeliminowanie z orzekania 21 sędziów, którzy mogli powrócić do pracy dopiero po 1 stycznia 2019 r., w związku z nowelizacją ustawy (w następstwie wydania przez TSUE orzeczeń kwestionujących obniżenie wieku emerytalnego sędziów Sądu Najwyższego¹⁷). Ponadto w związku z wątpliwościami co do statusu nowo powołanych do SN sędziów¹⁸ prezesa Izby Cywilnej oraz Izby Karnej podjęli decyzje o wstrzymaniu wyznaczania tych sędziów do składów orzekających (dotyczyło to ośmiu sędziów). Powyższe problemy kadrowe mogły przełożyć się na wydajność pracy Sądu Najwyższego i tempo rozpoznawania spraw.

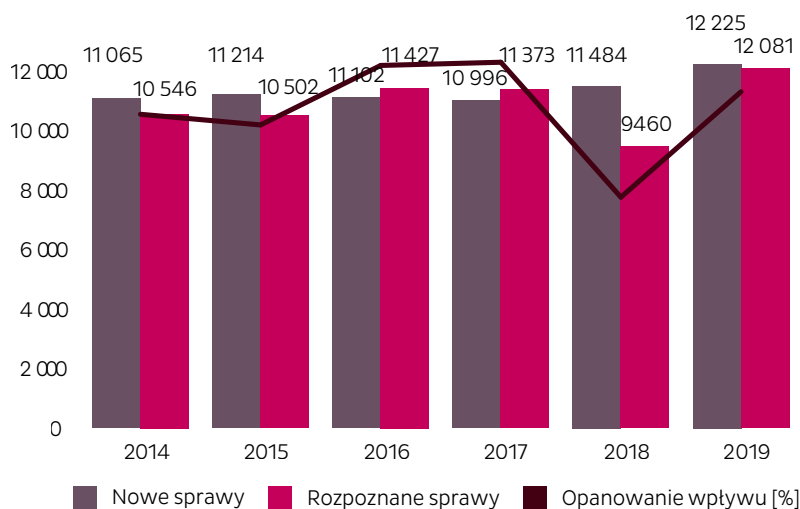

Tabela 2. Wpływ spraw i ich załatwienie przez Sąd Najwyższy

17 Sprawa C-619/18R.

18 Zob. postanowienia NSA z 25 września 2018 r. (sygn. akt II GW 22/18 i II GW 23/18).

W 2014 r. wrosła liczba spraw wpływających do Sądu Najwyższego. W tym samym okresie Sąd Najwyższy rozpoznał razem 10 546 spraw. Mimo statystycznie większej (w porównaniu do roku 2013) liczby rozpoznanych przez Sąd Najwyższy spraw nie zmniejszyły się jednak jego zaległości. Jak wskazują autorzy rocznego opracowania dotyczącego prac SN, taki stan rzeczy wynikał przede wszystkim ze znacznego wzrostu liczby skarg kasacyjnych i kasacji (o 617 w porównaniu do roku 2013).

Do 2015 r. stopniowo rosła liczba wniesionych do SN spraw i jednocześnie wzrastała liczba spraw nierozpoznanych. Ten trend chwilowo zatrzymał się w 2016 r., kiedy w porównaniu rok do roku liczba wniesionych spraw zmniejszyła się. W tym samym roku Sąd Najwyższy rozpoznał również więcej spraw niż zostało wniesionych (o 325 spraw). Podobnie kształtowały się dane za 2017 rok.

W 2018 r., a więc w roku częściowego obowiązywania już nowej ustawy o Sądzie Najwyższym, statystyki odnotowały zwiększenie wpływu spraw w porównaniu do poprzedzającego roku (łącznie 11 484 spraw). Znacznie pogorszyło się jednak opanowanie wpływu. O ile w 2017 r. rozpoznano o 397 spraw więcej niż wpłynęło, o tyle w 2018 r. rozpatrzono ich o 2 024 mniej. Jednocześnie zwiększyła się zaległość w rozpoznawaniu spraw. Na koniec 2018 r. pozostały 6 583 nierozpoznane sprawy (w 2017 r. – 4 551). Prowadząca odrębną sprawozdawczość, nowo utworzona Izba Dyscyplinarna od chwili powstania (20 XI 2018) do końca 2018 r. rozpoznała 44 sprawy (ze 161, jakie do niej wpłynęły)¹⁹.

W 2019 r. odnotowano po raz kolejny większy wpływ spraw w porównaniu do roku poprzedniego. W odniesieniu do 2018 r., wyraźnie poprawił się stosunek spraw wniesionych do rozpoznanych. O ile w roku 2018 zakończonych zostało 2024 spraw mniej niż wpłynęło, o tyle już w 2019 r. rozpoznano jedynie o 144 mniej spraw.

Co jednak warte ponownego podkreślenia, w 2017 r. – a więc w ostatnim roku przed wejściem w życie przepisów nowej ustawy o Sądzie Najwyższym – rozpoznano o 397 spraw więcej niż wpłynęło. W szerszym ujęciu zatem w latach 2018–2019 pogorszyło się opanowanie wpływu spraw, a zaległość w rozpoznawaniu spraw przez SN wzrosła. Wprawdzie

19 SN, *Informacja o działalności Sądu Najwyższego w roku 2018 oraz Informacja o działalności Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego w roku 2018*, s. 247.

na koniec 2018 r. pozostawało 6585 nierozpoznanych spraw, podczas gdy na koniec 2019 r. – 6728 spraw, co stanowi wynik porównywalny, ale zdecydowanie gorszy, gdy zestawimy go z rokiem 2017, na koniec którego pozostało 4551 nierozpoznanych spraw.

5. Zmiany w ustawie o Sądzie Najwyższym

W 2017 r. rządząca w Polsce większość parlamentarna przystąpiła do wprowadzania w życie zmian ingerujących głęboko w wewnętrzną strukturę oraz funkcjonowanie Sądu Najwyższego. Zmiany te znalazły swój wyraz w przyjętej nowej ustawie o Sądzie Najwyższym oraz jej kolejnych, licznych nowelizacjach. Do chwili przygotowania niniejszego raportu przyjętych zostało 11 zmian tej ustawy²⁰.

5.1. PIERWSZY (POSELSKI) PROJEKT NOWEJ USTAWY O SN I JEGO ZAWETOWANIE PRZEZ PREZYDENTA RP

W lipcu 2017 r., na jednym z ostatnich posiedzeń Sejmu przed wakacyjną przerwą, niespodziewanie pod obrady trafił poselski projekt nowej ustawy o Sądzie Najwyższym²¹. Projekt stanowił część szerszego pakietu ustaw sądowych (pozostałe dwa projekty, zgłoszone wcześniej, dotyczyły ustroju sądów powszechnych i Krajowej Rady Sądownictwa). Jak wtedy wskazywano, zaproponowane w pakiecie rozwiązania rodziły niebezpieczeństwo znacznego rozszerzenia wpływu politycznego na wymiar sprawiedliwości, również ten sprawowany przez Sąd Najwyższy.

Do najważniejszych zmian proponowanych w pierwszym projekcie nowej ustawy należało m.in. przeniesienie wszystkich sędziów Sądu Najwyższego w stan spoczynku (oprócz sędziów wskazanych przez Ministra Sprawiedliwości), wygaszenie kadencji pierwszej prezes Sądu Najwyższego oraz wprowadzenie zmian w trybie uchwalania regulaminu pracy Sądu Najwyższego.

20 Zmiany przyjęte 30 kwietnia, 9 maja, 23 maja, 16 czerwca i 27 lipca 2018 r.; 1 stycznia i 6 lutego 2019 r.; 14 lutego 2020 r. oraz 2 kwietnia, 16 kwietnia, 2 maja i 2 lipca 2021 r.

21 [Poselski projekt ustawy o Sądzie Najwyższym](#), druk nr 1727, 12 lipca 2017 r.

Proces legislacyjny dotyczący nowej ustawy o Sądzie Najwyższym był nadzwyczaj pomyślny, a projekt został przyjęty przez Sejm w niewiele ponad tydzień. Stało się tak pomimo licznych głosów krytyki²², a przede wszystkim zarzutów dotyczących niekonstytucyjności niektórych przepisów ustawy. Przyjęcie ustawy, wraz z procedowanymi równolegle zmianami w ustawach o ustroju sądów powszechnych oraz Krajowej Radzie Sądownictwa, wywołało masowe protesty społeczne. Ich uczestnicy demonstrowali przez cały czas procedowania projektów w ponad 200 miastach w Polsce, łącząc się w tzw. łańcuchach światła i apelując do prezydenta o zawetowanie wszystkich trzech ustaw.

Pod koniec lipca 2017 r. prezydent RP ogłosił, że zawetuje dwie z trzech ustaw: o Sądzie Najwyższym i Krajowej Radzie Sądownictwa. Jednocześnie oznajmił, że przedstawi własne projekty nowelizacji tych dwóch aktów normatywnych.

5.2. DRUGI (PREZYDENCKI) PROJEKT USTAWY O SĄDZIE NAJWYŻSZYM

Oba zapowiedziane wcześniej projekty dotyczące Sądu Najwyższego²³ i Krajowej Rady Sądownictwa²⁴ zostały skierowane przez prezydenta do Sejmu we wrześniu 2017 roku. Pomimo wcześniejszych zapewnień ze strony prezydenta przygotowanie projektów nie zostało poprzedzone szerokimi konsultacjami społecznymi.

Prezydencki projekt ustawy o Sądzie Najwyższym jedynie powierzchownie różnił się od tego, który został zawetowany wcześniej, a zaproponowane w nim rozwiązania groziły pogłębieniem ingerencji władzy wykonawczej w funkcjonowanie Sądu Najwyższego. Najważniejsza zmiana wynikająca z ustawy dotyczyła wieku emerytalnego sędziów Sądu Najwyższego. Zgodnie z projektem przejście w stan spoczynku sędziów Sądu Najwyższego

22 Zob. Rada Europy, *Secretary General raises concerns over Polish draft law on Supreme Court*, 18 lipca 2017 r.; Specjalny Sprawozdawca ONZ ds. niezależności sędziów i prokuratorów, *Komunikacja nr AL POL 1/2017*, 26 lipca 2017 r.; Rada Adwokatów i Stowarzyszeń Prawniczych w Europie (CCBE), *List do Prezydenta RP*, 18 lipca 2017 r.; Human Rights Watch, *Poland: Draft Law Threatens Supreme Court*, 20 lipca 2017 r. Zob. też: Komisja Europejska, *Zalecenie Komisji (UE) 2017/1520 w sprawie praworządności w Polsce uzupełniające zalecenia Komisji (UE) 2016/1374 i (UE)*, 26 lipca 2017 r. (dokument zwraca uwagę na „szereg przepisów, które budzą poważne zaniepokojenie co do zasad niezawisłości sędziów i rozdziału władz” w projekcie ustawy o SN).

23 *Prezydencki projekt ustawy o Sądzie Najwyższym*, druk nr 2003, 26 września 2017 r.

24 *Prezydencki projekt zmiany ustawy o KRS*, druk nr 2002, 26 września 2017 r.

miało nastąpić po ukończeniu 65. roku życia (dotychczas było to 70 lat). Ci z sędziów, którzy mimo przekroczenia tego wieku wciąż chcieli orzekać w SN, mogli zwrócić się do prezydenta z wnioskiem o pozostawanie na stanowisku przez kolejne 3 lata. Jednocześnie jednak ustawa nie przewidywała jakichkolwiek przesłanek, na podstawie których prezydent mógłby decydować o dalszym losie sędziego, zobowiązując go jedynie do zasięgnięcia niewiążącej opinii Krajowej Rady Sądownictwa. W rezultacie prezydent uzyskał prawo do arbitralnej oceny tego, czy 40% wszystkich sędziów zasiadających wówczas w Sądzie Najwyższym (w tym pierwsza prezes Sądu Najwyższego) powinno dalej pełnić swą funkcję.

Ustawa o Sądzie Najwyższym zmieniła również wewnętrzną strukturę Sądu Najwyższego, tworząc dwie nowe izby: Izbę Dyscyplinarną (cechującą się daleko posuniętą niezależnością organizacyjną i finansową od pierwszego prezesa Sądu Najwyższego) oraz Izbę Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych. W obu tych izbach zasiadają również, poza sędziami, wskazani przez Senat ławnicy – to dotąd niespotykane w historii Sądu Najwyższego rozwiązanie.

Ponadto prezydencka ustawa o Sądzie Najwyższym wprowadziła nową instytucję skargi nadzwyczajnej, za pomocą, której można byłoby kwestionować orzeczenia sądów wydane po 1997 r. (→ **Orzecznictwo w sprawach ze skargi nadzwyczajnej – wybrane przykłady, s. 69**).

Ostatnim z kluczowych elementów ustawy o Sądzie Najwyższym były zmiany w postępowaniu dyscyplinarnym prowadzonym wobec sędziów sądów powszechnych.

Nowa ustawa o Sądzie Najwyższym w kształcie zaproponowanym przez prezydenta została przyjęta i weszła w życie 3 kwietnia 2018 roku.

5.3. NOWELIZACJE USTAWY O SĄDZIE NAJWYŻSZYM

Od momentu wejścia w życie w kwietniu 2018 r. nowa ustawa o Sądzie Najwyższym była przedmiotem licznych – mniejszych lub większych – nowelizacji.

Wprowadzane zmiany dotyczyły m.in. zgłaszania kandydatów do Sądu Najwyższego czy trybu przechodzenia sędziów w stan spoczynku.

W odniesieniu do statusu sędziów Sądu Najwyższego istotną zmianą było zmodyfikowanie definicji legalnej sędziego SN, w myśl której jest nim osoba powołana na to stanowisko przez prezydenta RP, która złożyła przed nim ślubowanie. Ta sama nowelizacja wprowadziła niedopuszczalność kwestionowania umocowania sądów i trybunałów, konstytucyjnych organów państwowych oraz organów kontroli i ochrony prawa przez Sąd Najwyższy, jak również ustalania lub oceny zgodności z prawem powołania sędziego lub wynikającego z tego powołania uprawnienia do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości. Doszło także do rozszerzenia katalogu przewinień dyscyplinarnych sędziów Sądu Najwyższego o nowe rodzaje czynów.

Liczne były też zmiany odnoszące się do trybu wyboru oraz przedstawienia prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej kandydatów na stanowisko pierwszego prezesa Sądu Najwyższego lub prezesa Sądu Najwyższego (→ **Wybór pierwszego prezesa Sądu Najwyższego, s. 29**). Warto tu zasygnalizować wprowadzenie dotąd nieistniejącej w SN możliwości powierzenia kierowania Sądem Najwyższym lub jego izbą wskazanemu przez prezydenta RP sędziemu Sądu Najwyższego do czasu powołania pierwszego prezesa Sądu Najwyższego lub prezesa tej izby (osoby pełniącej obowiązki prezesa).

Odrębną grupę przepisów nowelizujących stanowiły te dotyczące instytucji skargi nadzwyczajnej. W omawianym okresie nastąpiło m.in. rozszerzenie katalogu podmiotów uprawnionych do złożenia skargi nadzwyczajnej, doprecyzowanie celu tej skargi, jak również zmiany w zakresie przesłanek i trybu postępowania w sprawie skargi nadzwyczajnej.

6. Wiek emerytalny sędziów. Postępowanie o naruszenie prawa UE

6.1. PRZEJŚCIE SĘDZIÓW SN W STAN SPOCZYNKU

W okresie od kwietnia do lipca 2018 r. sędziom Sądu Najwyższego, którzy ukończyli 65. rok życia, przysługiwało prawo wystąpienia do prezydenta z wnioskiem o wyrażenie zgody na dalsze zajmowanie stanowiska. Spośród 27 sędziów, których objęły wprowadzone zmiany, jedynie dziewięciu skierowało taki wniosek do prezydenta, a pięciu z nich otrzymało pozytywną odpowiedź.

Z kolei grupa siedmiu sędziów Sądu Najwyższego wybrała inną drogę i poinformowała prezydenta, że zamierza w dalszym ciągu wykonywać obowiązki sędziego. Osoby te otrzymały jednak od Prezydenta informacje o przeniesieniu w stan spoczynku.

Odmienne postąpiła również pierwsza prezes Sądu Najwyższego. Ani nie złożyła wniosku do prezydenta o zgodę na dalsze pełnienie funkcji, ani nie poinformowała go o takiej woli. Jednocześnie w dalszym ciągu pozostawała na swoim stanowisku, mimo wyznaczenia przez prezydenta innego sędziego do kierowania pracami SN.

6.2. POSTĘPOWANIE O NARUSZENIE PRAWA UNII EUROPEJSKIEJ

W lipcu 2018 r., w związku z przyjętymi nowymi przepisami ustawy o Sądzie Najwyższym, Komisja Europejska wszczęła procedurę naruszenia prawa Unii Europejskiej.

W październiku 2018 r. wiceprezes Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wydała w tej sprawie postanowienie o zastosowaniu środków tymczasowych²⁵. W świetle postanowienia Polska została zobowiązana przede wszystkim do zawieszenia stosowania przepisów ustawy o Sądzie Najwyższym dotyczących przejścia sędziów w stan spoczynku. Polska miała również obowiązek zapewnić, by sędziowie mogli pełnić funkcje na tym samym stanowisku, które zajmowali w dniu wejścia w życie nowej ustawy o Sądzie Najwyższym. Z postanowienia wynikał także zakaz powoływania nowych sędziów na stanowiska tych, którzy przeszli w stan spoczynku mocą nowych przepisów, a także powoływania pierwszego prezesa Sądu Najwyższego lub wyznaczania osoby pełniącej jego obowiązki.

Niezwłocznie po wydaniu postanowienia o zastosowaniu środków zabezpieczających przez TSUE pierwsza prezes Sądu Najwyższego wezwała wszystkich sędziów Sądu Najwyższego, których dotyczył orzeczony w sprawie środek tymczasowy, do stawienia się w Sądzie Najwyższym w celu dalszego wykonywania obowiązków²⁶. Na podstawie tej decyzji 23 sędziów Sądu Najwyższego, którzy ukończyli 65. rok życia, powróciło do pracy w SN.

Bezpośrednią konsekwencją wydanego postanowienia o zabezpieczeniu były również zmiany legislacyjne podjęte przez większość rządzącą w Polsce. Zgodnie z przyjętymi w listopadzie 2018 r. przepisami nowelizującymi, sędziowie Sądu Najwyższego, którzy przeszli w stan spoczynku na podstawie ustawy o SN w jej dotychczasowym brzmieniu, powrócić mieli do pełnienia urzędu na stanowisku zajmowanym w dniu wejścia w życie tej ustawy, chyba że ich wolą byłoby pozostanie w stanie spoczynku (o czym musieliby jednak powiadomić w sposób wyraźny prezydenta)²⁷. O ile w znowelizowanej ustawie o Sądzie Najwyższym wiek przejścia sędziów w stan spoczynku pozostał określony na tym samym poziomie (65 lat dla mężczyzn i 60 lat dla kobiet), usunięta została konieczność ubiegania się przez nich o zgodę prezydenta na dalsze pozostawanie na stanowisku oraz przedkładania zaświadczenia o odpowiednim stanie zdrowia²⁸.

25 Postanowienie Wiceprezes Trybunału z 19 października 2018 r., C-619/18 R.

26 M. Adamski, *Gersdorf wzywa sędziów Sądu Najwyższego do powrotu*, Rp.pl, 22 października 2018 r.

27 Ustawa z dnia 21 listopada 2018 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym, art. 2.

28 Tamże, art. 1 ust. 4.

W czerwcu 2019 r. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej uznał ostatecznie, że przepisy wprowadzające nowe regulacje dotyczące przejścia sędziów w stan spoczynku były niezgodne z prawem Unii Europejskiej²⁹. TSUE wskazał w szczególności, że Polska uchybiła zobowiązaniom ciążącym na niej na mocy art. 19 ust. 1 akapit drugi Traktatu o Unii Europejskiej, który stanowi o prawie do skutecznej ochrony prawnej w dziedzinach objętych prawem Unii. Stało się tak, z jednej strony, z powodu zastosowania przepisów wprowadzających obniżenie wieku przejścia w stan spoczynku sędziów Sądu Najwyższego do urzędujących sędziów powołanych do tego sądu przed 3 kwietnia 2018 r., a z drugiej strony poprzez wyposażenie prezydenta RP w dyskrecjonalne prawo do przedłużania czynnej służby sędziów SN po osiągnięciu przez nich nowo określonego wieku przejścia w stan spoczynku.

29 [Wyrok TSUE \(Wielka Izba\) z 24 czerwca 2019 r., C-619/18.](#)

7. Wybór sędziów Sądu Najwyższego przez nową KRS

Jedną z kluczowych zmian dotyczących funkcjonowania Sądu Najwyższego oraz oceny wadliwości procesu powoływania sędziów związana jest z procesem wyboru tzw. nowych sędziów przez Krajową Radę Sądownictwa.

Jak wskazano wcześniej, prace nad zmianami ustawodawczymi dotyczącymi Sądu Najwyższego toczyły się równoległe z pracami legislacyjnymi dotyczącymi Krajowej Rady Sądownictwa. Efektem tych zmian było wyłonienie nowego składu Krajowej Rady Sądownictwa; 15 członków sędziów zostało wybranych przez Sejm. Sam proces wyboru kandydatów na członków był obciążony wadami ze względu na m.in. brak dostatecznej liczby podpisów poparcia dla poszczególnych kandydatów. Jednak bez względu na te nieprawidłowości w maju 2018 r. prezydent RP wydał obwieszczenie (bez kontrasygnaty prezesa Rady Ministrów) o liczbie wolnych stanowisk w izbach SN, w tym siedmiu wolnych stanowiskach w Izbie Cywilnej, jednym wolnym stanowisku w Izbie Karnej i wolnych stanowiskach w dwóch nowych izbach: Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (20 stanowisk) oraz Izbie Dyscyplinarnej (16 stanowisk)³⁰. Łącznie KRS wybierała kandydatów na 44 stanowiska, co stanowiło ponad połowę liczby sędziów zasiadających w lipcu 2018 r. w SN (73 sędziów)³¹.

Na wolne stanowiska zgłosiło się 198 osób – wśród kandydatów byli sędziowie, adwokaci, prokuratorzy, a także m.in. były wiceminister spraw zagranicznych w rządzie PiS, urzędnik z Ministerstwa Sprawiedliwości oraz wybrany na stanowisko sędziego TK bez ważnej podstawy prawnej Mariusz Muszyński, który ostatecznie wycofał się z ubiegania

30 [Obwieszczenie prezydenta RP o wolnych stanowiskach sędziego w Sądzie Najwyższym](#), 24 maja 2018 r.

31 K. Żączkiewicz, [W SN orzekają sędziowie, którzy ukończyli 65 lat](#), Prawo.pl, 4 lipca 2018 r.

o stanowisko sędziego SN. W konkursie wzięła udział również grupa osób, których celem było wykazanie nielegalności postępowania przed KRS w postępowaniu odwoławczym (tzw. sędziowie kamikadze)³². W lipcu 2018 r. Sejm zmienił jednak ustawę o KRS i wprowadził zasadę, że jeśli uchwały o powołaniu na stanowisko sędziego SN nie zaskarżą wszyscy kandydaci, to miała się ona stać prawomocna zarówno w części rozstrzygającej o przedstawieniu wniosku o powołanie na stanowisko sędziego SN, jak i w zakresie rozstrzygającym o nieprzedstawieniu takiego wniosku tych uczestników postępowania, którzy nie wnieśli odwołania³³. Wprowadzone zmiany legislacyjne miały w efekcie prowadzić do uniemożliwienia dokonania efektywnej kontroli uchwał KRS w postępowaniu przed Naczelnym Sądem Administracyjnym.

Z protokołów posiedzeń zespołów KRS i przesłuchań kandydatów wynika, że cała procedura odbywała się w sposób pospieszny, w większości wypadków bez dogłębnego zbadania dorobku i doświadczenia zawodowego kandydatów³⁴. Przykładowo, KRS wybrała ośmioro osób spośród 33 kandydatów na stanowiska w Izbie Cywilnej w trakcie dwóch, kilkugodzinnych posiedzeń. W przypadku wyboru kandydatów do Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych ujawnione protokoły zawierają również adnotacje o tym, ile trwały dane rozmowy (najkrótsza mniej niż 10 minut, dłuższe ok. 20 minut).

Najwięcej, bo aż 79, kandydatów zgłosiło się do Izby Dyscyplinarnej. Spośród nich KRS wybrała 12 osób. Z ujawnionych protokołów rozmów z kandydatami na stanowisko sędziów Izby Dyscyplinarnej wynika, że proces ich wyboru był bardzo pobieżny i nie analizowano dokładnie ich doświadczenia i osiągnięć zawodowych. Przykładowo, Krajowa Rada Sądownictwa wybrała na stanowisko sędziego Adama Tomczyńskiego, który swoje doświadczenie związane z postępowaniem dyscyplinarnym wobec sędziów uzasadniał pracą w postępowaniach dyscyplinarnych w Polskim Związku Piłki Nożnej. Z kolei kandydat Andrzej Witkowski pytany o wydział Izby Dyscyplinarnej, w którym chciałby orzekać, stwierdził: „mam werwę i jak coś to się douczę, luka dotyczy rozstrzygania sporów z zakresu prawa pracy”. Część prowadzonych rozmów koncentrowała się także na opinii kandydatów odnośnie do „ekscesu orzeczniczego” i ewentualnej odpowiedzialności

32 Ł. Woźnicki, *Oto kandydaci do Sądu Najwyższego*, Wyborcza.pl, 7 sierpnia 2018 r.

33 *Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw*.

34 Sieć Obywatelska Watchdog Polska, [Protokoły posiedzeń KRS](#).

dyscyplinarnej za treść orzeczenia. Opinie kandydatów w tym zakresie były podzielone. Część kandydatów (np. Adam Roch, Małgorzata Bednarek lub Paweł Zubert, którzy zostali wybrani na stanowisko sędziów) stwierdzali, że co do zasady sądownictwo dyscyplinarne powinno podchodzić z dużą dozą ostrożności do karania sędziów za ich orzeczenia, jednak nie można wykluczyć takiej możliwości³⁵.

Z końcem sierpnia 2018 r. Krajowa Rada Sądownictwa przyjęła uchwały o powołaniu kandydatów na stanowiska sędziów Sądu Najwyższego³⁶. Postanowieniem z 19 września 2018 r. prezydent RP powołał na stanowiska sędziów Izby Dyscyplinarnej dziesięć kandydatów i nie powołał dwóch kandydatów (Jarosława Dusia, który nie spełniał wówczas wymogów formalnych, jednak otrzymał nominację w 2020 r., oraz Małgorzaty Ułaszonek-Kubackiej, która była skazana dyscyplinarnie przez sąd dyscyplinarny radców prawnych). Wśród powołanych sędziów znaleźli się m.in. Małgorzata Bednarek (była szefowa Prokuratury Okręgowej w Bielsku-Białej), Jan Majchrowski (wykładowca na Uniwersytecie Warszawskim), Adam Tomczyński (radca prawny), Adam Roch (prokurator Prokuratury Regionalnej w Katowicach), Ryszard Witkowski (prokurator Prokuratury Krajowej) oraz Paweł Zubert (prokurator Prokuratury Regionalnej w Katowicach)³⁷.

Z kolei 11 października 2018 r. prezydent powołał sędziów Izby Cywilnej, Karnej oraz Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych³⁸. Prezydent powołał sędziów pomimo postanowień o zabezpieczeniu postępowania nominacyjnego wydanych przez Naczelny Sąd Administracyjny od września do 8 października 2018 r. w sprawie ośmiu uchwał KRS dotyczących wyboru sędziów Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, Izby Karnej i Izby Cywilnej³⁹. W sprawach dotyczących uchwał powołujących kandydatów do Izby Cywilnej i Izby Karnej Naczelny Sąd Administracyjny zadał Trybunałowi Sprawiedliwości

35 Tamże.

36 KRS, [Wykaz osób, w stosunku do których Krajowa Rada Sądownictwa na posiedzeniu w dniach 23-24 sierpnia 2018 roku podjęła uchwały zawierające wnioski o ich powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego oraz Wykaz osób, w stosunku do których Krajowa Rada Sądownictwa na posiedzeniu w dniu 28 sierpnia 2018 roku podjęła uchwały zawierające wnioski o ich powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego](#).

37 [Andrzej Duda powołał sędziów do Izby Dyscyplinarnej SN. Mamy listę](#), Onet.pl, 20 września 2018 r.

38 SN, [Nowi sędziowie Sądu Najwyższego](#), 11 października 2018 r.

39 NSA, [Komunikat w sprawie postanowień NSA dotyczących zabezpieczenia w postępowaniu o uchylenie uchwał KRS](#), 16 października 2018 r.

Unii Europejskiej pytanie prejudycjalne dotyczące braku możliwości indywidualnego odwołania się od decyzji KRS powołującej sędziów w świetle standardów unijnych⁴⁰.

W marcu 2021 r. Trybunał Sprawiedliwości, odpowiadając na pytanie NSA, wydał wyrok⁴¹, w którym uznał, że zmiany w ustawie o KRS, które doprowadziły do zniesienia skutecznej kontroli sądowej uchwał KRS o powołaniu sędziów, mogą naruszać prawo Unii. TSUE orzekł również, że w przypadku stwierdzenia przez NSA naruszenia prawa UE zasada pierwszeństwa prawa unijnego wymaga, by sąd pominął rozwiązania prawa krajowego. Wykonując wyrok TSUE, Naczelny Sąd Administracyjny pominął przepisy ograniczające możliwość odwołania od uchwał KRS, uchylił uchwały KRS o powołaniu sędziów Izby Cywilnej i Karnej, ale jednocześnie wskazał, że skutki wyroku nie odnoszą się do ważności postanowień prezydenta RP o powołaniu sędziów⁴². Następnie we wrześniu i październiku 2021 r. Naczelny Sąd Administracyjny wydał podobne wyroki w sprawach z odwołania od uchwał KRS przedstawiających wnioski o powołanie na stanowisko sędziego SN w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych oraz Izby Dyscyplinarnej⁴³.

40 [Postanowienie NSA z 21 listopada 2018 r.](#), sygn. akt II GOK 2/18.

41 [Wyrok TSUE z 2 marca 2021 r.](#) w sprawie C-824/18.

42 [Wyrok NSA z 6 maja 2021 r.](#), sygn. II GOK 2/18.

43 Wyrok NSA z 21 września 2021 r. (sygn. akt II GOK 8/18), wyrok NSA z 21 września 2021 r. (sygn. akt II GOK 10/18), wyrok NSA z 21 września 2021 r. (sygn. akt II GOK 11/18), wyrok NSA z 21 września 2021 r. (sygn. akt II GOK 12/18), wyrok NSA z 21 września 2021 r. (sygn. akt II GOK 13/18), wyrok NSA z 21 września 2021 r. (sygn. akt II GOK 14/18), wyrok NSA z 11 października 2021 r. (sygn. akt II GOK 9/18), wyrok NSA z 11 października 2021 r. (sygn. akt II GOK 15/18), wyrok NSA z 11 października 2021 r. (sygn. akt II GOK 16/18), wyrok NSA z 11 października 2021 r. (sygn. akt II GOK 17/18), wyrok NSA z 11 października 2021 r. (sygn. akt II GOK 18/18), wyrok NSA z 11 października 2021 r. (sygn. akt II GOK 19/18), wyrok NSA z 11 października 2021 r. (sygn. akt II GOK 20/18).

8. Wybór pierwszego prezesa Sądu Najwyższego i prezesów izb

8.1. WYROK TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO

Oprócz zmiany wieku emerytalnego sędziów, ustawa z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym⁴⁴ zmieniała również zasady wyboru pierwszego prezesa Sądu Najwyższego. Deklarowaną przyczyną dokonania zmian w tym zakresie był wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 24 października 2017 r.⁴⁵, który uznał za niezgodne z konstytucją m.in. przepisy ustawy o Sądzie Najwyższym przyznające Zgromadzeniu Ogólnemu Sądu Najwyższego kompetencję do określenia w regulaminie zasad wyboru kandydatów na stanowisko pierwszego prezesa Sądu Najwyższego. Jednocześnie wyrokiem tym Trybunał zakwestionował konstytucyjność całej uchwały określającej zasady wyboru kandydatów na stanowisko PPSN, jak również jej paragraf 8, przyznający przewodniczącemu Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Sądu Najwyższego kompetencję do niezwłocznego przekazania prezydentowi RP wyników wyborów na stanowisko PPSN, ze wskazaniem liczby głosów uzyskanych przez kandydatów w poszczególnych głosowaniach.

Co szczególnie interesujące, wnioskujący w omawianej sprawie posłowie Prawa i Sprawiedliwości wskazywali m.in. na niekonstytucyjność artykułu 16 § 1 pkt 3 ustawy o Sądzie Najwyższym w zakresie, w jakim nie przewidywał on kompetencji Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Sądu Najwyższego do wydania uchwał o wyborze i przedstawieniu kandydatów na stanowisko pierwszego prezesa Sądu Najwyższego. Argumentowali przy

44 Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym.

45 Wyrok TK z 24 października 2017 r., K 3/17, OTK-A 2017, nr 68.

tym, że „[p]rzedstawienie kandydatów musi bowiem odbyć się w formie właściwej dla organu kolegialnego”.

Z kolei w opinii Małgorzaty Gersdorf, ówczesnej pierwszej prezes Sądu Najwyższego, nie istniał przepis wymagający, aby ustawodawca zobligował Zgromadzenie Ogólne Sędziów Sądu Najwyższego do podjęcia dwóch uchwał w sprawie wyboru kandydatów na stanowisko pierwszego prezesa Sądu Najwyższego, a sam brak w ustawie wymogu podjęcia odrębnej uchwały nie uniemożliwiał Zgromadzeniu wykonania kompetencji konstytucyjnej.

Trybunał Konstytucyjny nie przychylił się do żadnej z omawianych koncepcji i uznał, że kwestionowany przepis ustawy o Sądzie Najwyższym można interpretować w sposób, który zapewni jego zgodność z przepisami konstytucji. Wykładnia taka musi prowadzić do konkluzji, że „wydanie uchwały w wypadku skorzystania przez Zgromadzenie Ogólne Sędziów Sądu Najwyższego z kompetencji w zakresie przedstawiania kandydatów na stanowisko Pierwszego Prezesa SN jest konieczne”.

Dodatkowo Trybunał Konstytucyjny stanął na stanowisku, że kwestionowany paragraf 8 uchwały Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Sądu Najwyższego w zakresie, w jakim przyznawał przewodniczącemu ZO SSN kompetencje do przedstawienia kandydatów prezydentowi modyfikował konstytucję w niedopuszczalny sposób. W ocenie TK „[t]a nieprawidłowość ma charakter rażący i jest w sposób oczywisty niezgodna z Konstytucją”.

Spór o to, w jaki sposób powinno dochodzić do przedstawienia prezydentowi kandydatów na stanowisko pierwszego prezesa Sądu Najwyższego powrócił jednak w wyniku uchwalenia nowej ustawy o Sądzie Najwyższym.

8.2. PRZEPISY NOWEJ USTAWY O SĄDZIE NAJWYŻSZYM REGULUJĄCE WYBÓR PIERWSZEGO PREZESA SĄDU NAJWYŻSZEGO

Nowa ustawa o Sądzie Najwyższym (w kształcie, w jakim weszła w życie 3 kwietnia 2018 r.) w całości regulowała proces wyboru pierwszego prezesa Sądu Najwyższego. W jej pierwotnym brzmieniu pierwszy prezes Sądu Najwyższego był powoływany przez prezydenta RP na sześcioletnią kadencję spośród pięciu kandydatów wybranych przez Zgromadzenie

Ogólne, co do zasady nie później niż na sześć tygodni przed upływem kadencji prezesa. Zgromadzeniu Ogólnemu Sądu Najwyższego przewodniczyć miał urzędujący pierwszy prezes Sądu Najwyższego, chyba że jego kandydatura byłaby zgłoszona ponownie lub nie byłoby to możliwe z innych przyczyn, wówczas zgromadzeniu przewodniczyłby prezes SN najstarszy służbą na stanowisku sędziego.

Ustawa ustanawiała przy tym kworum zgromadzenia dokonującego wyboru kandydatów na pierwszego prezesa SN na poziomie $\frac{2}{3}$ liczby sędziów każdej z izb albo $\frac{3}{5}$ ogólnej liczby sędziów Sądu Najwyższego. Osoby, które uzyskały największą liczbę głosów, miały być przedstawione jako kandydaci na stanowisko pierwszego prezesa. Jednocześnie ustawa nie wprowadziła wymogu podjęcia odrębnej uchwały o przedstawieniu kandydatów. Upoważniała jedynie przewodniczącego Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Sądu Najwyższego do przekazania prezydentowi listy kandydatów na stanowisko PPSN wybranych przez Zgromadzenie Ogólne Sędziów Sądu Najwyższego, wraz z protokołem głosowania. Część norm dotyczących wyboru PPSN znalazła się również w Regulaminie Sądu Najwyższego ustalonym przez prezydenta RP.

Jednocześnie ustawa zawierała rozwiązania na wypadek zakończenia kadencji PPSN w związku z obniżeniem wieku przejścia sędziów w stan spoczynku. W takim wypadku prezydent miał zyskać kompetencję do arbitralnego ustalenia, który sędzia Sądu Najwyższego powinien objąć kierownictw. W takim wypadku Zgromadzenie Ogólne Sędziów byłoby zobowiązane do niezwłocznego wyboru PPSN, ale dopiero po obsadzeniu 110 stanowisk sędziowskich w Sądzie Najwyższym.

W latach 2018–2020, wraz ze zbliżaniem się końca kadencji PPSN, tryb wyboru jej następcy był przedmiotem kolejnych nowelizacji. Pierwsza z nich⁴⁶ uściśliła pozycję sędziego, któremu prezydent powierza kierowanie Sądem Najwyższym. Ustawa doprecyzowała, że wykonuje on obowiązki i uprawnienia PPSN określone w ustawie. Jednocześnie prezydent otrzymał 12-miesięczny termin, w którym mógł, bez zasięgnięcia opinii pierwszego prezesa Sądu Najwyższego, swobodnie ustalać liczbę sędziów Sądu Najwyższego. Kolejna ustawa⁴⁷ zmieniła zaś próg dopuszczalności dokonania wyboru pierwszego prezesa przez

46 Ustawa z dnia 12 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym.

47 Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw.

Zgromadzenie Ogólne SSN ze 110 sędziów na $\frac{2}{3}$ liczby stanowisk sędziowskich w SN ustalonych przez prezydenta. Przez 12 miesięcy Prezydent mógł więc podwyższać liczbę sędziów Sądu Najwyższego, a przez to odsuwać zwołanie zgromadzenia wyłaniającego kandydatów na urząd PPSN. Ustawodawca zmodyfikował⁴⁸ również zasady przekazania uchwały o wyborze kandydatów. Nowa ustawa stanowiła, że przekazanie powinno być dokonane niezwłocznie przez przewodniczącego Zgromadzenia Ogólnego lub osobę wskazaną przez zgromadzenie.

W grudniu 2019 r. sposób wyboru PPSN został ponownie znowelizowany⁴⁹. Wprowadzono zasadę, że każdy sędzia SN ma prawo zgłosić jednego kandydata. Zgłoszeń należało dokonywać u przewodniczącego niezwłocznie po rozpoczęciu Zgromadzenia Ogólnego, któremu przewodniczyć miał pierwszy prezes Sądu Najwyższego, a w wypadkach, gdyby nie było to możliwe – sędzia wskazany przez prezydenta. Jednocześnie ustawodawca zdecydował się zmodyfikować kworum potrzebne do wyboru. Posłużył się przy tym metodą stopniowego obniżania. Dla wyboru pierwszego prezesa Sądu Najwyższego początkowo wymagana była obecność co najmniej 84 członków zgromadzenia. Następnie, gdyby progu tego nie udało się osiągnąć, wymóg spadał do 75 członków zgromadzenia, a następnie – do 32 członków, a więc do około 33% liczby Sędziów Sądu Najwyższego.

8.3. WYBÓR PIERWSZEGO PREZESA SĄDU NAJWYŻSZEGO

30 kwietnia 2020 r. dobiegła końca sześcioletnia kadencja pierwszej prezes Sądu Najwyższego Małgorzaty Gersdorf. Z powodu trwającej pandemii COVID-19 przed upływem jej kadencji nie udało się zwołać Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Sądu Najwyższego (zgromadzenie stacjonarne, zaplanowane na 21 kwietnia 2020 r., zostało odwołane, a Regulamin SN nie przewidywał możliwości procedowania zdalnego)⁵⁰. W związku z tym prezydent RP wyznaczył osobę na stanowisko pełniącego obowiązki pierwszego prezesa Sądu Najwyższego (w przeszłości PPSN zastępował wyznaczony prezes Sądu Najwyższego albo prezes SN najstarszy służbą).

48 *Ustawa z dnia 12 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym.*

49 *Ustawa z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw.*

50 [Oświadczenie pierwszego prezesa Sądu Najwyższego](#), 21 kwietnia 2020 r.

Postanowieniem prezydenta RP z 29 kwietnia 2020 r.⁵¹, które weszło w życie 1 maja 2020 r., na stanowisko pełniącego obowiązki PPSN powołany został Kamil Zaradkiewicz. Jako podstawę prawną swojego działania prezydent RP wskazał art. 13a ustawy o Sądzie Najwyższym. Uruchomienie procedury wyboru PPSN w tym trybie oznaczało, że do dokonania wyboru potrzebny będzie udział zaledwie 32 sędziów SN, a więc około 33% ówczesnej obsady Sądu Najwyższego.

Sędzia Kamil Zaradkiewicz zwołał Zgromadzenie Ogólne Sędziów Sądu Najwyższego na 8 maja 2020 roku. Protokół posiedzenia zgromadzenia wskazuje, że od jego samego początku na tok obrad zgromadzenia miał wpływ spór pomiędzy tzw. starymi sędziami Sądu Najwyższego a sędziami powoływanymi w skład Sądu Najwyższego przez Krajową Radę Sądownictwa ukształtowaną na podstawie ustawy z 8 grudnia 2017 roku⁵². Osią sporu była przede wszystkim kwestia, czy uregulowanie prawne dotyczące zasad wyboru pierwszego prezesa Sądu Najwyższego jest kompletne. Po wspomnianym wyroku TK sposób wyboru pierwszego prezesa Sądu Najwyższego w założeniu w całości regulowany miał być przez ustawę o Sądzie Najwyższym oraz Regulamin Sądu Najwyższego. „Starzy sędziowie” w zdecydowanej większości dążyli do zmiany porządku obrad, aby zająć się także dookreśleniem procesu wyboru PPSN, w tym doprecyzowaniem „technicznych aspektów związanych z przebiegiem posiedzenia”⁵³. Przewodniczący zgromadzenia odmówił jednak poddania pod obrady wniosku w tym przedmiocie, wskazując, że nie ma podstawy prawnej dla przeprowadzenia głosowania dotyczącego takich regulacji. W dalszej części obrad spór dotyczył znaczenia postanowienia TSUE zawieszającego Izbę Dyscyplinarną SN⁵⁴ dla prac zgromadzenia. Sędzia Piotr Prusinowski złożył wniosek o wyłączenie ze zgromadzenia sędziów Izby Dyscyplinarnej. Wniosek ten nie został poddany pod głosowanie przez przewodniczącego jako sprzeczny z konstytucją.

51 SN, *Powierzenie wykonywania obowiązków Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego sędziemu Kamilowi Zaradkiewiczowi*.

52 *Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw*.

53 Protokół posiedzenia Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Sądu Najwyższego zwołanego na dzień 8 maja 2020 r. w celu wyboru kandydatów na stanowisko PPSN, s. 4.

54 Postanowienie TSUE o zastosowaniu środków tymczasowych w sprawie C-791/19, 8 kwietnia 2020 r.

Istotną kwestią było również powołanie członków Komisji Skrutacyjnej. W trakcie dwóch pierwszych głosowań żaden z kandydatów na członka komisji nie uzyskał poparcia większości zgromadzenia. Z kolei trzecie głosowanie wywołało kontrowersje, gdyż w jego trakcie doszło do zmiany liczby kandydatów z pięciu na dziesięciu (po dwóch z każdej izby). Przewodniczący ustnie wskazał, że ważny głos można oddać tylko przez wskazanie po jednym kandydacie z każdej izby. Brak poparcia któregokolwiek z nich oznaczał zaś głos nieważny. Same ustalenia co do sposobu głosowania nie zostały zaś spisane. Wyniki głosowania odczytał sędzia Paweł Wiliński, stwierdzając, że „żaden z kandydatów nie uzyskał większości głosów”. Zdanie odrębne do protokołu z głosowania złożyła SSN Małgorzata Bednarek, wskazując, że na części kart do głosowania sędziowie pisali słowo „nie”. W jej ocenie karty te powinny być uznane za nieważne. Przewodniczący zgromadzenia wskazał „że sposób obliczenia wyników głosowania jest niezgodny ze wskazaniem i tym, jak karty zostały przygotowane do głosowania”⁵⁵. Stwierdził, że zgromadzenie czeka kolejne liczenie głosów, tym razem zgodnie z tymi zasadami, „które zostały uprzednio ustalone”. Nie odpowiedział jednak na pytanie z sali, kto je ustalił.

Po dwudniowej przerwie, w oparciu o protokół z trzeciego głosowania na kandydatów na członków Komisji Skrutacyjnej (ten sam, który odczytał SSN Paweł Wiliński), przewodniczący zgromadzenia wskazał, że doszło do wyboru członków Komisji Skrutacyjnej. Decyzja ta spotkała się z krytyką części tzw. „starych sędziów”. Kierowane przez nich wnioski formalne nie były jednak poddawane pod głosowanie ani nawet załączane do protokołu. W tych ostatnich wypadkach przewodniczący zgromadzenia fizycznie zwracał wnioski składającym je sędziom.

W dalszej kolejności zgromadzenie przeszło do procedury zgłaszania kandydatów na PPSN. Spośród 20 zgłoszonych kandydatów dziesięcioro wyraziło zgodę na kandydowanie. W tym gronie znaleźli się SSN Tomasz Artymiuk, SSN Leszek Bosek, SSN Tomasz Demendecki, SSN Małgorzata Manowska, SSN Joanna Misztal-Konecka, SSN Piotr Prusinowski, SSN Marta Romańska, SSN Adam Tomczyński, SSN Włodzimierz Wróbel oraz SSN Dariusz Zawistowski.

55 Zapis dźwięku z posiedzenia zgromadzenia odbiega w tym aspekcie od treści protokołu, z którego wynika, że „sposób liczenia głosów przez członków komisji zliczającej głosy jest niezgodny z ustawą o Sądzie Najwyższym”.

Jednak zanim rozpoczęto fazę zadawania pytań, SSN Kamil Zaradkiewicz zrezygnował z funkcji sędziego pełniącego obowiązki pierwszego prezesa Sądu Najwyższego, wskazując na istotne rozbieżności w wykładni przepisów określających zasady wyboru kandydatów na stanowisko PPSN. Zapowiedział, że niezwłocznie wystąpi do Prezydenta RP z wnioskiem o dokonanie zmian w Regulaminie SN. Wniosek ten spotkał się jednak z odmową ze strony Kancelarii Prezydenta RP⁵⁶.

Równocześnie prezydent wskazał na funkcję pełniącego obowiązki pierwszego prezesa Sądu Najwyższego Aleksandra Stępkowskiego⁵⁷. Nowy przewodniczący zgromadzenia odrzucił ponownie złożone wnioski formalne (dotyczące m.in. wyłączenia członków Komisji Skrutacyjnej, zwołania Kolegium SN czy przyjęcia porządku obrad).

Następnie zgromadzenie przystąpiło do wysłuchania oświadczeń kandydatów i odpowiedzi na zadane przez nie pytania. Ostatecznie 22 maja 2020 r., po pięciu dniach obrad, Zgromadzenie Ogólne SSN wybrało pięcioro kandydatów na stanowisko PPSN: SSN Leszka Boska (cztery głosy), SSN Tomasza Demendeckiego (14 głosów), SSN Małgorzatę Manowską (25 głosów), SSN Joannę Misztal-Konecką (dwa głosy) oraz SSN Włodzimierza Wróbla (50 głosów).

Jednocześnie przewodniczący zgromadzenia odniósł się do wniosku formalnego o podjęcie przez zgromadzenie uchwały o przedstawieniu prezydentowi RP listy kandydatów na stanowisko pierwszego prezesa Sądu Najwyższego. Przewodniczący przyjął, że wniosek nie ma podstawy prawnej i jako taki podlega odrzuceniu jako niedopuszczalny. Powołał się przy tym na zastaną praktykę, wskazując, że w latach 1997–2020 kandydaci na PPSN nie byli przedstawiani w drodze odrębnych uchwał Zgromadzenia Ogólnego, a regulaminy wyboru PPSN nie przewidywały procedury podjęcia takiej uchwały. Dodatkowo odniósł się również do orzeczenia K 3/17, zapominając jednak o tym, że w wyroku Trybunał uznał za niezgodny m.in. z art. 183 ust. 3 konstytucji regulację paragrafu 8 ówczesnego Regulaminu SN w sprawie wyboru PPSN. Przepis ten przyznawał przewodniczącemu

56 [Pismo Szefa Kancelarii Prezydenta RP do p.o. PPSN z 14 maja 2020 r.](#)

57 SN, [Prezydent RP powierzył wykonywanie obowiązków Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego sędziemu Aleksandrowi Stępkowskiemu](#), 15 maja 2020 r.

zgromadzenia kompetencję do przedstawienia prezydentowi kandydatów na pierwszego prezesa Sądu Najwyższego⁵⁸.

Procedura zakończyła się 26 maja 2020 r., gdy prezydent RP powołał Małgorzatę Manowską na stanowisko Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego.

8.4. POWOŁYWANIE PREZESÓW IZB SĄDU NAJWYŻSZEGO

Po wyborze sędziów do dwóch nowych izb Sądu Najwyższego, w lutym 2019 r. prezydent powołał prezesów tych izb: SSN Joannę Lemańską w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych oraz SSN Tomasza Przesławskiego w Izbie Dyscyplinarnej.⁵⁹ Jednocześnie z ujawnionej w 2021 r. domniemanej korespondencji mailowej szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów Michała Dworczyka wynika, że prezydent Andrzej Duda miał ustalać z premierem oraz prezes Trybunału Konstytucyjnego Julią Przyłębską kandydatury na stanowisko sędziego p.o. prezesa Izby Kontroli Nadzwyczajnej⁶⁰.

Ponadto w czerwcu 2021 r. prezydent zmienił rozporządzenie – Regulamin Sądu Najwyższego w zakresie procedury wyboru prezesów wszystkich izb. Zmiany dotyczyły m.in. sposobu wyboru członków i przewodniczących Komisji Skrutacyjnej, a także zwiększenia uprawnień pierwszego prezesa SN.

W czerwcu 2021 r. zebrało się także Zgromadzenie Sędziów Izby Cywilnej w celu wybrania kandydatów na stanowisko prezesa, jednak posiedzenie zostało odroczone do czasu zakończenia postępowań przed Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Ponowne posiedzenie zostało wyznaczone na 7 września 2021 r., jednak w jego trakcie 13 sędziów opuściło obrady, doprowadzając do zerwania kworum. „Stwierdzamy, że wobec odroczenia

58 Przepis w zakwestionowanym kształcie miał brzmienie: „Przewodniczący Zgromadzenia Ogólnego przedstawia niezwłocznie Prezydentowi wyniki wyboru, o którym mowa w art. 16 § 1 pkt 3 ustawy o Sądzie Najwyższym, ze wskazaniem liczby głosów uzyskanych przez kandydatów w poszczególnych głosowaniach”.

59 K. Sobczak, *Joanna Lemańska i Tomasz Przesławski pokierują nowymi izbami w SN*, Prawo.pl, 26 lutego 2019 r.

60 D. Sitnicka, *Powstał triumwirat Morawiecki, Duda, Przyłębska? Wg wycieku ustalali prezesa izby Sądu Najwyższego*, OKO.press, 15 września 2021 r.

zgromadzenia wyborczego rozpoczętego 29 czerwca, nie jest dopuszczalne wszczęcie i prowadzenie nowej, równoległej procedury wyborczej, w tym zgłoszenie kandydatów na stanowisko prezesa Izby Cywilnej SN. Wybór prezesa Izby Cywilnej, którego uprawnienia dotyczą między innymi wyznaczania składów orzekających, przeprowadzony w wadliwej procedurze wyborczej, pogłębi jedynie chaos prawny, czego chcemy uniknąć” – wskazali w specjalnym oświadczeniu sędziowie⁶¹. Z tych samych przyczyn kworum zostało ponownie zerwane na kolejnym posiedzeniu zgromadzenia, 17 września 2021 roku. Pod koniec września zgromadzenie wyłoniło kandydatów na podstawie przepisów ustawy o Sądzie Najwyższym, które wskazują, że jeśli nie dokonano wyboru ze względu na brak wymaganego kworum, do dokonania wyboru na kolejnym posiedzeniu wymagana jest obecność co najmniej ½ członków zgromadzenia sędziów izby Sądu Najwyższego.

We wrześniu 2021 r. prezydent powołał Joannę Misztal-Konecką na stanowisko Prezesa Izby Cywilnej SN⁶², a także Piotra Prusinowskiego na prezesa Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych⁶³.

61 *Kolejny raz zerwane kworum podczas zgromadzenia sędziów Izby Cywilnej Sądu Najwyższego*, Tvn24.pl, 17 września 2021 r.

62 SN, *Prezydent RP powołał Sędzię Joannę Misztal-Konecką na Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Cywilnej*, 30 września 2021 r.

63 SN, *Prezydent RP powierzył wykonywanie obowiązków prezesa Izby Cywilnej oraz powołał Prezesa Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych*, 2 września 2021 r.

9. Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych

Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych to jedna z dwóch nowych izb SN utworzonych na podstawie ustawy z 8 grudnia 2017 roku. Przepisy ustawy powierzają jej przede wszystkim rozpatrywanie skarg nadzwyczajnych, jak również rozpoznawanie protestów wyborczych i protestów przeciwko ważności referendum oraz stwierdzanie ich ważności. Izba Kontroli zajmuje się także określonymi sprawami z zakresu prawa publicznego (np. ochroną konkurencji).

Regulamin Sądu Najwyższego przewiduje, że w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych powołanych jest 20 stanowisk sędziowskich, a pełna ich obsada nastąpiła już w październiku 2018 roku. Wszyscy sędziowie orzekający w Izbie Kontroli zostali wyłonieni w procedurze z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa w kształcie nadanym jej przepisami uchwalonymi w 2017 r., a więc organu, którego niezależność jest kwestionowana (→ **Wybór sędziów Sądu Najwyższego przez nową KRS, s. 22**).

W wyroku z 6 października 2021 r., orzekając na podstawie pytania prejudycjalnego zadanego w sprawie sędziego przeniesionego do innego wydziału sądu powszechnego, Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej stwierdził, że orzeczenie ostatniej instancji w tej sprawie wydane jednoosobowo przez sędziego Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych powołanego z rażącym naruszeniem „podstawowych norm dotyczących ustroju i funkcjonowania” systemu sądownictwa należy uznać za niebyłe jeśli byłoby to nieodzowne dla zagwarantowania pierwszeństwa prawa Unii⁶⁴ (zob. → **Zmiany w Sądzie Najwyższym a pytania prejudycjalne do TSUE polskich sądów, s. 47**). Na niewłaściwy sposób powołania kilku sędziów Izby Kontroli (w tym m.in. jej obecnej prezes, J. Lemańskiej)

64 Wyrok TSUE (Wielka Izba) z dnia 6 października 2021 r., sprawa C-487/19 W.Ż.

wskazał również Naczelny Sąd Administracyjny w serii wyroków wydanych we wrześniu 2021 roku⁶⁵.

Ponadto nowa ustawa o Sądzie Najwyższym wprowadziła do polskiego porządku prawnego nowy środek – skargę nadzwyczajną⁶⁶, nadając jednocześnie Izbie Kontroli wyłączną kompetencję do jej rozpoznawania. Skarga nadzwyczajna przysługuje od prawomocnego orzeczenia sądu powszechnego kończącego postępowanie (w sprawie karnej lub cywilnej), jeżeli jest to konieczne dla zapewnienia jego zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. Dodatkowo, szczególne przesłanki skargi obejmują naruszenie tym orzeczeniem m.in. konstytucyjnych praw i wolności lub naruszenie w sposób rażący prawa przez błędną wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie. Do wniesienia skargi uprawnione są, w terminie pięciu lat od uprawomocnienia się orzeczenia, wyłącznie określone organy publiczne, przede wszystkim prokurator generalny i rzecznik praw obywatelskich.

Z analizy dotychczasowej praktyki wynika, że skala postępowań zainicjowanych wniesieniem skargi nadzwyczajnej pozostaje stosunkowo niewielka. W 2018 r. do IKNSP wpłynęły zaledwie dwie skargi nadzwyczajne⁶⁷, natomiast w 2019 r. było ich 87⁶⁸ (z czego w 2018 r. załatwiona została jedna sprawa, a w 2019 r. – 52). Niewielki odsetek spraw, które znajdują swój finał w wywiedzeniu skargi nadzwyczajnej, jest tym bardziej jaskrawy, gdy zostanie zestawiony z liczbą wniosków kierowanych przez obywateli (strony postępowań karnych i cywilnych) do podmiotów, którym służy uprawnienie do wnoszenia skargi. Jak poinformował na początku 2021 r. prokurator generalny, do końca stycznia 2021 r. zarejestrowano w Prokuraturze Krajowej ogółem 8508 takich wniosków, z czego – po przeanalizowaniu 7680 z nich – do IKNSP skierowanych zostało tylko 208 skarg nadzwyczajnych, a w zakresie pozostałych stwierdzono brak podstaw⁶⁹. Jak z kolei wynika

65 K. Żączkiewicz-Zborska, *NSA: Niewłaściwie powołani sędziowie Izby Kontroli Nadzwyczajnej SN*, Prawo.pl, 22 września 2021 r.

66 *Ustawa z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym*, art. 89–95.

67 SN, *Informacja o działalności Sądu Najwyższego i Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego w roku 2018*, Warszawa 2019, s. 238.

68 SN, *Informacja o działalności Sądu Najwyższego i Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego w roku 2019*, Warszawa 2020, s. 233–234.

69 *Skarga nadzwyczajna: tysiące wniosków, Prokurator Generalny wniósł w 208 sprawach*, Rp.pl, 4 lutego 2021 r.

z informacji rzecznika praw obywatelskich, w 2019 r. do RPO wpłynęło 3153 wniosków dotyczących skarg nadzwyczajnych, natomiast w 2020 r. – 2054⁷⁰.

Istotnym *novum* w zakresie działania Sądu Najwyższego jest udział ławników, powoływanych przez Senat na czteroletnią kadencję, w składach rozstrzygających sprawy ze skarg nadzwyczajnych w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych⁷¹. Pierwsza grupa ławników została zaprzysiężona 30 maja 2019 r., a ich kadencja będzie trwała do 31 grudnia 2022 r. (po zmianie ustawy zaproponowanej przez prezydenta).

Od początku swego funkcjonowania Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych wydała wiele orzeczeń istotnych z punktu widzenia praw i wolności człowieka oraz funkcjonowania państwa. Do najważniejszych z ich należą uchwały stwierdzające ważność wyborów do Sejmu i Senatu oraz wyboru prezydenta RP (→ **Wybrane orzecznictwo Sądu Najwyższego**, s. 52).

70 Rzecznik Praw Obywatelskich, *Skargi nadzwyczajne do SN*.

71 Skargi nadzwyczajne rozpoznawane są w składzie dwóch sędziów i jednego ławnika, a w wypadku, gdy skarga dotyczy orzeczenia zapadłego w wyniku postępowania, w którego toku orzeczenie wydał Sąd Najwyższy – w składzie pięciu sędziów i dwóch ławników (zob. art. 94 ustawy o SN).

10. Izba Dyscyplinarna

Na podstawie ustawy o Sądzie Najwyższym z 8 grudnia 2017 r. została również utworzona Izba Dyscyplinarna. W świetle nowych przepisów do kompetencji Izby Dyscyplinarnej należy m.in. rozpatrywanie spraw dyscyplinarnych sędziów, wniosków o pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziów, odwołania od orzeczeń sądów dyscyplinarnych (np. w postępowaniach dyscyplinarnych prokuratorów) oraz odwołania od uchwał Krajowej Rady Sądownictwa. Nowe przepisy przewidywały również szeroką autonomię Izby Dyscyplinarnej w strukturze Sądu Najwyższego w tym m.in. szersze niż w przypadku prezesów innych Izb SN uprawnienia prezesa Izby Dyscyplinarnej (np. w zakresie wyznaczania przewodniczących wydziałów czy delegowania sędziów), a sędziowie izby uprawnieni są do wynagrodzenia o 40% wyższego niż wynagrodzenie pozostałych sędziów Sądu Najwyższego.

Od początku kształt i kompetencje Izby Dyscyplinarnej były krytykowane przez krajowe i międzynarodowe organizacje, a także przedstawiciele świata nauki. W swej opinii Helsińska Fundacja Praw Człowieka wskazywała, że przepisy regulujące ustrój Izby Dyscyplinarnej są nie do pogodzenia z przepisami Konstytucji regulującymi szczególną rolę pierwszego prezesa Sądu Najwyższego w kierowaniu tym sądem⁷². Stowarzyszenie Sędziów Polskich IUSTITIA wskazywało zaś, że ukształtowanie izby (poprzez powołanie wszystkich sędziów przez Krajową Radę Sądownictwa, w której większość mają członkowie powoływani przez Sejm) jest niezgodne z konstytucją⁷³.

Z kolei Sąd Najwyższy w swojej opinii do projektu ustawy wskazywał, że zarówno Izba Dyscyplinarna, jak i Izba Kontroli Nadzwyczajnej „z punktu widzenia powierzonych im

72 Helsińska Fundacja Praw Człowieka, *Opinia do ustaw o Sądzie Najwyższym (druk senacki nr 685) oraz o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa (druk senacki nr 686)*, 11 grudnia 2017 r.

73 Stowarzyszenie Sędziów Polskich IUSTITIA, *Opinia Iustitii o prezydenckim projekcie ustawy o Sądzie Najwyższym*, 14 listopada 2017 r.

zadań, kompetencji, ustrojowego ukształtowania oraz relacji wobec pozostałych Izb Sądu Najwyższego, Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego czy Kolegium Sądu Najwyższego są całkowicie nowymi i odrębnymi sądami, niewymienionymi w Konstytucji RP jako sądami uprawnionymi do sprawowania wymiaru sprawiedliwości”. Podobny pogląd wyraził SSN Włodzimierz Wróbel, w którego opinii Izba Dyscyplinarna ze względu na jej odrębność organizacyjną, autonomię w stosunku do innych sądów oraz sposób powoływania sędziów jest sądem wyjątkowym, a powołanie takiego sądu możliwe jest jedynie na czas wojny. Co za tym idzie, zdaniem tego autora, pojawiają się istotne wątpliwości, czy wydawane przez Izbę Dyscyplinarną orzeczenia mają charakter orzeczeń sądowych w rozumieniu konstytucyjnym⁷⁴.

10.1. PRACE IZBY DYSCYPLINARNEJ

Pierwsze posiedzenie Izby Dyscyplinarnej odbyło się w listopadzie 2018 roku. W rocznym sprawozdaniu z działalności Izby Dyscyplinarnej wskazano, że „powody rozpoczęcia działalności orzeczniczej w/w terminie (listopadzie 2018 r. – przyp. red.) miały złożony charakter. Należy podkreślić, że Izba Dyscyplinarna – de facto – musiała zorganizować się w zasadzie od początku samodzielnie, pomimo że stanowi integralną część tak szczególnego konstytucyjnego organu władzy publicznej, jakim w Rzeczypospolitej Polskiej jest Sąd Najwyższy. Wskazać bowiem należy, że w okresie od 3 kwietnia 2019 [...] do 20 września 2018 [...], kierownictwo Sądu Najwyższego nie poczyniło wystarczających działań o charakterze organizacyjnym”⁷⁵. W sprawozdaniu wskazano również, że „sędziowie Izby byli nękanymi na terenie Sądu przez aktywistów organizacji społeczno-politycznych”.

W 2018 r. do Izby Dyscyplinarnej wpłynęło łącznie 161 spraw i w obydwu wydziałach izby zakończono 28 spraw (z czego osiem dotyczyło sędziów, sześć – prokuratorów,

74 W. Wróbel, *Izba Dyscyplinarna jako sąd wyjątkowy w rozumieniu art. 175 ust. 2 Konstytucji RP*, Palestra 1-2/2019.

75 SN, *Informacja o działalności Sądu Najwyższego w roku 2018 oraz Informacja o działalności Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego w roku 2018*.

osiem – adwokatów i sześć – radców prawnych)⁷⁶. Z kolei w 2019 r. wpłynęło łącznie 268 spraw, a zakończono ich 160⁷⁷.

Zdecydowana większość spraw rozpatrywanych przez Izbę Dyscyplinarną dotyczy postępowań dyscyplinarnych wobec sędziów i przedstawicieli innych zawodów prawniczych, w dalszej kolejności zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej (58 spraw w 2019 r.) oraz spraw z zakresu prawa pracy dotyczących sędziów SN. Na wniosek rzecznika dyscyplinarnego prezes Izby Dyscyplinarnej wyznacza również sąd pierwszej instancji właściwy do rozpoznania spraw dyscyplinarnych sędziów.

W ciągu ostatnich trzech lat Izba Dyscyplinarna podjęła również uchwały oraz zadała pytania prawne odnoszące się do kluczowych zmian w zakresie wymiaru sprawiedliwości (→ **Wybrane orzecznictwo Izby Dyscyplinarnej**, s. 71).

10.2. IZBA DYSCYPLINARNA A ORZECZNICTWO SĄDU NAJWYŻSZEGO

Prawne kontrowersje związane z wyborem sędziów Sądu Najwyższego po 2018 r. oraz status nowych Izb Sądu Najwyższego, w tym zwłaszcza Izby Dyscyplinarnej, stał się przedmiotem orzecznictwa samego sądu w sprawach, w który konieczna była ocena, czy zarówno nowo wybrani sędziowie, jak i utworzone izby spełniają standardy niezawisłości i niezależnego sądu ustanowionego prawem. Istotnym impulsem do rozwoju orzecznictwa w tym obszarze były także wyroki trybunałów międzynarodowych (→ **Postępowania przed trybunałami międzynarodowymi dotyczące zmian w Sądzie Najwyższym**, s. 42).

W grudniu 2019 r. Sąd Najwyższy wydał wyrok, w którym stwierdził, że Izba Dyscyplinarna „nie jest sądem w rozumieniu prawa Unii Europejskiej, a przez to nie jest sądem w rozumieniu prawa krajowego”⁷⁸. Wydanie wyroku było poprzedzone zadaniem przez Sąd Najwyższy pytania prejudycjalnego do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej

76 SN, *Informacja o działalności Sądu Najwyższego w roku 2018 oraz Informacja o działalności Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego w roku 2018*.

77 SN, *Informacja o działalności Sądu Najwyższego w roku 2019 oraz Informacja o działalności Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego w roku 2019*.

78 Wyrok SN z 5 grudnia 2019 r., sygn. akt III PO 7/19.

dotyczącego niezależności Izby Dyscyplinarnej i Krajowej Rady Sądownictwa (→ **Zmiany w Sądzie Najwyższym a pytania prejudycjalne do TSUE polskich sądów, s. 47**).

Po drugie, w przełomowej uchwale trzech połączonych izb z 20 stycznia 2020 r. Sąd Najwyższy rozstrzygnął, jak udział sędziów powołanych przez KRS po 2018 r. orzekających w Sądzie Najwyższym i sądach powszechnych wpływa na ocenę ważności postępowania sądowego (→ **Wybrane orzecznictwo Sądu Najwyższego, s. 52**). W reakcji na tę uchwałę marszałek Sejmu zwróciła się z wnioskiem do Trybunału Konstytucyjnego o zbadanie konstytucyjności tego orzeczenia⁷⁹, który następnie orzekł, że uchwała była niekonstytucyjna⁸⁰. Dodatkowo w styczniu 2020 r. weszły w życie przepisy tzw. ustawy kagańcowej, które wprowadzały odpowiedzialność dyscyplinarną sędziów sądów powszechnych za kwestionowanie statusu powołanych sędziów.

Mimo tych ograniczeń Sąd Najwyższy w dalszym ciągu analizuje w swoim orzecznictwie kwestię statusu Izby Dyscyplinarnej, jak również szerzej sędziów SN powołanych przez KRS po 2018 roku. We wrześniu 2021 r. sędziowie Izby Karnej wydali postanowienie, w którym uchylili wcześniejsze postanowienie SN, w wydaniu którego brał udział sędzia powołany przez KRS w jej kształcie nadanym po 2018 roku. W postanowieniu sędziowie odnieśli się także do wyroku Trybunału Konstytucyjnego stwierdzającego niekonstytucyjność uchwały trzech połączonych izb SN i orzekli, że wyrok ten dotknięty jest wadą i w związku z tym nie wywołuje skutku przewidzianego przez konstytucję, która stanowi, że wyroki TK są ostateczne i mają moc powszechnie obowiązującą⁸¹.

Na marginesie należy zaznaczyć, że 10 kwietnia 2019 r. Izba Dyscyplinarna podjęła uchwałę, w której stwierdziła, że wybór przez prezydenta RP we wrześniu 2018 r. Sędziów Sądu Najwyższego jest zgodny z konwencyjnymi standardami, a osoby wybrane na te stanowiska są uprawnione do orzekania⁸².

79 A. Mattacz, *Dziś TK zajmie się sporem kompetencyjnym z wniosku marszałek Sejmu*, Prawo.pl, 3 marca 2020 r.

80 Postanowienie TK z 21 kwietnia 2020 r., sygn. akt Kpt 1/20.

81 Postanowienie SN z 16 września 2021 r., sygn. akt I KZ 29/21.

82 Uchwała pełnej Izby Dyscyplinarnej SN z 10 kwietnia 2021 r., sygn. akt II DSI 54/18.

11. Postępowania przed trybunałami międzynarodowymi dotyczące zmian w Sądzie Najwyższym

11.1. POSTĘPOWANIA W SPRAWIE IZBY DYSCYPLINARNEJ I NOWEGO SYSTEMU ODPOWIEDZIALNOŚCI DYSCYPLINARNEJ SĘDZIÓW

Procedura naruszenia prawa UE w związku z systemem odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów

W kwietniu 2019 r. Komisja Europejska poinformowała o wszczęciu postępowania w sprawie naruszenia prawa Unii Europejskiej w związku z nowym systemem odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów. Komisja Europejska zarzuciła m.in. brak niezależności i bezstronności Izby Dyscyplinarnej utworzonej z sędziów powołanych przez nową Krajową Radę Sądownictwa.

W styczniu 2020 r. Komisja Europejska skierowała sprawę do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, który w kwietniu 2020 r. wydał postanowienie o zabezpieczeniu postępowania. W postanowieniu TSUE zobowiązał polskie władze do zawieszenia stosowania przepisów regulujących pracę Izby Dyscyplinarnej w sprawach dyscyplinarnych sędziów.

W odpowiedzi na to orzeczenie ówczesna pierwsza prezes Sądu Najwyższego Małgorzata Gersdorf wydała zarządzenie, w którym m.in. zakazano przekazywania spraw dyscyplinarnych, które zawisły przed Izbą Dyscyplinarną do dalszego merytorycznego

rozpoznawania⁸³. Zarządzenie prezes Gersdorf zostało niedługo później zmienione przez sędziego pełniącego obowiązki prezesa Sądu Najwyższego Kamila Zaradkiewicza. Zgodnie z nowym zarządzeniem wykonanie zabezpieczenia TSUE w zakresie stosowania przepisów dotyczących spraw dyscyplinarnych sędziów wiązało Izbę Dyscyplinarną w poszczególnych sprawach, a sprawy dyscyplinarne sędziów powinny być przekazywane do sekretariatu pierwszego prezesa Sądu Najwyższego⁸⁴.

W okresie od kwietnia 2020 r. do lipca 2021 r. Izba Dyscyplinarna nie orzekała w sprawach dyscyplinarnych sędziów, jedynie w sprawach dotyczących wyrażenia zgody na pociągnięcie sędziów do odpowiedzialności karnej.

W lipcu 2021 r. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wydał wyrok w tej sprawie, w którym wskazał m.in., że Izba Dyscyplinarna nie daje w pełni rękojmi niezawisłości i bezstronności. TSUE orzekł, że powoływanie sędziów Izby Dyscyplinarnej w dużej mierze zależy od Krajowej Rady Sądownictwa w jej obecnym kształcie, a jej niezależność może wzbudzać uzasadnione wątpliwości⁸⁵.

Dруга процедура naruszenia prawa UE w związku z systemem odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów

W kwietniu 2020 r. Komisja Europejska wszczęła drugą procedurę naruszenia prawa UE w związku z systemem odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów. Bezpośrednim impulsem do wszczęcia tego postępowania było wejście w życie tzw. ustawy kagańcowej⁸⁶, która zaostrzyła reżim odpowiedzialności dyscyplinarnej oraz ograniczała prawo sądów

83 [Zarządzenie Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego w sprawie przejściowych rozwiązań organizacyjnych służących wykonaniu postanowienia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 8 kwietnia 2020 r. o zastosowaniu środków tymczasowych w sprawie C-791/19, 20 kwietnia 2020 r.](#)

84 [Zarządzenie Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego o wykonaniu postanowienia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 8 kwietnia 2020 r. o zastosowaniu środków tymczasowych w sprawie C-791/19 oraz o uchyleniu postanowienia z dnia 20 kwietnia 2020 r., 5 maja 2020 r.](#)

85 [Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej \(Wielka Izba\) z dnia 15 lipca 2021 r., sprawa C-791/19.](#)

86 *Ustawa z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2020.190 z dnia 2020.02.06)*

powszechnych do bezpośredniego stosowania prawa UE w zakresie oceny powołania sędziów. Wszczynając procedurę, Komisja Europejska zwróciła uwagę na trzy główne problemy, jakimi były:

1. uniemożliwienie polskim sądom oceny wymogów niezawisłości sędziowskiej i zwracanie się do TSUE o wydanie orzeczeń w trybie prejudycjalnym,
2. przyznanie Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych wyłącznej kompetencji do orzekania w kwestiach niezależności sądów oraz
3. rozszerzenie pojęcia deliktu dyscyplinarnego w ten sposób, że dokonanie przez sąd oceny spełnienia wymogów niezależności sędziowskiej może być kwalifikowane jako przewinienie dyscyplinarne.

Dodatkowo w ramach procedury w grudniu 2020 r. Komisja Europejska zwróciła się do polskiego rządu z dodatkowym wezwaniem do usunięcia uchybienia w zakresie działalności Izby Dyscyplinarnej w odniesieniu do spraw immunitetowych sędziów. Wobec braku wystarczających działań polskiego rządu w tym obszarze, w marcu 2021 r. Komisja Europejska zdecydowała o skierowaniu sprawy do TSUE wraz z wnioskiem o wydanie postanowienia o środkach tymczasowych.

TSUE wydał kolejne postanowienie dotyczące Izby Dyscyplinarnej 14 lipca 2021 r., a więc w czasie, gdy przed Trybunałem Konstytucyjnym toczyła się rozprawa w sprawie pytania Izby Dyscyplinarnej dotycząca stosowania środków tymczasowych TSUE i ich zgodności z konstytucją (→ **raport *Narzędzie w rękach władzy. Raport o funkcjonowaniu Trybunału Konstytucyjnego***). Trybunał Sprawiedliwości zobowiązał polskie władze do zawieszenia stosowania przepisów regulujących pracę Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego jako sądu pierwszej i drugiej instancji orzekającej w sprawach dotyczących immunitetów sędziów, a także do zawieszenia skutków wydanych już uchwał uchylających immunitety (→ **Wybrane orzecznictwo Izby Dyscyplinarnej, s. 71**). TSUE zobowiązał również polskie władze do zawieszenia stosowania przepisów prawa zezwalających na pociągnięcie do odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów za badanie spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności sądu⁸⁷.

87 [Postanowienie wiceprezes TSUE w sprawie C-204/21 R](#), 14 lipca 2021 r.

Reakcje na orzeczenia TSUE

Zarówno wyrok TSUE, jak i jego kolejne postanowienie o zabezpieczeniu wywołały ożywioną dyskusję na temat ich wykonania. W stanowisku wydanym zaraz po wyroku TSUE pierwsza prezes Sądu Najwyższego Małgorzata Manowska wyraziła przekonanie, że „Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego jest w pełni niezależna w sprawowaniu ustawowo jej przypisanej jurysdykcji, a sędziowie tej Izby są w pełni niezawisli w orzekaniu”. Pierwsza Prezes uchyliła również zarządzenia z maja 2020 r. zawieszające działalność Izby Dyscyplinarnej⁸⁸.

Z kolei prezes Izby Dyscyplinarnej wydał oświadczenie, w którym stwierdził, że sędziowie izby „działają na podstawie i w granicach prawa, podejmują określone decyzje procesowe korzystając w pełni z gwarancji niezależności sądów i niezawisłości sędziów”⁸⁹.

Pomimo tych oświadczeń pierwsza Prezes Sądu Najwyższego zwróciła się z końcem lipca 2021 r. m.in. do premiera, prezydenta oraz marszałek Sejmu z apelem o uregulowanie statusu Izby Dyscyplinarnej zgodnie ze standardami prawa europejskiego i europejskiej konwencji praw człowieka. W wystąpieniach pierwsza prezes Sądu Najwyższego wskazała, że to organy sprawujące władzę wykonawczą i ustawodawczą mają kompetencje do zapewnienia „zgodności systemu odpowiedzialności dyscyplinarnej z wymogami formułowanymi przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej i Europejski Trybunał Praw Człowieka”⁹⁰. Po tych wystąpieniach prezes Manowska ponownie zawiesiła przekazywanie spraw dyscyplinarnych sędziów do Izby Dyscyplinarnej⁹¹.

Również podejście samych sędziów Izby Dyscyplinarnej do wykonania orzeczeń TSUE było niejednolite. Z początkiem września 2021 r. Jan Majchrowski oświadczył, że odstępuje od orzekania „w ramach protestu przeciwko działaniom, które uniemożliwiają mu orzekanie w sprawach dyscyplinarnych sędziów i dezawuowaniu orzeczeń Izby

88 SN, [Oświadczenie Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego](#), 16 lipca 2021 r.

89 SN, [Stanowisko Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Dyscyplinarnej](#), 22 lipca 2021 r.

90 SN, [Pisma Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego skierowane do Prezydenta RP, Marszałka Sejmu RP, Marszałka Senatu RP oraz Prezesa Rady Ministrów](#), 28 lipca 2021 r.

91 SN, [Zarządzenia Pierwszego Prezesa SN](#), 5 sierpnia 2021 r.

Dyscyplinarnej⁹². Z kolei Adam Roch, który miał rozpatrywać sprawę sędziego SN Andrzeja Stęпки, nie stawiał się na rozprawę. Adam Roch tłumaczył, że „przestrzeganie przepisów Konstytucji RP oraz pozostałych obowiązujących przepisów prawa krajowego i międzynarodowego stanowiło i stanowi wyłączną podstawę podejmowanych przeze mnie działań jako sędziego Sądu Najwyższego⁹³. Natomiast Małgorzata Bednarek w sierpniu 2021 r. kontynuowała orzekanie i wydała uchwałę w sprawie uchylenia immunitetu sędziowskiego⁹⁴. Podobnie Konrad Wytrykowski i Sławomir Niedzielak wydali uchwałę o uchyleniu sędziemu immunitetu. Jak zaznaczyli w uchwale, w ich ocenie wypełnianie przez sędziów swoich obowiązków jest szczególnie ważne, gdy trwają „próby ograniczenia suwerenności Rzeczypospolitej Polskiej [...]. Działania różnych grup podważających organy, instytucje prawne i porządek prawny Państwa Polskiego [...] to zachowania wprost godzące w Konstytucję i praworządność [...]. Niezależnie bowiem od ataków na sędziów Sądu Najwyższego orzekających w Izbie Dyscyplinarnej, medialnego linczu, ostracyzmu środowiska sędziowskiego sąd w obecnym składzie podziela pogląd jednego z największych Polaków w historii, że każdy znajduje »w życiu jakieś swoje Westerplatte«⁹⁵.

W okresie od połowy lipca do początków września 2021 r. Izba Dyscyplinarna rozpoznawała sprawy dotyczące m.in. uchylenia immunitetów prokuratorów i sędziów, immunitetu sędziego sądu wojskowego, zawieszenia sędziów, wobec których prezesi sądów zarządzili przerwę w wykonywaniu czynności (→ **Załącznik 1, s. 84**)⁹⁶.

We wrześniu 2021 r. Komisja Europejska poinformowała, że zwróciła się do Trybunału Sprawiedliwości UE z wnioskiem o nałożenie na Polskę kar pieniężnych w związku z działalnością Izby Dyscyplinarnej i tym samym niewykonanie zabezpieczenia TSUE z lipca

92 M. Domagalski, D. Gajos-Kaniewska, *Protest sędziego SN. Odstępuje od orzekania w Izbie Dyscyplinarnej*, Rp.pl, 3 września 2021 r.

93 K. Żaczekwicz-Zborska, *Bunt sędziego Rocha czy nieporozumienie w Izbie Dyscyplinarnej?*, Prawo.pl, 7 września 2021 r.

94 M. Jatoszewski, *Małgorzata Bednarek złamała orzeczenia TSUE ws. Izby Dyscyplinarnej. To była prokurator od Ziobry*, OKO.press, 26 sierpnia 2021 r.

95 Postanowienie SN z sierpnia 2021 r., sygn. akt I DO 8/21.

96 E. Ivanova, *Chaos w Izbie Dyscyplinarnej. Spadają z wokandy sprawy prokuratorów*, Wyborcza.pl, 3 września 2021 r.

2021 roku⁹⁷. W październiku 2021 r. TSUE nałożył na Polskę karę w wysokości jednego miliona euro dziennie.⁹⁸

W październiku 2021 r., w trakcie debaty w Parlamencie Europejskim, premier Mateusz Morawiecki poinformował o zamiarach zlikwidowania Izby Dyscyplinarnej, gdyż ta „nie spełniła oczekiwań” rządu⁹⁹.

11.2. ZMIANY W SĄDZIE NAJWYŻSZYM A PYTANIA PREJUDYCJALNE DO TSUE POLSKICH SĄDÓW

Wprowadzone zmiany w ustawie o Sądzie Najwyższym były również przedmiotem pytań prejudycjalnych do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej zadanych zarówno przez Sąd Najwyższy, jak i sądy powszechne. Orzecznictwo TSUE w tym zakresie w znaczny sposób kształtuje ocenę statusu części sędziów powołanych do Sądu Najwyższego oraz niezależności dwóch nowych izb sądu.

Kryteria oceny niezależności Izby Dyscyplinarnej i Krajowej Rady Sądownictwa

W przełomowym wyroku z 19 listopada 2019 r.¹⁰⁰ Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej przedstawił kryteria, jakie powinny stosować sądy krajowe przy ocenie standardu niezależności Izby Dyscyplinarnej i Krajowej Rady Sądownictwa.

Postępowanie przed TSUE rozpoczęło pytanie prejudycjalne Sądu Najwyższego, który w 2018 r. rozpatrywał odwołanie sędziów zobowiązanych do przejścia w stan spoczynku. Pierwsza sprawa dotyczyła sędziego Naczelnego Sądu Administracyjnego, A.K., który w świetle nowych przepisów ustawy o Sądzie Najwyższym powinien przejść w stan spoczynku, a który wyraził wolę dalszego zajmowania stanowiska. W lipcu 2018 r. KRS wydała jednak negatywną opinię w sprawie jego wniosku, a sędzia A.K. odwołał się do

97 Komisja Europejska, *Niezawisłość sędziów w Polsce*, 7 września 2021 r.

98 *Postanowienie Wiceprezesa TSUE z 27 października 2021 r. w sprawie C-204/21.*

99 *Morawiecki: zamierzamy zlikwidować Izbę Dyscyplinarną Sądu Najwyższego*, Onet.pl, 19 października 2021 r.

100 Wyrok TSUE z 19 listopada 2019 r. w sprawach połączonych C-585/18, C-624/18 i C-625/18.

Sądu Najwyższego. Dwie kolejne sprawy dotyczyły sędziów Sądu Najwyższego, którzy nie złożyli oświadczenia o woli kontynuowania sprawowania urzędu i po otrzymaniu zawiadomienia, że prezydent RP na podstawie nowych przepisów ustawy o Sądzie Najwyższym zadecydował o ich przejściu w stan spoczynku, odwołali się do Sądu Najwyższego. W myśl nowej ustawy o Sądzie Najwyższym odwołanie miałyby rozpatrywać Izba Dyscyplinarna, która wówczas (w sierpniu 2018 r.) jeszcze nie funkcjonowała.

W pytaniu prejudycjalnym Sąd Najwyższy zwracał się do TSUE z oceną dwóch problemów:

1. czy Izba Dyscyplinarna, biorąc pod uwagę m.in. sposób jej ukształtowania przez nową KRS, jest sądem niezależnym i niezawisłym w rozumieniu prawa UE oraz
2. czy w przypadku uznania Izby Dyscyplinarnej za niespełniającą standardów niezależności i niezawisłości należy pominąć przepisy krajowe ustanawiające jej właściwość w rozpatrywaniu spraw z odwołania KRS.

W wyroku TSUE wyróżnił konkretne czynniki, które sąd krajowy powinien zbadać przy ocenie niezależności Izby Dyscyplinarnej, w tym m.in. sposób powołania sędziów izby przez KRS (w tym również sposób wyłonienia 15 sędziów członków KRS przy braku odpowiedniego poparcia dla kandydatów, przerwania poprzedniej kadencji KRS i stopień jej niezależności od organów władzy ustawodawczej i wykonawczej), a także pozycję ustrojową samej Izby Dyscyplinarnej.

Wyrok TSUE w sprawie *A.K. i inni* miał istotne znaczenie dla dalszego rozwoju orzecznictwa sądów krajowych w zakresie oceny statusu prawnego sędziów powołanych przez KRS w jej kształcie nadanym po 2018 roku.

Sprawa sędziego Waldemara Żurka i ważność orzeczeń sędziów Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych

Sędzia Waldemar Żurek jest sędzią Sądu Okręgowego w Krakowie i byłym rzecznikiem Krajowej Rady Sądownictwa. W sierpniu 2018 r. na podstawie zarządzenia nowej prezes Sądu Okręgowego w Krakowie został przeniesiony z wydziału odwoławczego Sądu Okręgowego do wydziału pierwszoinstancyjnego. Sędzia Żurek odwołał się od tego zarządzenia do Krajowej Rady Sądownictwa, która umorzyła postępowanie. Sędzia Żurek odwołał się ponownie, tym razem do Sądu Najwyższego, składając jednocześnie wniosek

o wyłączenie wszystkich sędziów Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych ze względu na sposób ich powołania, który nie daje rękojmi niezawisłości i bezstronności.

W marcu 2019 r. sędzia Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych wydał w składzie jednoosobowym postanowienie o odrzuceniu odwołania. Postanowienie zostało wydane przez Aleksandra Stępkowskiego powołanego przez prezydenta RP na stanowisko sędziego pomimo zabezpieczenia Naczelnego Sądu Administracyjnego, który we wrześniu i październiku 2018 r. nakazał wstrzymanie wykonania uchwał KRS o wyborze kandydatów na sędziów (→ **Wybór sędziów Sądu Najwyższego przez nową KRS, s. 22**).

Dwa tygodnie później sędziowie Izby Cywilnej rozpatrujący to postanowienie w składzie trzyosobowym orzekli, że jego wydanie naruszyło przepisy postępowania, które zakazuje wydania orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie tak długo, jak długo nie zostanie rozpoznany wniosek o wyłączenie sędziego zgłoszony przez jakiegokolwiek innego sędziego.

Na kanwie tego postępowania Sąd Najwyższy zwrócił się do TSUE z pytaniem prejudycjalnym m.in. o to, czy postanowienie wydane jednoosobowo przez sędziego Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, biorąc pod uwagę wady procedury jego powołania, istnieje jako orzeczenie w znaczeniu procesowym i kończy postępowanie.

W wyroku z 6 października 2021 r. TSUE orzekł, że takie orzeczenie należy uznać za niebyłe w sytuacji, gdy zostało wydane przez jednoosobowy skład orzekający w ostatniej instancji w sytuacji, gdy sam sędzia orzekający jednoosobowo został powołany z rażącym naruszeniem „podstawowych norm dotyczących ustroju i funkcjonowania rozpatrywanego systemu sądownictwa”¹⁰¹.

101 Wyrok TSUE z 6 października 2021 r. w sprawie C-487/19.

11.3. ZMIANY W SĄDZIE NAJWYŻSZYM A ORZECZNICTWO EUROPEJSKIEGO TRYBUNAŁU PRAW CZŁOWIEKA

W sprawie *Reczkowicz przeciwko Polsce*¹⁰² Europejski Trybunał Praw Człowieka badał, czy prawo skarżącej do rozpatrzenia sprawy przez niezależny sąd ustanowiony ustawą zostało naruszone, ponieważ skargę kasacyjną w jej sprawie dyscyplinarnej rozpoznała Izba Dyscyplinarna.

Europejski Trybunał Praw Człowieka stwierdził, że w istocie rozpoznanie sprawy skarżącej przez Izbę Dyscyplinarną prowadziło do naruszenia prawa skarżącej do rozpoznania sprawy przez niezależny sąd ustanowiony ustawą. Oceniając status Izby Dyscyplinarnej, ETPC w pierwszej kolejności zwrócił uwagę na sam sposób wyboru sędziów Izby Dyscyplinarnej przez Krajową Radę Sądownictwa, w tym także sposób wyłonienia sędziów członków KRS przez Sejm. W ocenie ETPC władze krajowe miały nadmierny wpływ na proces wyboru sędziów członków KRS, a co za tym idzie również pośrednio na proces wyboru sędziów przez KRS.

W tym zakresie ETPC odniósł się do diametralnie różnych ocen zmian w KRS w orzecznictwach Sądu Najwyższego i Trybunału Konstytucyjnego – o ile Sąd Najwyższy uznał, że obecny model KRS jest wadliwy, a te wady mają wpływ na właściwy proces powoływania sędziów, o tyle w ocenie Trybunału Konstytucyjnego zmiany wprowadzone w KRS były zgodne z konstytucją. Chociaż ETPC nie podjął się oceny przyjętych zmian w świetle ich zgodności z konstytucją, o tyle odniósł się szeroko do orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego. ETPC wskazał, że TK, uznając wprowadzone zmiany za zgodne z konstytucją, odszedł od wcześniejszej linii orzeczniczej Trybunału mówiącej, że sędziowie członkowie KRS powinni być wybierani przez sędziów.

ETPC uznał, że suma naruszeń prawa w związku z powołaniem sędziów Izby Dyscyplinarnej powoduje, że nie może być ona uznana za sąd ustanowiony ustawą.

102 Wyrok ETPC z 22 lipca 2021 r. w sprawie *Reczkowicz przeciwko Polsce*, skarga nr 43447/19.

W opinii ekspertów wyrok w sprawie *Reczkowicz przeciwko Polsce* powoduje, że „każda osoba, w której sprawie zapadnie niekorzystne dla niej rozstrzygnięcie Izby Dyscyplinarnej, będzie mogła skutecznie dowodzić przed ETPC, że padła ofiarą naruszenia prawa do sądu ustanowionego ustawą”¹⁰³.

103 M. Szwed, *ETPCz: Izba Dyscyplinarna narusza Europejską konwencję praw człowieka [ANALIZA WYROKU]*, OKO.press, 30 lipca 2021 r.

12. Wybrane orzecznictwo Sądu Najwyższego

Sąd Najwyższy orzekał na przestrzeni ostatnich kilku lat w wielu sprawach istotnych z punktu widzenia ochrony praw człowieka i podstawowych wolności oraz fundamentalnych kwestii ustrojowych państwa. Poniższy, subiektywny wybór orzecznictwa, jakkolwiek nie aspiruje do bycia wyczerpującym, stanowi próbę podsumowania najistotniejszych (w ocenie autorów raportu) spraw rozpoznanych przez SN od 2018 r., a więc w przeważającej części już po wejściu w życie nowej ustawy o Sądzie Najwyższym i z uwzględnieniem orzecznictwa Izby Dyscyplinarnej oraz Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych.

Uchwała składu połączonych izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r. dotycząca rozstrzygnięcia rozbieżności w wykładni prawa w związku z nienależytą obsadą sądu

23 stycznia 2020 r. Sąd Najwyższy w składzie trzech połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, po rozpoznaniu sprawy z wniosku pierwszego prezesa Sądu Najwyższego o rozstrzygnięcie rozbieżności w wykładni prawa występującej w orzecznictwie Sądu Najwyższego, podjął uchwałę¹⁰⁴ dotyczącą nienależytej obsady sądu wynikającej z wadliwości procesu powoływania sędziów na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa w jej obecnym kształcie.

Uchwała trzech połączonych Izb SN miała stanowić próbę rozwiania wątpliwości narosłych wokół tego, jaki wpływ na ważność postępowań sądowych ma fakt występowania w nich

104 Uchwała składu połączonych izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., sygn. akt BSA I-4110-1/20.

sędziów powołanych z udziałem KRS w jej kształcie nadanym po 2017 r., podczas gdy organ ten nie gwarantuje pełnej niezależności od władzy wykonawczej i ustawodawczej.

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wydał 19 listopada 2019 r. przełomowy wyrok¹⁰⁵ wskazujący na kryteria, jakimi powinien kierować się sąd przy ocenie niezawisłości sędziowskiej (wśród nich wymieniony był również sposób powołania sędziów). Wykonując ten wyrok, 5 grudnia 2019 r. Sąd Najwyższy orzekł, że Izba Dyscyplinarna SN nie jest sądem w rozumieniu prawa UE, a obecna KRS nie jest organem bezstronnym i niezawisłym¹⁰⁶. W orzecznictwie samego Sądu Najwyższego zarysowały się jednak rozbieżności w związku z wcześniejszym wyrażeniem przez Izbę Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych oraz Izbę Dyscyplinarną poglądu, jakoby kwestionowanie statusu sędziego powołanego przez prezydenta RP było niedopuszczalne¹⁰⁷.

W odpowiedzi na te rozbieżności w styczniu 2020 r. pierwsza prezes Sądu Najwyższego skierowała do połączonych Izb SN (Karnej, Cywilnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych) wniosek¹⁰⁸ o wydanie uchwały, która odnosiła się do problemu bezwzględnych przyczyn odwoławczych w postępowaniu karnym i nieważności postępowania w postępowaniu cywilnym w sytuacji, gdy w skład sądu wchodził sędziowie powołani z udziałem KRS w jej obecnym kształcie.

W uchwale wydanej na skutek wniosku Sąd Najwyższy, w odniesieniu do sędziów powołanych do innych izb SN niż Izba Dyscyplinarna, wskazał, że po dacie podjęcia uchwały ich udział w składzie sędziowskim będzie skutkował uznaniem sądu za nienależycie obsadzony, a co za tym idzie – uznaniem postępowania za nieważne. Natomiast w odniesieniu do Izby Dyscyplinarnej Sąd Najwyższy uznał, że każde postępowanie toczące się przed tą izbą, niezależnie od daty, jest nieważne.

105 Wyrok TSUE z 19 listopada 2019 r. w połączonych sprawach C-585/18, C-624/18 oraz C-625/18.

106 Wyrok SN z 5 grudnia 2019 r., sygn. akt III PO 7/18.

107 Postanowienie SN z 25 marca 2019 r., sygn. akt I CSK 183/18; postanowienie SN z 17 maja 2019 r., sygn. akt I NO 55/18; uchwała Izby Dyscyplinarnej SN z 10 kwietnia 2019 r., sygn. akt II DSI 54/18.

108 Wniosek pierwszej prezes SN z 15 stycznia 2020 r. o rozstrzygnięcie rozbieżności w wykładni prawa występującej w orzecznictwie Sądu Najwyższego.

W odniesieniu do sędziów mianowanych przez KRS do sądów powszechnych lub wojskowych uchwała SN wskazała zaś, że wadliwość postępowania z udziałem takich sędziów może powstać w sytuacji, gdy sąd badający te okoliczności dojdzie do przekonania, że sposób powołania sędziego przez KRS w konkretnych przypadkach prowadzi do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności sądu. W odniesieniu do postępowań cywilnych uchwała ukształtowała skutki wyłącznie na przyszłość (po dacie podjęcia uchwały). W stosunku do postępowań karnych z kolei nie dotyczyła orzeczeń już wydanych, jak i tych, które miały być wydane w dniu podjęcia uchwały. W efekcie nie tworzyła możliwości kwestionowania orzeczeń wydanych przez sądy powszechne i wojskowe przed datą jej wydania.

Jeszcze przed podjęciem uchwały przez Sąd Najwyższy marszałek Sejmu skierowała do Trybunału Konstytucyjnego wniosek o rozstrzygnięcie rzekomego sporu kompetencyjnego pomiędzy Sejmem, prezydentem RP i Sądem Najwyższym. Marszałek Sejmu zakwestionowała to, czy kompetencja prezydenta do powoływania sędziów może być rozumiana w sposób, który zakładałby przyznanie SN lub innemu sądowi kompetencji do oceny skuteczności powołania danego sędziego. Z kolei prezes Rady Ministrów zwrócił się do Trybunału Konstytucyjnego o zbadanie zgodności uchwały z konstytucją.

W orzeczeniach z 20 i 21 kwietnia 2020 r.¹⁰⁹ Trybunał Konstytucyjny rozstrzygnął obydwa wnioski. Wydając postanowienie w sprawie sporu kompetencyjnego, TK uznał, że Sąd Najwyższy nie ma kompetencji do „prawotwórczej wykładni przepisów prawa” prowadzącej do zmiany stanu w sferze ustroju wymiaru sprawiedliwości. Z kolei w odniesieniu do samej uchwały TK przesądził, że nie jest ona zgodna z konstytucją. Orzeczenia TK wywołały liczne kontrowersje (m.in. ze względu na to, że TK nie posiada kompetencji do orzekania w sprawie zgodności uchwał Sądu Najwyższego z konstytucją) oraz pogłębiły niejednolitą praktykę stosowania uchwały SN z 23 stycznia 2020 roku.

Uchwała została zupełnie zignorowana przez sędziów Izby Dyscyplinarnej, którzy od samego początku orzekali dalej pomimo jej wydania, z kolei sędziowie Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych stosowali się do niej zaledwie przez kilka tygodni.

109 Postanowienie TK z 21 kwietnia 2020 r., sygn. akt Kpt 1/20; wyrok TK z 20 kwietnia 2020 r., sygn. akt U 2/20.

Kontrowersje wywołało również wydanie w maju 2021 r. postanowienia z udziałem pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego, a więc podpisanego przez 26 sędziów tej izby, w tym dziesięciu powołanych już przez KRS w nowym kształcie¹¹⁰. Widoczna była także duża ostrożność sądów powszechnych w stosowaniu uchwały – jak informowały media, po niespełna roku od jej przyjęcia odnotowanych zostało zaledwie kilka takich przypadków¹¹¹.

12.1. WYBRANE ORZECZENIA IZBY KARNEJ SĄDU NAJWYŻSZEGO

Przepis art. 168a k.p.k. a Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności

W postanowieniu z 26 czerwca 2019 r.¹¹² Sąd Najwyższy ocenił możliwość procesowego wykorzystania danych uzyskanych w toku kontroli operacyjnej prowadzonej z naruszeniem warunków dopuszczalności takiej kontroli, wynikających z ustawy o Policji. Sąd Najwyższy sformułował w nim tezę, że art. 168a k.p.k., regulujący wprowadzenie dowodów uzyskanych z naruszeniem prawa do procesu¹¹³, nie może stanowić podstawy prawnej przeprowadzenia dowodu uzyskanego z naruszeniem przepisów postępowania lub za pomocą czynu zabronionego, jeżeli przeprowadzenie takiego dowodu czyniłoby proces nierzetelnym w rozumieniu art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

Postanowienie zostało wydane w związku ze sprawą, w której oskarżony miał zapłacić lekarzowi za udzielenie określonych świadczeń medycznych. Sąd I instancji uniewinnił jednak oskarżonego od zarzucanego mu czynu.

110 M. Kryszkiewicz, *Sędziowie SN zawiedli. Uchwała trzech połączonych izb SN została złamana*, Gazetaprawna.pl, 16 maja 2021 r.

111 M. Kryszkiewicz, *Efekt osiągnięty: Sądy nie badają powołań sędziów wskazanych przez obecną Krajową Radę Sądownictwa*, Gazetaprawna.pl, 15 grudnia 2020 r.

112 Postanowienie SN z 26 czerwca 2019 r., sygn. akt IV KK 328/18.

113 Art. 168a k.p.k.: „Dowodu nie można uznać za niedopuszczalny wyłącznie na tej podstawie, że został uzyskany z naruszeniem przepisów postępowania lub za pomocą czynu zabronionego, o którym mowa w art. 1 § 1 Kodeksu karnego, chyba że dowód został uzyskany w związku z pełnieniem przez funkcjonariusza publicznego obowiązków służbowych, w wyniku: zabójstwa, umyślnego spowodowania uszczerbku na zdrowiu lub pozbawienia wolności”.

Apelację od wyroku sądu I instancji wniósł prokurator, zaskarżając go w całości oraz wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. W trakcie postępowania odwoławczego prokurator wniósł także o przeprowadzenie dowodu przez odtworzenie zapisu nagrania zarejestrowanego w gabinecie lekarskim, gdzie udokumentowano wizytę oskarżonego, pomimo tego, że nie została uzyskana tzw. zgoda następcza sądu w odniesieniu do tej części nagrania¹¹⁴. Prokurator nie wystąpił bowiem w ogóle z wnioskiem o zgodę następczą w odniesieniu do tego oskarżonego, choć wystąpił i taką zgodę uzyskał względem innych pacjentów lekarza. Sąd II instancji utrzymał zaskarżony wyrok w mocy.

Od wyroku sądu odwoławczego wywiedziona została z kolei kasacja do Sądu Najwyższego. Prokurator zarzucił w niej m.in. rażące naruszenie przepisów prawa procesowego, które miało istotny wpływ na treść orzeczenia, „poprzez niezasadne oddalenie przez Sąd Odwoławczy wniosku dowodowego (...) o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z nagrania wizyty oskarżonego w gabinecie lekarza (...), zabezpieczonych w ramach przeprowadzonej kontroli operacyjnej, na okoliczności czynu i winy oskarżonego”. Zdaniem prokuratora zaniechanie to miało skutkować uniewinnieniem oskarżonego od zarzucanego mu czynu, podczas gdy przeprowadzenie wnioskowanego dowodu było prawnie dopuszczalne.

Sąd Najwyższy postanowił o oddaleniu kasacji prokuratora jako bezzasadnej.

Jak wskazano w uzasadnieniu postanowienia, Sąd Najwyższy stanął przed koniecznością udzielenia odpowiedzi na pytanie, czy art. 168a k.p.k. mógł stanowić podstawę przeprowadzenia dowodu z nagrania obrazu i dźwięku zarejestrowanego w gabinecie lekarskim w czasie, gdy w gabinecie był oskarżony, bez uzyskania zgody następczej sądu. Odpowiedź

114 Na podstawie art. 19 ust. 15c i 15d ustawy o Policji z 6 kwietnia 1990 r. (uchylonych 15 kwietnia 2016 r.). Zgodnie z art. 15c „[j]eżeli w wyniku stosowania kontroli operacyjnej uzyskano dowód popełnienia przestępstwa lub przestępstwa skarbowego, w stosunku do którego można zarządzić kontrolę operacyjną, popełnionego przez osobę, wobec której była stosowana kontrola operacyjna, innego niż objęte zarządzeniem kontroli operacyjnej, albo popełnionego przez inną osobę, o zgodzie na jego wykorzystanie w postępowaniu karnym orzeka postanowieniem sąd, który zarządził kontrolę operacyjną albo wyraził na nią zgodę w trybie określonym w ust. 3, na wniosek prokuratora, o którym mowa w ust. 1”.

ta, zdaniem SN, mogła być tylko negatywna, ponieważ przepis art. 168a nie może stanowić podstawy do wprowadzenia nielegalnie uzyskanego dowodu do procesu.

Zdaniem SN przeprowadzenie dowodu w części nieobjętej zgodą następczą czyniłoby proces nierzetelnym w rozumieniu standardu wynikającego z art. 6 ust. 1 europejskiej konwencji praw człowieka, gwarantującego prawo do rzetelnego postępowania sądowego. Sąd Najwyższy przywołał w tym kontekście zwłaszcza orzeczenie ETPC stwierdzające naruszenie art. 6 ust. 1 konwencji przez wydanie wyroku skazującego wyłącznie na podstawie dowodu z nielegalnie prowadzonej wobec oskarżonego kontroli operacyjnej¹¹⁵. Tymczasem w omawianej sprawie, prócz nielegalnie uzyskanego dowodu z nagrania obrazu i dźwięku z wizyty oskarżonego w gabinecie lekarskim zrealizowanego w toku kontroli operacyjnej prowadzonej wobec lekarza, nie było żadnego innego dowodu na popełnienie przez oskarżonego zarzucanego mu czynu.

Art. 168b k.p.k. a zakres kontroli operacyjnej

Sąd Najwyższy 28 czerwca 2018 r. (w składzie siedmiu sędziów Izby Karnej) podjął istotną uchwałę dotyczącą zakresu kontroli operacyjnej, dokonując w niej w istocie prokonstytucyjnej wykładni przepisu art. 168b Kodeksu postępowania karnego¹¹⁶. Zgodnie z treścią uchwały, użyte w art. 168b k.p.k. sformułowanie: „innego przestępstwa ściganego z urzędu lub przestępstwa skarbowego innego niż przestępstwo objęte zarządzeniem kontroli operacyjnej” obejmuje swoim zakresem wyłącznie te przestępstwa, co do których sąd może wyrazić zgodę na zarządzenie kontroli operacyjnej, w tym te, o których mowa w art. 19 ust. 1 ustawy o Policji z 6 kwietnia 1990 roku.

W tej sprawie powiększony, siedmioosobowy skład Sądu Najwyższego stanął przed koniecznością rozstrzygnięcia zagadnienia, czy przywołane wyżej sformułowanie obejmuje

115 Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 12 maja 2000 r. w sprawie *Khan p. Zjednoczonemu Królestwu*, skarga nr 35394/97, § 37.

116 Art. 168b k.p.k.: „Jeżeli w wyniku kontroli operacyjnej zarządzanej na wniosek uprawnionego organu na podstawie przepisów szczególnych uzyskano dowód popełnienia przez osobę, wobec której kontrola operacyjna była stosowana, innego przestępstwa ściganego z urzędu lub przestępstwa skarbowego innego niż przestępstwo objęte zarządzeniem kontroli operacyjnej lub przestępstwa ściganego z urzędu lub przestępstwa skarbowego popełnionego przez inną osobę niż objętą zarządzeniem kontroli operacyjnej, prokurator podejmuje decyzję w przedmiocie wykorzystania tego dowodu w postępowaniu karnym”.

swoim zakresem wszystkie przestępstwa ścigane z urzędu lub przestępstwa skarbowe, czy też wyłącznie te przestępstwa, o których mowa w art. 19 ust. 1 ustawy o Policji (tzw. przestępstwa katalogowe). Zagadnienie zostało sformułowane przez jeden z sądów apelacyjnych, który rozpoznawał apelacje oskarżonych od wyroków skazujących za udział w zorganizowanej grupie przestępczej zajmującej się kradzieżą samochodów. Podstawą wszczęcia postępowania karnego przez prokuratora w tej sprawie były materiały uzyskane w trakcie kontroli operacyjnej przeprowadzonej przez policję.

W toku śledztwa organy procesowe wielokrotnie odwoływały się do materiałów uzyskanych w trakcie tej kontroli operacyjnej, odtajnionych za zgodą właściwego komendanta wojewódzkiego Policji na wniosek prokuratora, opierając na nich m. in. postanowienia o przedstawieniu zarzutów czy postanowienia o zastosowaniu wobec oskarżonych tymczasowego aresztowania. Następnie sąd I instancji na wniosek prokuratora zaliczył w poczet materiału dowodowego dowody i dokumenty zgromadzone przez oskarżyciela publicznego na etapie postępowania przygotowawczego i na ich podstawie wydał wyroki skazujące.

W apelacjach wywiedzionych od wyroków skazujących obrońcy oskarżonych podnieśli w szczególności naruszenie określonych przepisów postępowania, ponieważ jako dowody obciążające, na podstawie których podjęto niekorzystny dla oskarżonych werdykt, posłużyły materiały uzyskane w ramach czynności operacyjno-rozpoznawczych naruszających dopuszczalne dla nich ramy prawne. Zdaniem obrońców, naruszenie to miało wykluczać możliwość wprowadzenia materiałów do procesu.

Kierując pytanie do Sądu Najwyższego, sąd apelacyjny wskazał na problem wzajemnej relacji art. 168b k.p.k. i art. 19 ust. 1 ustawy o Policji, gdy chodzi o możliwość procesowego wykorzystania materiałów odnoszących się do innych przestępstw ściganych z urzędu lub przestępstw skarbowych wykraczających poza zamknięty katalog zawarty w drugim z przepisów. Sąd ten zauważył, że możliwe są w tym zakresie dwa warianty wykładni art. 168b k.p.k. Pierwszy prowadziłby do wniosku, że możliwość wykorzystania materiałów uzyskanych „przy okazji legalnie prowadzonej kontroli operacyjnej może wykraczać poza katalog przestępstw ujętych w art. 19 ust. 1 ustawy o Policji”. Drugi natomiast ograniczałby tę możliwość jedynie do przestępstw ujętych w tym katalogu.

Odpowiadając na pytanie sądu apelacyjnego, Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że wskazany w art. 168b k.p.k. mechanizm działania ma zastosowanie wyłącznie w odniesieniu do przestępstw ujętych w katalogu uprawniającym do stosowania kontroli operacyjnej (art. 19 ust. 1 ustawy o Policji). Nie jest możliwe zatem na jego podstawie, zdaniem Sądu Najwyższego, zalegalizowanie dowodów przestępstw nieujętych w katalogu. Na gruncie tej sprawy wykrycie – w toku legalnie prowadzonej kontroli operacyjnej – dowodów dotyczących przestępstwa kradzieży (które nie jest objęte możliwością prowadzenia takiej kontroli, gdyż nie figuruje w katalogu) nie może posłużyć jako dowód w innym postępowaniu karnym dotyczącym teź właśnie kradzieży.

Sąd Najwyższy wskazał na wstępie, że ustawodawca dysponuje swobodą modyfikacji katalogu przestępstw, co do których możliwe jest zarządzenie kontroli operacyjnej, przywołując przy tym konkretne przykłady takich modyfikacji dokonywanych również w latach następujących po wprowadzeniu art. 168b do kodeksu. Podkreślił również, że istniałaby logiczna sprzeczność w sytuacji, w której istnienie katalogu ograniczałoby możliwość zarządzenia i prowadzenia kontroli pierwotnej, natomiast prowadzenie kontroli wtórnej (a więc wobec przestępstw ujawnionych przy okazji prowadzenia kontroli pierwotnej) byłoby niczym nieograniczone.

W uzasadnieniu prawnym uchwały Sąd Najwyższy postawił sobie również za cel takie przeprowadzenie wykładni systemowej analizowanego przepisu, aby jego treść pozostawała w zgodzie z konstytucją RP i normami prawa międzynarodowego. Odwołując się do orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego¹¹⁷, Sąd Najwyższy wskazał w pierwszej kolejności na obowiązek ustawodawcy polegający na zdefiniowaniu zamkniętego i możliwie wąskiego katalogu poważnych przestępstw uzasadniających zarządzenie czynności operacyjno-rozpoznawczych, które zawsze stanowi ingerencję w godność i wolność (autonomię) jednostki.

Jak podkreślił Sąd Najwyższy, konstytucyjna ochrona wolności człowieka odnosi się przede wszystkim do sfery jego prywatności, a na państwie spoczywa obowiązek jej prawnego poszanowania i ochrony, a także powstrzymywania się od ingerowania w nią. Istotny element składowy prawa do ochrony prywatności stanowi autonomia informacyjna, która

117 Wyrok TK z 30 lipca 2014 r., sygn. akt K 23/11.

polega na samodzielnym decydowaniu o ujawnianiu innym podmiotom informacji dotyczących własnej osoby, a także na sprawowaniu kontroli nad tymi informacjami, nawet jeśli znajdują się w posiadaniu innych osób.

Sąd Najwyższy zwrócił uwagę na to, że w tej sprawie zachodzi konflikt między wyrażoną w Kodeksie postępowania karnego zasadą legalizmu¹¹⁸ a konstytucyjną zasadą ochrony wolności człowieka. Zadaniem SN było znalezienie takiej wykładni pozostających ze sobą w konflikcie zasad, która pozwoli zrealizować cele założone dla każdej z nich. Mając na uwadze również treść art. 8 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności¹¹⁹, w ocenie SN konflikt pomiędzy zasadą legalizmu a zasadą ochrony wolności człowieka powinien zostać rozwiązany przez ściśle ustawowe uregulowanie przypadków, kiedy do kompetencji władz publicznych będzie należała ingerencja w wolność jednostki, jaką jest stosowanie kontroli operacyjnej. Cel takiej ingerencji, czyli zwalczanie przestępczości, obejmować może wyłącznie poważne przestępstwa ścigane z urzędu, a sama ingerencja powinna wiązać się z możliwie najmniejszym ograniczeniem praw i wolności konstytucyjnych.

Podsumowując, Sąd Najwyższy stwierdził, że ingerencja w prawo do prywatności nie może mieć charakteru nieograniczonego, a ograniczenie takie powinien stanowić ustawowy katalog poważnych przestępstw uzasadniających kontrolę operacyjną. Konsekwencją tego jest zaś, że zarówno kontrola operacyjna o charakterze pierwotnym, jak i wtórnym może być prowadzona wyłącznie w stosunku do przestępstw katalogowych.

W sierpniu 2018 r. do Trybunału Konstytucyjnego wpłynął wniosek prokuratora generalnego¹²⁰ o kontrolę przepisu art. 168b k.p.k. w rozumieniu ustalonym uchwałą Sądu

118 Art. 10 § 1. k.p.k.: „Organ powołany do ścigania przestępstw jest obowiązany do wszczęcia i przeprowadzenia postępowania przygotowawczego, a oskarżyciel publiczny także do wniesienia i popierania oskarżenia – o czyn ścigany z urzędu”.

119 Art. 8 EKPC: „1. Każdy ma prawo do poszanowania swojego życia prywatnego i rodzinnego, swojego mieszkania i swojej korespondencji.

2. Niedopuszczalna jest ingerencja władzy publicznej w korzystanie z tego prawa, z wyjątkiem przypadków przewidzianych przez ustawę i koniecznych w demokratycznym społeczeństwie z uwagi na bezpieczeństwo państwowe, bezpieczeństwo publiczne lub dobrobyt gospodarczy kraju, ochronę porządku i zapobieganie przestępstwom, ochronę zdrowia i moralności lub ochronę praw i wolności innych osób”.

120 [Wniosek prokuratora generalnego](#) o zbadanie konstytucyjności art. 168b k.p.k., 31 lipca 2018 r.

Najwyższego. W ocenie prokuratora generalnego przepis ten (w rozumieniu nadanym przez SN) narusza konstytucyjną zasadę dobra wspólnego, zasadę zaufania do państwa i stanowionego przez niego prawa, zasadę sprawiedliwości oraz zasadę legalizmu. Zdaniem PG, art. 168b k.p.k. w tym rozumieniu godzi również w ochronę prawa do sądu oraz obowiązek obywatela do przestrzegania prawa, wynikający z art. 83 konstytucji. Sprawa konstytucyjności art. 168b k.p.k. do chwili opublikowania tego raportu nie została jednak rozstrzygnięta.

Oddalenie kasacji prokuratora generalnego w sprawie drukarza z Łodzi

Sąd Najwyższy 14 czerwca 2018 r. postanowił o oddaleniu kasacji prokuratora generalnego w szeroko komentowanej sprawie drukarza z Łodzi¹²¹.

Sprawa ta miała swój początek w 2015 r., kiedy to obwiniony, pracownik drukarni w Łodzi, odmówił wykonania usługi (przygotowania roll-upu) dla fundacji działającej na rzecz osób LGBT. Mężczyzna uzasadnił odmowę swoimi przekonaniem religijnymi.

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi 31 marca 2017 r. uznał, że pracownik drukarni jest winny popełnienia wykroczenia z art. 138 Kodeksu wykroczeń (odmowa wykonania usługi bez uzasadnionej przyczyny). Następnie 26 maja 2017 r. Sąd Okręgowy w Łodzi utrzymał w mocy rozstrzygnięcie sądu I instancji. Był to historycznie pierwszy wyrok stwierdzający, że osoby LGBT+ nie mogą być dyskryminowane w dostępie do usług z powodu swojej orientacji¹²². Prokurator generalny złożył kasację na korzyść obwinionego do Sądu Najwyższego.

Sąd Najwyższy podzielił jednak pogląd wyrażony przez sądy I oraz II instancji, zgodnie z którym art. 138 k.w. zyskał walor przepisu antydyskryminacyjnego, z czego wynika ograniczenie prawa usługodawcy do powołania się na przekonania religijne jako podstawy sprzeciwu sumienia. Indywidualny światopogląd czy subiektywne rozumienie

121 Postanowienie SN z 14 września 2018 r., sygn. akt II KK 333/17.

122 Kampania Przeciw Homofobii, *Sprawa drukarza z Łodzi wraca do Sadu Najwyższego. To walka o praworządną Polskę!*, 7 grudnia 2020 r.

wyznawanej religii nie mogą zatem stanowić uzasadnionej przyczyny odmowy świadczenia w rozumieniu art. 138 Kodeksu wykroczeń.

Jak zauważył dalej SN, prawo do postępowania zgodnie z własnym sumieniem nie doznaje ograniczenia, jeżeli wykonanie usługi w sensie obiektywnym nie pozostaje w oczywistym konflikcie z wartościami, które stanowiły podstawę odmowy jej wykonania, w tym także prawami i wolnościami konstytucyjnymi. Ewentualne zaś wystąpienie takiego konfliktu powinno zawsze być oceniane w realiach faktycznych konkretnej sprawy. SN podkreślił przy tym, że odmowy nie mogą w żadnym przypadku uzasadniać indywidualne przyniosy osób, na rzecz których ta usługa ma być wykonana, np. wyznanie religijne, manifestowane poglądy czy preferencje seksualne.

SN zauważył, że obwiniony, odmawiając świadczenia, był motywowany swoimi przekonaniami, a zatem nie miał uzasadnionej przyczyny. Jego działanie miało ponadto charakter wyłącznie odtwórczy i wiązało się z wykonywaniem czynności czysto technicznych, gdyż zamówiony roll-up był reklamą fundacji zawierającą jej logotyp, a treści na nim zawarte nie promowały zachowań, które mogłyby być sprzeczne z wartościami wiary katolickiej wyznawanej przez obwinionego.

Mimo że postanowienie SN o oddaleniu kasacji było ostateczne, postępowanie w tej sprawie miało swój dalszy ciąg, bowiem w grudniu 2017 r. prokurator generalny zwrócił się do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem o zbadanie zgodności art. 138 k.w. z konstytucją. Trybunał Konstytucyjny orzekł 26 czerwca 2019 r. o jego niezgodności z ustawą zasadniczą w części zawierającej słowa „albo umyślnie bez uzasadnionej przyczyny odmawia świadczenia, do którego jest obowiązany”¹²³. W związku z tym orzeczeniem TK Sąd Apelacyjny w Łodzi, działając na wniosek prokuratora, wznowił postępowanie w sprawie i 30 grudnia 2019 r. uchylił orzeczenia sądów I oraz II instancji, uznając drukarza winnym popełnienia wykroczenia, i umorzył postępowanie wykroczeniowe.

W wyniku wniesienia apelacji od wyroku SA w Łodzi przez pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego (fundacji, której odmówiono wykonania usługi), sprawa ponownie wróciła do Sądu Najwyższego. Apelacja pełnomocnika dotyczyła zarówno orzeczenia

123 Wyrok TK z 26 czerwca 2019 r., sygn. akt K 16/17.

pierwotnego – wznawiającego postępowanie i uchylającego wyroki I oraz II instancji, jak również orzeczenia następczego – umarzającego postępowanie. Sąd Najwyższy, wyrokiem z 8 grudnia 2020 r., rozumując przede wszystkim *a contrario* do literalnego brzmienia przepisu Kodeksu postępowania karnego¹²⁴, postanowił o pozostawieniu apelacji bez rozpoznania w zakresie, w jakim dotyczyła orzeczenia pierwotnego, oraz o utrzymaniu w mocy wyroku SA w Łodzi w pozostałym zakresie¹²⁵. Mimo „formalnego” charakteru orzeczenia, SN poczynił w nim również szereg uwag merytorycznych, zauważając m.in., że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 26 czerwca 2019 r. może wywołać niepożądane skutki związane z możliwością złożenia wniosków o wznowienie postępowania oraz w konsekwencji uchylenie wydanych wyroków i umorzenie postępowań w sprawach, w których obwinieni zachowali się w sposób karygodny i naganny w odczuciu prokuratora generalnego.

Wolność zgromadzeń a obostrzenia związane z pandemią COVID-19

Sąd Najwyższy w Izbie Karnej uwzględnił¹²⁶ 1 lipca 2021 r. kasację rzecznika praw obywatelskich wywiedzioną na korzyść dwóch obwinionych o wykroczenie za wzięcie udziału w zgromadzeniu liczącym powyżej 5 osób, a więc odbywającym się z naruszeniem przepisów rozporządzenia mającego na celu przeciwdziałanie pandemii COVID-19. SN uchylił wyroki uznające mężczyzn za winnych popełnienia wykroczenia i przekazał sprawę do rozpoznania sądowni I instancji.

Zgromadzenie, którego dotyczyła sprawa, odbyło się 24 października 2020 r., kiedy obaj mężczyźni uczestniczyli w proteście odbywającym się pod biurem poselskim. Następnie sąd rejonowy, orzekając w trybie nakazowym, a więc bez rozprawy, ukarał obwinionych mandatami w wysokości 500 zł za brak maseczek, wykrzykiwanie wulgarnych haseł oraz udział w nielegalnym zgromadzeniu. Z uwagi na brak odwołania się od wyroku przez mężczyzn, uprawomocnił się on w stosunku do obu obwinionych. Rzecznik praw obywatelskich wniósł kasację na korzyść ukaranych do Sądu Najwyższego i wskazał, że

124 Art. 547 § 3. zd. 2 k.p.k.: „Od wyroku uniewinniającego lub umarzającego postępowanie przysuguje środek odwoławczy”.

125 Wyrok SN z 8 grudnia 2020 r., sygn. akt II KA 1/20.

126 Wyrok SN z 1 lipca 2021 r., sygn. akt IV KK 238/21.

wprowadzany kolejnymi rozporządzeniami Rady Ministrów zakaz zgromadzeń narusza konstytucyjną wolność zgromadzeń.

Sąd Najwyższy przychylił się do argumentacji RPO, przyjmując przede wszystkim, że przepis rozporządzenia Rady Ministrów wprowadzający zakaz organizowania zgromadzeń (z pewnymi wyjątkami) w rozumieniu ustawy Prawo o zgromadzeniach został wydany z przekroczeniem delegacji ustawowej. W rezultacie, jak zauważył SN, nie mógł on stanowić normy wypełniającej normę blankietową z art. 54 Kodeksu wykroczeń (przepis ten mówi o wykroczeniach dotyczących nieprzestrzegania przepisów porządkowych o zachowaniu się w miejscach publicznych wydanych z upoważnienia ustawy; SN uznał, że takim przepisem porządkowym nie jest przepis omawianego rozporządzenia zakazujący zgromadzeń).

Jak wskazał SN, Rada Ministrów uzyskała na podstawie art. 46b pkt 1 ustawy o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi delegację do ustanawiania ograniczeń, obowiązków i nakazów w drodze rozporządzenia, przy czym mogą to być wyłącznie ograniczenia, obowiązki i nakazy, o których mowa w art. 46 ust. 4 tej ustawy. Artykuł 46 ust. 4 ustawy przewiduje wprawdzie zakaz organizowania widowisk i innych zgromadzeń ludności, ale Rada Ministrów nie była uprawniona w myśl art. 46 b ust. 1 do wprowadzania w drodze rozporządzenia żadnych zakazów, a jedynie ograniczenia, obowiązki i nakazy. Zakaz zgromadzeń został zatem, w ocenie RPO i SN, wprowadzony bez należytej podstawy prawnej oraz wbrew regulacjom zawartym w art. 57 (wolność zgromadzeń) i art. 31 ust. 3 (zasada proporcjonalności) konstytucji.

12.2. WYBRANE ORZECZNICTWO IZBY PRACY I UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

Zaopatrzenie emerytalne byłych funkcjonariuszy służb mundurowych

16 września 2020 r. Sąd Najwyższy w składzie siedmiu sędziów Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych podjął uchwałę kluczową dla zagadnienia wysokości uprawnień emerytalnych

byłych funkcjonariuszy służb mundurowych¹²⁷. Wysokość ta została zmodyfikowana na mocy przyjętej w 2016 r. ustawy obniżającej świadczenia emerytalne i rentowe osób uznanych za wykonujące w okresie PRL służbę na rzecz państwa totalitarnego¹²⁸.

Zgodnie z treścią uchwały kryterium „służby na rzecz totalitarnego państwa” określone w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy służb mundurowych „powinno być oceniane na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka”.

Uchwała stanowiła odpowiedź na pytanie sformułowane przez Sąd Apelacyjny w Białymstoku: czy kryterium to zostaje spełnione w przypadku formalnej przynależności do wymienionych w przepisach cywilnych i wojskowych instytucji i formacji w okresie od 22 lipca 1944 r. do 31 lipca 1990 r., czy też kryterium to powinno być oceniane wąsko i indywidualizowane.

Opowiadając się za wąskim rozumieniem terminu, Sąd Najwyższy podkreślił, że zasada ochrony praw nabytych nie rozciąga się na prawa ustanowione niesprawiedliwie, a zatem możliwe jest pogodzenie usuwania pozostałości po państwie totalitarnym z koncepcją demokratycznego państwa prawa. Na tle ustawy z 2016 r. powstała jednak wątpliwość, czy ustawodawca – zamiast oceniać czyny jednostek – nie zmierza do wprowadzenia odpowiedzialności zbiorowej. W ocenie SN pozbawienie uprawnień emerytalnych, często nabytych już po przemianach ustrojowych na podstawie prawa ustanowionego w demokratycznym państwie, może mieć zastosowanie wyłącznie do tych osób, które w trakcie służby na rzecz państwa totalitarnego dopuściły się naruszeń podstawowych praw i wolności człowieka.

Dokonana w uchwale SN wykładnia pojęcia służby na rzecz totalitarnego państwa ma szczególne znaczenie dla losów tysięcy postępowań zainicjowanych odwołaniami byłych

127 Uchwała siedmiu sędziów SN z 16 września 2020 r., sygn. akt III UZP 1/20.

128 *Ustawa z 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin.*

funkcjonariuszy od decyzji Zakładu Emerytalno-Rentowego MSWiA o obniżeniu emerytury. Wiele takich spraw zostało zawieszonych w oczekiwaniu na rozstrzygnięcie kwestii konstytucyjności przyjętych rozwiązań przez Trybunał Konstytucyjny, który do tej pory nie orzekł jednak w tej kwestii¹²⁹. Jak wynika z raportu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka podsumowującego 4 lata funkcjonowania przepisów emerytalnych służb mundurowych¹³⁰, sądy powszechne chętnie sięgają do tej wykładni, samodzielnie dokonując oceny indywidualnych przypadków z uwzględnieniem całokształtu okoliczności danej sprawy i zazwyczaj orzekając korzystnie dla skarżących.

12.3. WYBRANE ORZECZENIA IZBY KONTROLI NADZWYCZAJNEJ I SPRAW PUBLICZNYCH

Uchwały stwierdzające ważność wyborów do Sejmu i Senatu RP oraz wyboru prezydenta RP

Na przestrzeni lat 2018–2020, a więc już w okresie obowiązywania nowej ustawy o SN, Sąd Najwyższy podejmował również wiele uchwał w sprawach wyborczych. Wśród nich były kluczowe uchwały dotyczące ważności wyborów parlamentarnych oraz prezydenta RP.

Zgodnie z przepisami Kodeksu wyborczego z 2011 r. Sąd Najwyższy rozpoznaje protesty przeciwko ważności wyborów do Sejmu¹³¹, wydając opinie w formie postanowień¹³², a następnie, na podstawie tych opinii oraz sprawozdania Państwowej Komisji Wyborczej, rozstrzyga uchwałą o ważności wyborów oraz o ważności wyboru posła, przeciwko któremu wniesiono protest¹³³. Powyższy tryb stosuje się odpowiednio do wyborów do Senatu¹³⁴. Do kompetencji Sądu Najwyższego należy także rozpoznawanie protestów i rozstrzygnięcie o ważności wyboru prezydenta RP¹³⁵.

129 Sprawa z pytania prawnego Sądu Okręgowego w Warszawie zarejestrowana w TK pod sygn. akt P 4/18 ([postanowienie w tej sprawie](#) zostało wydane w dniu 24 stycznia 2018 r.).

130 M. Szwed, *Ustawa o obniżeniu świadczeń funkcjonariuszom służb mundurowych – ocena skutków regulacji ex post*, s. 59.

131 *Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy*, art. 241 § 1.

132 Tamże, art. 242 § 1.

133 Tamże, art. 244 § 1.

134 Tamże, art. 258.

135 Tamże, art. 321–325.

Ustawa o Sądzie Najwyższym z 8 grudnia 2017 r. przekazała rozpoznawanie protestów wyborczych oraz rozstrzyganie o ważności wyborów do właściwości nowo utworzonej Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych¹³⁶. W konsekwencji zarówno o ważności wyborów parlamentarnych z 2019 r., jak i wyborów prezydenckich z 2020 r. decydowali wyłącznie sędziowie powołani przy udziale Krajowej Rady Sądownictwa w jej obecnym kształcie. Co istotne, obie uchwały zostały podjęte już po wydaniu przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wyroku z 19 listopada 2019 r.¹³⁷ wskazującego na sposób powołania sędziów jako jedno z kryteriów, jakimi powinien kierować się sąd przy ocenie niezawisłości sędziowskiej.

W uchwale z 23 grudnia 2019 r.¹³⁸ Sąd Najwyższy stwierdził ważność wyborów do Sejmu i Senatu, które odbyły się 13 października 2019 roku. W związku z wyborami parlamentarnymi do Sądu Najwyższego wpłynęło łącznie 279 protestów wyborczych, z czego dziesięć zostało uznanych za zasadne, jednak bez stwierdzenia wpływu podniesionych uchybień na wynik wyborów (a więc niewpływających na ich ważność). Wśród protestów uznanych za zasadne znalazły się przykładowo takie, które dotyczyły:

- figurowania wyborców w dwóch spisach jednocześnie (jednak w żadnym wypadku nie zostało udowodnione dwukrotne skorzystanie z prawa głosu);
- nieuwzględnienia pewnej liczby głosów oddanych na danego kandydata (jednak na tyle nieznacznej, że ich uwzględnienie nie spowodowałoby zmiany wyniku wyborów w obwodzie) lub błędu w ich przeliczaniu;
- zbyt późnego dostarczenia kart i spisu wyborców do okręgu (bez wpływu jednak na możliwość przeprowadzenia wyborów);
- popełnienia przestępstwa przeciwko wyborom polegającego na nieprawidłowym przebiegu procesu składania podpisów poparcia dla kandydata na senatora przez posługiwanie się wykazem podpisów bez oznaczenia imienia i nazwiska kandydata, któremu osoby składające podpis udzielały poparcia (co nie miało jednak wpływu na wynik wyborów, bowiem podstawę rejestracji kandydata stanowiły wykazy spełniające wymogi Kodeksu wyborczego i były one poparte podpisami 2000 osób).

136 Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, art. 26 § 1.

137 Wyrok TSUE z 19 listopada 2019 r. w połączonych sprawach C-585/18, C-624/18 oraz C-625/18.

138 Uchwała Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych SN z 23 grudnia 2019 r., sygn. akt I NSW 342/19.

Poza tym w przypadku 21 protestów Sąd Najwyższy uznał je – po merytorycznym rozpatrzeniu – za bezzasadne, natomiast 251 protestów pozostawił bez dalszego biegu (jako złożone z naruszeniem terminu lub niemieszczące się w zakresie podstaw wniesienia protestu wyborczego).

Po analizie sprawozdania Państwowej Komisji Wyborczej i wydanych opinii dotyczących protestów, w szczególności zaś stwierdzonych uchybień wyborczych, Sąd Najwyższy uznał, że żadne z tych uchybień, jak również wszystkie one łącznie, nie dają podstaw do kwestionowania ważności wyborów do Sejmu i Senatu.

Z kolei o ważności wyboru prezydenta RP, który dokonał się w dwóch głosowaniach – 28 czerwca i 12 lipca 2020 r. – Sąd Najwyższy orzekł w uchwale z 3 sierpnia 2020 roku¹³⁹. Wybór Prezydenta RP w 2020 r. dokonywał się w warunkach pandemii COVID-19 oraz chaosu wywołanego fiaskiem głosowania wyznaczonego pierwotnie na 10 maja 2020 r., a następnie pogłębianego pospieszonymi zmianami prawa wyborczego. Wynik wyborów zaś ważył się do ostatniego momentu.

W celu stwierdzenia ważności wyboru Prezydenta Sąd Najwyższy stanął przed koniecznością rozpoznania w wyjątkowo krótkim czasie protestów wyborczych. Wprowadzone na początku czerwca 2020 r. przepisy skracaly termin składania protestu do trzech dni (z siedmiu), a termin podjęcia uchwały co do ważności wyboru do 21 dni (z 30). W SN zarejestrowanych zostało 5847 spraw w związku z wniesieniem protestu wyborczego, z czego aż 88% z nich Sąd Najwyższy nie nadał dalszego biegu¹⁴⁰. Jako uzasadnienie takiego działania sąd wskazał m.in. niedotrzymanie terminu do wniesienia protestu, złożenie go przez osobę nieuprawnioną, formułowanie zarzutów niemieszczących się w zakresie podstaw wniesienia protestu wyborczego, a także nieprzedstawienie lub niewskazanie dowodów, na których oparte zostały zarzuty protestu.

Spośród rozpoznanych protestów jedynie 93 zostały uznane za zasadne. Wymienione w nich naruszenia takie jak: brak wysyłki pakietu wyborczego, nieopatrzenie karty wyborczej

139 Uchwała Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych z 3 sierpnia 2020 r., sygn. akt I NSW 5890/20.

140 SN, *Sąd Najwyższy stwierdził ważność wyboru Andrzeja Sebastiana Dudy na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej*, 3 sierpnia 2020 r.

pieczęcią obwodowej komisji wyborczej, umieszczenie nazwiska wyborcy w nieodpowiednim spisie wyborców i inne błędy zostały uznane za niemające wpływu na wynik wyborów.

Uchwała pozbawiona była dogłębnych rozważań na temat charakteru wyborów prezydenckich w kontekście uregulowań konstytucji. Naruszenia zasady równości, nierówne traktowanie ze strony mediów publicznych czy zaangażowanie administracji wyborczej w kampanię wyborczą po stronie jednego z kandydatów zbyt zostały w niej krótkimi odniesieniami bez wnikliwego przeanalizowania sytuacji.

Orzecznictwo w sprawach ze skargi nadzwyczajnej – wybrane przykłady

Wprowadzenie instytucji skargi nadzwyczajnej rodziło istotne wątpliwości odnośnie do jej wpływu na stabilność orzecznictwa. Ponadto w krytycznych opiniach podnoszono zastrzeżenia, że skarga może być wykorzystana jako instrument do osiągnięcia pewnych politycznie motywowanych celów. W istocie, w niektórych skargach wniesionych przez prokuratora generalnego takie motywacje mogły odgrywać znaczenie.

Przykładowo, prokurator generalny złożył skargę nadzwyczajną w sprawie, której stroną był sędzia Waldemar Żurek, krytyk polityki prowadzonej przez prokuratora generalnego. Sprawa dotyczyła rozliczeń finansowych byłych małżonków. Z uzasadnienia wyroku wynika, że prokurator generalny zarzucił orzeczeniu sądu II instancji naruszenie „zasady legalizmu, praworządności, sprawiedliwości proceduralnej, a także prawa do rzetelnej procedury, zasady zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz zasady pewności i bezpieczeństwa prawnego”. Duża część argumentacji odnosiła do oceny zebranego materiału dowodowego. Izba Kontroli Nadzwyczajnej w dużej części właśnie na tym oparła swoje rozstrzygnięcie, że: „wersja zdarzeń przedstawiona przez powoda nie znajduje odzwierciedlenia w zgromadzonym w aktach materiale dowodowym” oraz że „sądy obu instancji zignorowały twierdzenia pozwanej, że była zastraszana i szantażowana w trakcie zawierania umów kredytowych”. Zaskarżony wyrok w dużej części uchylono, zaś powództwo oddalono¹⁴¹. Od wyroków Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych

141 Wyrok SN z 30 czerwca 2021 r., sygn. akt I NSNc 79/20.

nie ma odwołania, zatem w tej sprawie sąd w postępowaniu nadzwyczajnym zmienił wcześniejsze orzeczenia sądów na podstawie odmiennej oceny dowodów. Do wyroku złożono zdanie odrębne, w którym wskazywano, że skargę nadzwyczajną należało odrzucić¹⁴².

Ponadto prokurator generalny skierował również skargę nadzwyczajną w sprawie nauczycielki, która zdjęła ze ściany krzyż w pokoju nauczycielskim i która poczuła się dyskryminowana ze względu na swoje poglądy. Sąd okręgowy zasądził na jej rzecz odszkodowanie, zaś sąd apelacyjny utrzymał rozstrzygnięcie. Prokuratura skierowała w tej sprawie skargę kasacyjną, która została przez SN oddalona. W skardze nadzwyczajnej prokurator argumentował, że „[s]ąd niewystarczająco wyjaśnił, na czym polegała w rozpoznawanej sprawie dyskryminacja powódki ze względu na jej światopogląd i związane z tym molestowanie oraz nie wskazał adekwatnego związku między światopoglądem powódki a działaniami, które mogły nosić znamiona jej dyskryminacji w zatrudnieniu”. Izba Kontroli uznała, że przedstawione zarzuty są tożsame z tymi sformułowanymi wcześniej w skardze kasacyjnej i odrzucił skargę¹⁴³. PG argumentował, że w sprawie nie doszło do naruszenia ustawy o równym traktowaniu. Co ciekawe, RPO przedstawił w sprawie odmienne stanowisko i wniósł o oddalenie skargi nadzwyczajnej złożonej przez prokuratora generalnego¹⁴⁴.

Ponadto prokurator generalny skierował skargę nadzwyczajną w sprawie Krzysztofa Wyszkowskiego, który został pozwany przez Lecha Wałęsę za zarzucenie mu płatnej współpracy ze Służbą Bezpieczeństwa PRL. W 2011 r. sąd apelacyjny orzekł prawomocnie na korzyść L. Wałęsy. Prokurator Generalny zarzucił temu rozstrzygnięciu m.in. naruszenie konstytucyjnej wolności słowa. W kwietniu 2021 r., tj. po 10 latach od rozstrzygnięcia sądu apelacyjnego, Izba Kontroli uwzględniła skargę nadzwyczajną i uchyliła wyrok w skarżonym zakresie¹⁴⁵.

142 Zdanie odrębne SSN Jacka Widto do wyroku i uzasadnienia SN z 30 czerwca 2021 r. w sprawie I NSNc 79/20.

143 Postanowienie SN z 14 września 2021 r., sygn. akt I NSNc 104/21; SN, *Sąd Najwyższy odrzucił skargę nadzwyczajną w przedmiocie odszkodowania za dyskryminowanie z naruszeniem przepisów Kodeksu pracy*, 14 września 2021 r.

144 RPO, odpowiedź na skargę.

145 SN, *Europejski Trybunał Praw Człowieka potwierdza rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego*, 6 września 2021 r.

Orzecznictwo Sądu Najwyższego w sprawach ze skargi nadzwyczajnej kształtuje się również w postępowaniach inicjowanych przez rzecznika praw obywatelskich. Przykładowo, Sąd Najwyższy uwzględnił skargę nadzwyczajną RPO w sprawie postanowienia stwierdzenia o nabyciu spadku, które zostało wydane przez sąd pomimo wcześniej wydanego, już prawomocnego postanowienia w tej samej sprawie¹⁴⁶. Sąd Najwyższy uwzględnił również skargę nadzwyczajną RPO w sprawie, w której mężczyzna dowiedział się od komornika o obowiązku płacenia alimentów na dziecko, którego ojcem – zdaniem mężczyzny – nie był. Sąd Najwyższy uchylił wyrok zasądający alimenty i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania sądowi I instancji¹⁴⁷. Sąd Najwyższy uwzględnił również skargę nadzwyczajną RPO w sprawie dotyczącej dziedziczenia długów po biologicznym ojcu przez córkę, która była adoptowana pół roku po śmierci ojca. W tej sprawie sąd rejonowy stwierdził, że spadek z dobrodziejstwem inwentarza córka odziedziczyła wraz ze swoim biologicznym rodzeństwem. Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone postanowienie w całości i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania sądowi rejonowemu¹⁴⁸.

12.4. WYBRANE ORZECZNICTWO IZBY DYSCYPLINARNEJ

Orzecznictwo w sprawach dotyczących reformy wymiaru sprawiedliwości – uchwała z 10 kwietnia 2019 r.

Sąd Najwyższy 10 kwietnia 2019 r. w pełnym składzie Izby Dyscyplinarnej podjął uchwałę w sprawie dotyczącej statusu sędziów powołanych przez Krajową Radę Sądownictwa w jej obecnym kształcie¹⁴⁹.

Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego rozpatrywała kasację od wyroku z Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych. W toku rozpoznawania kasacji sąd podniósł „istnienie poważnych wątpliwości co do wykładni przepisów prawa, stanowiących podstawę wydawanego rozstrzygnięcia”, w szczególności w odniesieniu do art. 6 ust 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności w zakresie prawa

146 Postanowienie SN z 2 grudnia 2020 r., (sygn. akt I NSNc 102/20).

147 Wyrok SN z 27 lipca 2021 r. sygn. akt I NSNc 131/20.

148 Postanowienie SN z 22 maja 2019 r. sygn. akt I NSNc 3/19.

149 Uchwała Izby Dyscyplinarnej z 10 kwietnia 2019 r., sygn. akt II DSI 54/18.

obywatela do sądu wskutek orzekania w sprawach dyscyplinarnych sędziów powołanych przez prezydenta RP na wniosek nowej KRS.

W podjętej uchwale Izba Dyscyplinarna stwierdziła, że „powołanie Izby Dyscyplinarnej spełnia europejskie warunki odnoszące się do ustanawiania organów sądowych, które zostały przyznane władzy ustawodawczej”, a udział w składzie sądu osoby powołanej przez prezydenta RP do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego w ramach procedury zainicjowanej obwieszczeniem prezydenta RP bez wymaganej kontrasygnaty premiera oraz na wniosek KRS w jej obecnym kształcie nie narusza prawa obywatela do sądu wynikającego z art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka.

Uchwała Izby Dyscyplinarnej zmierzała *de facto* do zalegalizowania statusu sędziów izby oraz rozstrzygnięcia mnożących się w tamtym okresie zastrzeżeń co do statusu jej sędziów. Istotne jest również to, że uchwała została wydana w ciągu niespełna ośmiu dni od dnia skierowania jej do pełnego składu przez sąd orzekający i niecały tydzień po tym, gdy Komisja Europejska wszczęła procedurę naruszenia prawa Unii Europejskiej w związku z ukształtowaniem i funkcjonowaniem Izby Dyscyplinarnej.

Uchwały o wyrażeniu zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziów

Od 2018 r. Izba Dyscyplinarna orzeka również w zakresie wyrażenia zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziów. W tym zakresie istotne znaczenie mają uchwały wydane po kwietniu 2020 r., kiedy to TSUE wydał postanowienie zobowiązujące polskie władze do zawieszenia stosowania przepisów regulujących działalność Izby Dyscyplinarnej w sprawach dyscyplinarnych dotyczących sędziów. W odpowiedzi na tę decyzję Izba Dyscyplinarna faktycznie nie rozpoznawała spraw dyscyplinarnych sędziów, jednak kontynuowała orzekanie w sprawach dotyczących uchylenia immunitetów sędziowskich, doprowadzając do uchylenia immunitetów w przypadku 22 sędziów w ramach postępowania karnego i zawieszenia dwóch sędziów w ramach toczącego się postępowania dyscyplinarnego (→ Załącznik 2, s. 87).

Sprawa sędziego Igora Tulei

Sędzia Igor Tuleya jest sędzią Sądu Okręgowego w Warszawie. W 2017 r. wydał wyrok w postępowaniu dotyczącym głosowania w Sali Kolumnowej Sejmu. Rok wcześniej, w grudniu 2016 r. po proteście posłów opozycji i blokadzie mównicy sejmowej, obrady Sejmu zostały przeniesione decyzją marszałka Sejmu do Sali Kolumnowej. W trakcie tych obrad prawdopodobnie doszło do wielu nieprawidłowości dotyczących m.in. niedopuszczenia posłów opozycji do udziału w obradach czy niedochowania kworum. Wątpliwości to miało zbadać śledztwo, które jednak umorzyła prokuratura. Tę decyzję zaskarżyli posłowie opozycji i w grudniu 2017 r. sędzia Igor Tuleya wydał postanowienie o uchyleniu decyzji prokuratury i nakazał ponowne zbadanie materiału dowodowego. Sędzia Igor Tuleya zgodził się na obecność mediów w trakcie posiedzenia sądu, na którym ogłaszał postanowienie.

W reakcji na orzeczenie sądu prokuratura wszczęła postępowanie w sprawie przekroczenia przez sędziego Tuleyę uprawnień w związku z wyrażeniem zgody na udział mediów w posiedzeniu, a co za tym idzie – ujawnieniu informacji z toczącego się postępowania. W tej sprawie w marcu 2020 r. prokuratura skierowała do Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego wniosek o uchylenie immunitetu sędziego Tulei i pociągnięcie go do odpowiedzialności karnej. Wniosek prokuratury opierał się na założeniu, że sędzia Igor Tuleya przekroczył swoje uprawnienia, cytując w obecności mediów zebrane w materiałach sprawy zeznania świadków. Wniosek prokuratury pomijał jednak przy tym brzmienie przepisów Kodeksu postępowania karnego, które wskazują, że posiedzenia odbywają się niejawnie o ile sąd nie postanowi inaczej, a także to, że w trakcie samego posiedzenia ani prokuratura, ani przedstawiciele pokrzywdzonych nie sprzeciwili się obecności mediów.

W czerwcu 2020 r. Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego odmówiła podjęcia uchwały o uchyleniu sędziemu Tulei immunitetu. W uzasadnieniu wskazano, że „nie sposób [...] podzielić stanowiska prokuratora-wnioskodawcy, że sędzia [...] poprzez zezwolenie przedstawicielom mediów na udział w posiedzeniu w dniu 18 grudnia 2017 r. w sprawie sygn. VIII Kp (...) i na rejestrację jego przebiegu przekroczył w jakikolwiek sposób swoje uprawnienia”¹⁵⁰.

150 [Uchwała Izby Dyscyplinarnej z 9 czerwca 2020 r., sygn. akt I DO 8/20.](#)

Prokuratura złożyła zażalenie na to orzeczenie i Izba Dyscyplinarna rozpoznawała tę sprawę ponownie. W uchwale z 18 listopada 2020 r. Izba Dyscyplinarna uchyliła poprzednią uchwałę, wyraziła zgodę na uchylenie immunitetu sędziemu Igorowi Tulei, zawiesiła go w wykonywaniu obowiązków oraz obniżyła wynagrodzenie sędziego o 25%¹⁵¹. W przeciwieństwie do orzeczenia pierwszej instancji, Izba Dyscyplinarna uznała, że uprawnienie sądu do zarządzenia jawności posiedzenia, na którym ma być rozpoznawane zażalenie na postanowienie o umorzeniu śledztwa, „nie implikuje uprawnienia sędziego do publicznego rozpowszechniania wiadomości z postępowania przygotowawczego”. W orzeczeniu wskazano, że odczytanie przez sędziego Tuleyę fragmentów z „protokołów przesłuchania świadków [...] w sytuacji gdy nie wszystkie wynikające z nich wiadomości były już wcześniej publicznie znane, w szczególności z upublicznionych w mediach nagrań z przebiegu posiedzenia w Sali Kolumnowej Sejmu” wskazywało, że sędzia Tuleya ma świadomość, „że jego działanie jest bezprawne i że do końca nie był zdecydowany, czy posunąć się aż tak daleko dla zdobycia sławy medialnej”.

Ze względu na wątpliwości prawne i systemowe co do ukształtowania i działalności Izby Dyscyplinarnej sędzia Tuleya nie uznał orzeczenia i nie stawił się na wezwania prokuratury w celu przedstawienia sędziemu zarzutów. W marcu 2021 r. Prokuratura Krajowa skierowała do Izby Dyscyplinarnej wnioski o wyrażenie zgody na doprowadzenie do prokuratury sędziego Tulei, jednak wnioski nie zostały uwzględnione. Izba Dyscyplinarna uznała, że zgromadzone w postępowaniu materiały nie wskazują na „bardziej niż znikomy stopień społecznej szkodliwości inkryminowanego czynu, wynikającej z zamiaru lub motywacji sprawcy. Materiały śledztwa wskazują, że motywem jego działań była chęć zaprezentowania szerokiej opinii publicznej podstaw postanowienia prokuratora o umorzeniu śledztwa oraz motywów podejmowanej przez sąd decyzji w sprawie budzącej wiele publicznych kontrowersji i dyskusji”¹⁵².

Na podstawie uchwały Izby Dyscyplinarnej z listopada 2020 r. prezes Sądu Okręgowego Piotr Schab odsunął sędziego Tuleyę od obowiązków i orzekania. W marcu 2021 r. sędzia Tuleya złożył wniosek o zabezpieczenie w ramach postępowania o przywrócenie do

151 [Uchwała Izby Dyscyplinarnej z 18 listopada 2020 r.](#), sygn. akt II DO 74/20.

152 SN, [Sad Najwyższy: Nie można naruszyć wolności sędziego, gdy nie zachodzi dostatecznie uzasadnione podejrzenie popełnienia przez niego przestępstwa](#), 23 kwietnia 2021 r.

wykonywania obowiązków i stwierdzenia nieobowiązania uchwały Izby. Postępowanie w tej sprawie jest w toku.

Sprawa sędzi Beaty Morawiec

Sędzia Beata Morawiec jest sędzią Sądu Okręgowego w Krakowie, szefową Stowarzyszenia Sędziów THEMIS oraz była prezes Sądu Okręgowego w Krakowie odwołaną na podstawie decyzji Ministra Sprawiedliwości w listopadzie 2017 roku.

We wrześniu 2020 r. Prokuratura Krajowa poinformowała w komunikacie o skierowaniu wniosku do Izby Dyscyplinarnej o uchylenie immunitetu sędzi Morawiec w związku z toczącym się postępowaniem dotyczącym m.in. przywłaszczenia środków publicznych i przyjęcia korzyści majątkowej¹⁵³.

W uchwale z 12 października 2020 r. Izba Dyscyplinarna wyraziła zgodę na pociągnięcie sędzi Beaty Morawiec do odpowiedzialności karnej, zawiesiła ją w czynnościach służbowych i obniżyła pensję o 50%¹⁵⁴.

Izba Dyscyplinarna uznała, że zebrany w sprawie materiał dowodowy dostatecznie uzasadnia podejrzenie popełnienia przestępstwa. W odniesieniu do stwierdzeń Prokuratury Krajowej, że sędzia Morawiec przyjęła korzyść majątkową w związku z wydanym przez nią wyrokiem, Izba Dyscyplinarna stwierdziła, że „w interesie wymiaru sprawiedliwości leży dogłębne wyjaśnienie takich zarzutów, które może być przeprowadzone wyłącznie w toku postępowania karnego”.

Posiedzenie Izby Dyscyplinarnej trwało od godz. 11:00 do późnych godzin nocnych. Sąd pozostawił bez rozpoznania wnioski obrony o wyłączenie sędziego Adama Tomczyńskiego z rozpoznania sprawy, jak również o wyłączenie innego sędziego Izby Dyscyplinarnej – Adama Rocha – rozpoznającego wnioski o wyłączenie sędziego. Obrona wskazywała na brak niezależności sędziego Tomczyńskiego zwłaszcza w kontekście jego wypowiedzi

153 Prokuratura Krajowa, [Wniosek o odebranie immunitetu sędzi Beacie M.](#), 16 września 2020 r.

154 [Uchwała Izby Dyscyplinarnej SN z 12 października 2020 r.](#), sygn. akt I DO 42/20.

w portalach społecznościowych w trakcie kampanii samorządowej, w której jednoznacznie popierał kandydata większości rządzącej¹⁵⁵.

Sędzia Beata Morawiec odwołała się od orzeczenia Izby Dyscyplinarnej. W czerwcu 2021 r. Izba Dyscyplinarna zmieniła orzeczenie i nie wyraziła zgody na pociągnięcie sędzi Morawiec do odpowiedzialności karnej i orzekła o przywróceniu jej do wykonywania obowiązków¹⁵⁶. Orzeczenie jest prawomocne.

Postępowanie w sprawie uchylenia immunitetu sędzi Beaty Morawiec toczyło się równoległe do postępowania cywilnego w sprawie z jej powództwa przeciwko ministrowi sprawiedliwości. Sprawa dotyczyła komunikatu, który Ministerstwo Sprawiedliwości opublikowało po odwołaniu sędzi Morawiec z funkcji prezesa Sądu Okręgowego w Krakowie. Stwierdzono w nim, że odwołanie sędzi z funkcji miało związek z niesatysfakcjonującymi wynikami pracy sądów rejonowych podległych Sądowi Okręgowemu w Krakowie i zestawiał odwołanie sędzi z informacją o zatrzymaniu dyrektorów sądów w apelacji krakowskiej w związku ze sprawą dotyczącą korupcji w Sądzie Apelacyjnym w Krakowie. W styczniu 2019 r. Sąd Okręgowy w Warszawie uwzględnił powództwo i nakazał ministrowi przeproszenie sędzi w specjalnym oświadczeniu. Rok później, w styczniu 2020 r., Sąd Apelacyjny oddalił apelację ministra sprawiedliwości, a z kolei w styczniu 2021 r. Sąd Najwyższy oddalił jego skargę kasacyjną¹⁵⁷.

Sprawy sędziów Włodzimierza Wróbla, Andrzeja Stępki i Marka Pietruszyńskiego

Sędziowie Włodzimierz Wróbel, Andrzej Stępka oraz Marek Pietruszyński są sędziami Sądu Najwyższego. W marcu 2021 r. Prokuratura Krajowa poinformowała w komunikacie, że prowadzi postępowanie w sprawie sędziów w związku z doprowadzeniem przez nich do bezprawnego pobytu dwóch osób w zakładach karnych, co miało stanowić przestępstwo przekroczenia uprawnień przez funkcjonariusza państwowego. Prokuratura wskazywała,

155 K. Żączkiewicz-Zborska, *Izba Dyscyplinarna SN: Immunitet sędzi Morawiec uchylony*, Prawo.pl, 12 października 2020 r.

156 *Uchwała Izby Dyscyplinarnej SN z 7 czerwca 2021 r.*, sygn. akt II DIZ 27/21.

157 M. Jatoszewski, *Ziobro przegrał proces ze ściganą przez jego prokuraturę sędzią Beatą Morawiec i ma ją przeprosić*, OKO.press, 20 stycznia 2021 r.

że sędziowie, rozpatrując skargę kasacyjną lub wstrzymując wykonanie wyroku skazującego, nie sprawdzili, czy oskarżeni odbywają kary pozbawienia wolności. W obydwu przypadkach oskarżeni zostali zwolnieni z zakładów karnych po około miesiącu od wydania orzeczeń¹⁵⁸.

W odpowiedzi na komunikat Prokuratury Krajowej, pierwsza prezes Sądu Najwyższego wraz z prezesem kierującym Izbą Karną wydali oświadczenie, w którym stwierdzili m.in., że w sprawie rozpatrywanej przez sędziego Pietruszyńskiego odpis postanowienia o wstrzymaniu wykonania kary został wysłany do sądu zajmującego się wykonaniem kary dzień po jego wydaniu, a w sprawie rozpatrywanej przez sędziów Wróbla i Stępkę z karty informacyjnej sprawy nie wynikała informacja, że skazany jest pozbawiony wolności. W oświadczeniu sędziowie wskazali, że „wieloletnia praktyka w Izbie Karnej w podobnych sprawach była następująca. Orzekający skład był informowany o tym, czy skazany w danej sprawie jest pozbawiony wolności. Stosowna adnotacja widniała w karcie informacyjnej akt”. W oświadczeniu wskazano też, że wobec pracowników sekretariatu Izby Karnej (w tym kierownikowi sekretariatu i protokolantowi) przeprowadzono postępowanie dyscyplinarne¹⁵⁹.

Izba Dyscyplinarna, rozpatrując wniosek Prokuratury Krajowej, nie wyraziła zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego Wróbla. W uchwale z 31 maja 2021 r. Izba Dyscyplinarna po pierwsze stwierdziła, że zgromadzony materiał dowodowy nie uprawdopodobnia w dostatecznym stopniu popełnienia przestępstwa przez sędziego Wróbla. Po drugie, Izba Dyscyplinarna wskazała, że „niedopełnienie obowiązków, aczkolwiek naganne, wpisuje się w szeroką praktykę sądową, w której nie sposób całkowicie wykluczyć pojawienia się uchybień”¹⁶⁰.

Z kolei w sprawie sędziego Marka Pietruszyńskiego Izba Dyscyplinarna doszła do innych wniosków i wyraziła zgodę na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej. Po pierwsze, w tej sprawie Izba Dyscyplinarna doszła do wniosku, że zebrany materiał dowodowy dostatecznie uprawdopodobniał podejrzenie popełnienia przestępstwa przez

158 Prokuratura Krajowa, *Wnioski o uchylenie immunitetów sędziom, którzy doprowadzili do bezprawnego pozbawienia wolności skazanych*, 16 marca 2021 r.

159 SN, *Oświadczenie Sądu Najwyższego*, 17 marca 2021 r.

160 *Uchwała Izby Dyscyplinarnej SN z 31 maja 2021 r.*, sygn. akt I DI 19/21.

sędziego, a sam czyn „jest czynem charakteryzującym się wyższym niż znikomy stopniem społecznej szkodliwości i czynem, który godząc w szczególnie chronione dobre jakim jest wolność osobista człowieka spowodował istotną szkodę”¹⁶¹.

Sprawa sędziego Stępki czeka na rozpoznanie. Na pierwsze posiedzenie sądu w tej sprawie nie stawił się jeden z sędziów wyznaczonych do jej rozpoznania, Adam Roch¹⁶².

Sprawa sędziego Józefa Iwulskiego

Józef Iwulski został powołany na urząd sędziego Sądu Najwyższego w 1990 r. i orzekał w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych. W sierpniu 2016 r. prezydent Andrzej Duda powołał go na stanowisko prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych. W 2018 r. zastępował pierwszą prezes Sądu Najwyższego M. Gersdorf podczas jej nieobecności.

We wrześniu 2020 r. Sąd Najwyższy w składzie siedmiu sędziów, pod jego przewodnictwem, podjął uchwałę¹⁶³ stwierdzającą, że kryterium „służby na rzecz totalitarnego państwa” określone w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy służb mundurowych powinno być oceniane na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka.

W listopadzie 2020 r. prokuratorzy Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu wystąpili do Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego z wnioskiem o uchylenie immunitetu sędziego Iwulskiego w związku z zamiarem postawienia mu zarzutu popełnienia zbrodni komunistycznej, która nie podlega przedawnieniu. Miała ona polegać na udziale w składzie orzekającym sądu wojskowego, który zdecydował o skazaniu robotnika z Oświęcimia na trzy lata pozbawienia wolności za kolportowanie ulotek wymierzonych we władze PRL w październiku 1982 roku.

161 SN, *Uchylony immunitet sędziego Sądu Najwyższego*, 23 września 2021 r.

162 N. Makarewicz, *Izba Dyscyplinarna SN uchyliła immunitet sędziemu Pietruszyńskiemu*, RMF24.pl, 23 września 2021 r.

163 Uchwała siedmiu sędziów SN z 16 września 2020 r., sygn. akt III UZP 1/20.

Izba Dyscyplinarna 2 lipca 2021 r. podjęła uchwałę o zezwoleniu na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego Józefa Iwulskiego¹⁶⁴. Jednocześnie Izba Dyscyplinarna postanowiła o zawieszeniu sędziego Iwulskiego w obowiązkach oraz obniżeniu jego wynagrodzenia o 25%. Pomimo podjęcia uchwały i zawieszenia go w obowiązkach służbowych i orzeczniczych, sędzia Józef Iwulski deklarował, że będzie kontynuował ich wykonywanie (ostatniej rozprawie przewodniczył 26 sierpnia 2021 r.)¹⁶⁵.

Podjęcie uchwały spotkało się z reakcją m.in. 74 byłych i obecnych sędziów Sądu Najwyższego. Oświadczyli oni w liście otwartym, że ze względu na status Izby Dyscyplinarnej, niebędącej sądem w rozumieniu przepisów Europejskiej Konwencji Praw Człowieka oraz Traktatu o Unii Europejskiej (zgodnie z uchwałą trzech izb SN ze stycznia 2020 r.), sędzia Iwulski nie został w sposób prawidłowy pozbawiony immunitetu¹⁶⁶.

Józef Iwulski zakończył 30 sierpnia 2021 r. urzędowanie jako prezes Sądu Najwyższego kierujący pracą Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych¹⁶⁷ i kontynuuje orzekanie w SN jako sędzia niefunkcyjny. Uchwała o uchyleniu jego immunitetu nie jest bowiem prawomocna, a obrońca sędziego zapowiadał, mimo nieuznawania samej Izby Dyscyplinarnej, że zostanie ona zaskarżona.

Postępowania dyscyplinarne w związku z orzeczeniami sędziów

Sprawa sędziego Pawła Juszcyszyna

Sędzia Paweł Juszcyszyn orzekł w Sądzie Okręgowym w Olsztynie. Dzień po wydaniu przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wyroku, w którym Trybunał wskazał m.in. na kryteria oceny niezależności Krajowej Rady Sądownictwa, 20 listopada 2019 r. sędzia Juszcyszyn wydał postanowienie zobowiązujące szefa Kancelarii Sejmu do przedstawienia list poparcia sędziów kandydatów na członków Krajowej Rady Sądownictwa.

164 K. Żaczekwicz-Zborska, *Izba Dyscyplinarna SN: Prezes Iwulski odpowie w sądzie karnym za zbrodnię komunistyczną*, Prawo.pl, 2 lipca 2021 r.

165 K. Żaczekwicz-Zborska, *SN – prezes Iwulski kończy kadencję i nadal orzeka*, Prawo.pl, 26 sierpnia 2021 r.

166 Ł. Woźnicki, *74 sędziów Sądu Najwyższego: Józef Iwulski nie stracił immunitetu*, Wyborcza.pl, 2 lipca 2021 r.

167 SN, *Koniec kadencji Prezesów Izby Cywilnej i Izby Pracy*, 30 sierpnia 2021 r.

O ujawnienie tych list toczył się spór od 2018 r., kiedy Sejm wybrał na nowych zasadach sędziów członków KRS, a jednocześnie listy pozostawały niejawne, choć w dyskusji publicznej mnożyły się wątpliwości (jak np. brak dostatecznej liczby podpisów poparcia pod danymi kandydaturami).

W odpowiedzi na postanowienie sędziego Juszczyzny, Rzecznik Dyscyplinarny Sędziów Sądów Powszechnych wszczął postępowanie dyscyplinarne, a prezes Sądu Okręgowego zarządził natychmiastową przerwę w wykonywaniu przez sędziego obowiązków. W uchwale z 4 lutego 2020 r. Izba Dyscyplinarna zdecydowała o zawieszeniu sędziego w wykonywaniu obowiązków i obniżeniu wynagrodzenia o 40%¹⁶⁸.

W tej sprawie sędzia Juszczyznin złożył skargę do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, wskazując na naruszenie art. 6 ust. 1 EKPC (prawo do sądu) w zakresie, w jakim gwarantuje on prawo do rozpoznania sprawy przez sąd niezależny, bezstronny i ustanowiony ustawą. W tym zakresie skarżący zwrócił uwagę na okoliczności, w jakich doszło do utworzenia Izby Dyscyplinarnej, fakt, że orzekają w niej sędziowie powołani na wniosek KRS w obecnym kształcie oraz podnoszone argumenty co do jej charakteru jako sądu specjalnego¹⁶⁹. W 2021 r. ETPC zakomunikował tę sprawę polskiemu rządowi, postępowanie przed Trybunałem jest w toku.

Ponadto sędzia Juszczyznin złożył dwa pozwy w związku z decyzją Izby Dyscyplinarnej. W pierwszym postępowaniu sędzia domagał się przywrócenia do wykonywania obowiązków w sądzie. W kwietniu 2021 r. Sąd Okręgowy w Bydgoszczy udzielił zabezpieczenia na czas toczącego się postępowania i nakazał przywrócenie sędziego Juszczyzny¹⁷⁰. Z kolei w sierpniu 2021 r. sąd pierwszej instancji wydał wyrok w sprawie o ochronę dóbr osobistych sędziego w postępowaniu przeciwko Sądowi Najwyższemu. Sąd uznał, że uchwała Izby Dyscyplinarnej zawieszająca sędziego Juszczyzny nie jest orzeczeniem Sądu

168 Uchwała SN z 4 lutego 2020 r. sygn. akt II DO 1/20.

169 Helsińska Fundacja Praw Człowieka, *ETPC zakomunikował rządowi skargę sędziego Pawła Juszczyzny*, 10 maja 2021 r.

170 M. Jatoszewski, *Sąd w Bydgoszczy: ws. sędziego Juszczyzny Izba Dyscyplinarna działała bezprawnie*, OKO.press, 27 maja 2021 r.

Najwyższego i nakazał zaniechania naruszania dobrego imienia sędziego Juszcyszyna poprzez podawanie tej uchwały do publicznej wiadomości¹⁷¹.

Sprawa sędzi Aliny Czubieniak

Sędzia Alina Czubieniak jest sędzią Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim. We wrześniu 2016 r. sędzia Alina Czubieniak uchyliła postanowienie o zastosowanie tymczasowego aresztowania względem osoby z niepełnosprawnością intelektualną, która nie umiała czytać i pisać, a w czasie pierwszego przesłuchania i posiedzenia aresztowego nie korzystała z pomocy obrońcy. Sprawa dotyczyła przestępstwa seksualnego na szkodę dziewięcioletniej dziewczynki. Sędzia Czubieniak uznała, że podejrzany powinien mieć obrońcę w całym toku postępowania.

Decyzja sędzi Czubieniak odbiła się echem w lokalnej prasie, a sprawę komentował prokurator prowadzący sprawę¹⁷². W sprawie sędzi rzecznik dyscyplinarny wszczął postępowanie dyscyplinarne, stawiając jej zarzut przewinienia służbowego w związku z rażącym naruszeniem przepisów.

Sąd dyscyplinarny pierwszej instancji uniewinnił sędzię Czubieniak od stawianego jej zarzutu dyscyplinarnego i, podobnie jak ona, stwierdził, że w tym postępowaniu oskarżony był pozbawiony prawa do obrony. Od wyroku sądu dyscyplinarnego odwołał się rzecznik dyscyplinarny i minister sprawiedliwości. Zarówno rzecznik, jak i minister podnosili w odwołaniach, że sędzia Czubieniak źle zastosowała przepisy Kodeksu postępowania karnego i uznała, że w tej sytuacji obrona była obligatoryjna na etapie postępowania przygotowawczego, w sytuacji, gdy przepisy te stanowią, że obecność obrońcy byłaby obowiązkowa dopiero na etapie postępowania sądowego.

W marcu 2019 r. Izba Dyscyplinarna uznała sędzię Czubieniak za winną i wymierzyła jej karę upomnienia. Sędzia odwołała się od decyzji Izby Dyscyplinarnej wskazując, że nie powinna ponosić odpowiedzialności dyscyplinarnej w tej sprawie. Dodatkowo obrońcy

171 [Sąd w Olsztynie: Sędzia Paweł Juszcyszyn wygrał pozew o ochronę dóbr osobistych](#), *Gazetaprawna.pl*, 3 sierpnia 2021 r.

172 M. Jałoszewski, [Powołana przez PiS Izba Dyscyplinarna nie odpuściła sędzi Czubieniak za sprawiedliwe orzeczenie](#), *OKO.press*, 22 listopada 2019 r.

sędzi Czubieniak wskazywali na zastrzeżenia dotyczące legalności izby i spełniania przez nią kryteriów niezależnego sądu. Obrona domagała się uniewinnienia sędzi.

W wyroku z listopada 2019 r. Izba Dyscyplinarna ponownie uznała sędzię Czubieniak za winną, ale odstąpiła od wymierzenia kary¹⁷³. Sąd uznał, że w pisemnych wyjaśnieniach złożonych przed rzecznikiem dyscyplinarnym sędzia miała przyznać, że świadomie źle zastosowała przepisy „ponieważ inne rozstrzygnięcie – w jej ocenie – doprowadziłoby do utrzymania w mocy orzeczenia sądu I instancji, które byłoby rażąco niesprawiedliwe”. W uzasadnieniu Izba Dyscyplinarna odrzuciła również zastrzeżenia podniesione przez obronę odnośnie do statusu samej izby i jej niezależności. Sąd wskazał, że kwestia rozstrzygnięcia przez sędziów Izby Dyscyplinarnej spraw dyscyplinarnych została już rozstrzygnięta w uchwale z 10 kwietnia 2019 roku.

Postępowania dyscyplinarne wobec prokuratorów

Postępowania w sprawach prokuratora Krzysztofa Parchimowicza

Prokurator Krzysztof Parchimowicz jest współzałożycielem Stowarzyszenia Prokuratorów „Lex Super Omnia” i jego byłym prezesem. Przeciwko prokuratorowi Parchimowiczowi wszczęto prawie 20 postępowań dyscyplinarnych dotyczących m.in. jego krytycznych wypowiedzi na temat sytuacji w prokuraturze¹⁷⁴.

W lipcu 2021 r. Izba Dyscyplinarna rozpoznała dwie sprawy, w których prokurator Parchimowicz był obwiniony o zaniedbania w wykonywaniu obowiązków służbowych oraz złożenie oświadczenia w obronie sędzi, o której jedna z prokuratur regionalnych wydała komunikat – w opinii stowarzyszenia stygmatyzujący. Postępowania w obydwu sprawach zostały umorzone przez Sąd Dyscyplinarny przy Prokuratorze Generalnym. Wskutek zażalenia rzecznika dyscyplinarnego Izba Dyscyplinarna uchyliła obydwa orzeczenia i przekazała sprawy do ponownego rozpoznania¹⁷⁵.

173 Wyrok Izby Dyscyplinarnej z 21 listopada 2019 r., sygn. akt II DSS 2/18.

174 E. Ivanova, *Ściągany prokurator Parchimowicz. Nielegalna Izba Dyscyplinarna kasuje korzystne dla niego orzeczenia dyscyplinarne*, Wyborcza.pl, 6 lipca 2021 r.

175 Postanowienie Izby Dyscyplinarnej z 6 lipca 2021 r., sygn. akt DO 78/20.

Postępowanie wobec prokuratora Wojciecha Sadrakuły

W listopadzie 2021 r. Izba Dyscyplinarna prawomocnie skazała dyscyplinarnie na karę upomnienia prokuratora Wojciecha Sadrakułę w związku z jego wypowiedziami publicznymi dotyczącymi zmian w Trybunale Konstytucyjnym z 2016 roku¹⁷⁶.

Usunięcie prokuratora z zawodu

W maju 2021 r. Izba Dyscyplinarna zdecydowała o usunięciu z zawodu prokuratora Tomasza F., przeciwko któremu toczyło się postępowanie w sprawie uchybienia godności urzędu w związku z jazdą w stanie nietrzeźwości. Prokurator Tomasz F. był oskarżycielem w głośnej sprawie Tomasza Komendy, niesłusznie skazanego na 25 lat pozbawienia wolności za przestępstwo, którego nie popełnił¹⁷⁷.

Uchylenie immunitetów prokuratorów

W październiku 2021 r. Izba Dyscyplinarna rozstrzygała również o wniosku prokuratora Instytutu Pamięci Narodowej w sprawie prokuratora w stanie spoczynku, któremu prokuratura chciała postawić zarzuty popełnienia zbrodni komunistycznej. Sąd Dyscyplinarny przy Prokuratorze Generalnym odmówił uchylenia immunitetu, jednak Izba Dyscyplinarna zmieniła orzeczenie i podjęła uchwałę, w której wyraziła zgodę na pociągnięcie prokuratora do odpowiedzialności¹⁷⁸.

176 M. Jatoszewski, *Nielegalna Izba Dyscyplinarna skazała prokuratora Sadrakułę, który bronił konstytucji i TK*, Oko.press, 17 listopada 2021 r.

177 *Prokurator, który oskarżał Tomasza Komendę został usunięty z zawodu*, PAP, 1 czerwca 2021 r.

178 Uchwała Izby Dyscyplinarnej z 26 października 2021 r. sygn. akt II DIZ 48/21.

Załącznik 1

ORZECZNICTWO IZBY DYSCYPLINARNEJ SN W SPRAWACH DYSCYPLINARNYCH SĘDZIÓW

na podstawie informacji dostępnych w Bazie Orzeczeń Sądu Najwyższego

Lp.	Sędzia	Data wyroku	Sygnatura akt	Szczegóły
1.	A.K.	10.12.2018	II DSK 11/18	Podtrzymanie w mocy wyroku Sądu Dyscyplinarnego I instancji uznającego obwinionego winnego popełnienia przewinienia służbowego i skazującego na karę złożenia sędziego z urzędu.
2.	M.C.	10.12.2018	II DSK 1/18	Zmiana wyroku skazującego za przewinienie dyscyplinarne poprzez orzeczenie obniżenia obwinionemu uposażenia o 50% na okres dwóch lat.
3.	P.C.	10.12.2018	II DSS 11/18	Utrzymanie w mocy zaskarżonego wyroku sądu dyscyplinarnego sądu I instancji skazującego obwinionego sędziego na karę nagany.
4.	W.N.	18.12.2018	II DSS 6/18	Zmiana wyroku sądu dyscyplinarnego I instancji poprzez przeniesienie obwinionej na inne miejsce służbowe – do sądu rejonowego.
5.	M.B.	8.01.2019	II DS 5/18	Utrzymanie w mocy zaskarżonego wyroku sądu dyscyplinarnego sądu I instancji skazującego obwinioną sędzię na karę upomnienia.
6.	B.B.	29.01.2019	II DSS 8/18	b.d.
7.	A.G.	30.01.2019	II DSS 16/18	Zmiana wyroku sądu dyscyplinarnego I instancji (zmiana opisu czynu), wymierzenie kary nagany.

Lp.	Sędzia	Data wyroku	Sygnatura akt	Szczegóły
8.	E.S.	30.01.2019	II DSS 15/18	Zmiana wyroku sądu dyscyplinarnego I instancji w zakresie orzeczonej kary i podniesienie jej wymiaru do trzech lat zawieszenia podwyższenia uposażenia.
9.	A.C.	7.02.2019	II DSK 12/18	Uchylenie wyroku sądu dyscyplinarnego I instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.
10.	K.T.	8.02.2019	I DO 18/18	Utrzymanie w mocy wyroku sądu dyscyplinarnego I instancji umarzającego postępowanie.
11.	E.Z. J.C.	20.02.2019	II DSS 19/18	Zmiana wyroku uniewinniającego sądu dyscyplinarnego I instancji i uznanie obwinionych za winnych, odstąpienie od wymierzenia kary.
12.	Z.K.-K.	26.02.2019	II DSS 17/18	Uchylenie wyroku skazującego sądu I instancji i umorzenie postępowania.
13.	W.D.	27.02.2019	I DSK 6/18	Umorzenie postępowania.
14.	A.K.	7.03.2019	I DO 11/18	Uchylenie wyroku sądu I instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.
15.	R.W.	14.03.2019	I DSK 10/18	Uznanie za winnego przewinienia dyscyplinarnego oraz orzeczenie kary złożenia z urzędu.
16.	M.P.	21.03.2019	II DSS 12/18	Utrzymanie w mocy skazującego wyroku sądu dyscyplinarnego I instancji orzekającego karę złożenia z urzędu.
17.	J.C.	25.04.2019	II DSS 20/18	Uchylenie wyroku uniewinniającego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.
18.	N.K.-P.	8.05.2019	I DO 21/18	Zmiana uchwały sądu dyscyplinarnego I instancji poprzez uwzględnienie zastrzeżenia sędziego.
19.	P.C.	13.05.2019	I DO 20/18	Utrzymanie w mocy uchwały odmawiającej uwzględnienia zastrzeżenia sędziego na uwagę udzieloną przez wiceprezesa sądu.
20.	J.S.	15.05.2019	I DO 24/19	Utrzymanie w mocy uchwały odmawiającej uwzględnienia zastrzeżenia sędziego na uwagę udzieloną przez prezesa sądu.
21.	C.S.	16.05.2019	II DSS 14/18	Utrzymanie w mocy wyroku skazującego sądu dyscyplinarnego I instancji wymierzającego karę upomnienia.
22.	Z.K.	4.06.2019	II DSS 4/18	Zmiana wyroku sądu dyscyplinarnego I instancji poprzez uznanie sędziego za winnego i odstąpienie od wymierzenia kary.
23.	J.G.	5.06.2019	II DSS 9/18	Utrzymanie w mocy wyroku skazującego sądu dyscyplinarnego I instancji.

Lp.	Sędzia	Data wyroku	Sygnatura akt	Szczegóły
24.	J.S.	5.06.2019	II DSS 18/18	Utrzymanie w mocy wyroku uniewinniającego sądu dyscyplinarnego I instancji.
25.	R.T.D.	18.07.2019	II DSS 1/19	Utrzymanie w mocy wyroku skazującego sądu dyscyplinarnego I instancji wymierzającego karę upomnienia.
26.	L.P.R.	10.09.2019	II DSS 4/19	Zmiana wyroku skazującego sądu dyscyplinarnego I instancji poprzez zmianę orzeczenia o karze i orzeczenie kary złożenia sędziego z urzędu.
27.	M.W.	8.10.2019	II DSS 8/19	Utrzymanie w mocy wyroku skazującego sądu dyscyplinarnego I instancji wymierzającego karę upomnienia.
28.	S.B.	10.10.2019	II DSS 6/19	Utrzymanie w mocy wyroku skazującego sądu dyscyplinarnego I instancji wymierzającego karę upomnienia.
29.	T.C.	22.10.2019	II DSS 11/19	Zmiana wyroku skazującego sądu dyscyplinarnego I instancji w zakresie opisu czynu, utrzymanie w mocy w zakresie orzeczenia o karze nagany.
30.	A.C.	21.11.2019	II DSS 2/18	Zmiana wyroku skazującego i odstąpienie od wymierzenia kary.
31.	B.S.	10.12.2019	II DSS 12/19	Zmiana wyroku skazującego w zakresie orzeczenia o karze (obniżenie uposażenia o 50% na okres jednego roku).
32.	A.M.	16.12.2019	I DSK 8/19	Wyrok skazujący, pozbawienie sędziego w stanie spoczynku prawa do stanu spoczynku wraz z uposażeniem.
33.	R.B.	13.02.2020	II DSK 7/19	Utrzymanie w mocy wyroku skazującego orzekającego karę pozbawienia sędziego w stanie spoczynku prawa do stanu spoczynku wraz z uposażeniem.
34.	P.K.	13.02.2020	II DSS 18/19	Utrzymanie wyroku sądu dyscyplinarnego I instancji skazującego na karę upomnienia.
35.	A.T.	13.02.2020	II DSS 15/19	Utrzymanie wyroku sądu dyscyplinarnego I instancji skazującego na karę upomnienia.
36.	M.L.	27.02.2020	II DSS 16/19	Utrzymanie w mocy uchwały odmawiającej uwzględnienia zastrzeżenia sędziego na uwagę udzieloną przez prezesa sądu.
37.	J.S.	12.03.2020	II DSS 10/19	Zmiana wyroku skazującego sądu dyscyplinarnego I instancji poprzez zmianę opisu czynu, utrzymanie wyroku w zakresie orzeczonej kary i zawieszenia w obowiązkach.

Załącznik 2

UCHWAŁY IZBY DYSCYPLINARNEJ O UCHYLENIU IMMUNITETU I/LUB ZAWIESZENIU W OBOWIĄZKACH

na podstawie informacji dostępnych w Bazie Orzeczeń Sądu Najwyższego

Lp.	Sędzia	Data uchwały	Sygnatura akt	Rodzaj postępowania	Szczegóły
1.	R.R.	23.01.2019	I DO 27/18	Uchylenie immunitetu	Podtrzymanie uchwały sądu dyscyplinarnego I instancji zawieszającego sędziego w czynnościach służbowych i obniżającej wynagrodzenie o 25%.
2.	K.B.	7.03.2019	I DO 10/18	Uchylenie immunitetu	Zmiana uchwały sądu dyscyplinarnego I instancji i wyrażenie zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej.
3.	E.G.	26.03.2019	I DO 25/18	Uchylenie immunitetu	Utrzymanie w mocy uchwały sądu dyscyplinarnego I instancji wyrażającego zgodę na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej.
4.	B.B.	8.05.2019	I DO 7/19	Uchylenie immunitetu	Utrzymanie w mocy uchwały sądu dyscyplinarnego I instancji wyrażającego zgodę na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej.
5.	J.B.R.	14.05.2019	I DO 30/19	Uchylenie immunitetu	Wyrażenie zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej.

Lp.	Sędzia	Data uchwały	Sygnatura akt	Rodzaj postępowania	Szczegóły
6.	J.R.	15.03.2020	I DO 15/20	Uchylenie immunitetu	<ul style="list-style-type: none"> → Wyrażenie zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej, → zawieszenie w czynnościach, → obniżenie wynagrodzenia o 40%. Utrzymane w mocy uchwałą z 29 stycznia 2021 r. (II DIZ 15/21).
7.	S.B.	30.05.2019	I DO 38/19	Uchylenie immunitetu	Zmiana uchwały sądu dyscyplinarnego I instancji poprzez zezwolenie na zatrzymanie i tymczasowe aresztowanie sędziego.
8.	W.F.M	11.06.2019	I DO 31/18	Uchylenie immunitetu	<ul style="list-style-type: none"> → Utrzymanie w mocy uchwały zezwalającej na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej, → zawieszenie sędziego w obowiązkach, → obniżenie wynagrodzenia o 40%.
9.	M.R.	11.06.2019	I DO 11/19	Uchylenie immunitetu	<ul style="list-style-type: none"> → Wyrażenie zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej, → zawieszenie w czynnościach służbowych, → obniżenie wynagrodzenia o 30%.
10.	A.S.	25.06.2019	I DO 21/19	Uchylenie immunitetu	Wyrażenie zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej.
11.	J.M.	17.09.2019	I DO 41/19	Uchylenie immunitetu	Wyrażenie zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego w stanie spoczynku.
12.	P.J.	04.02.2020	II DO 1/20	Postępowanie dyscyplinarne	<ul style="list-style-type: none"> → Zawieszenie w obowiązkach, → obniżenie wynagrodzenia o 40%.
13.	J.K.	25.05.2020	I DO 21/20	Uchylenie immunitetu	<ul style="list-style-type: none"> → Wyrażenie zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej, → zawieszenie w czynnościach, → obniżenie wynagrodzenia o 40%, → wyrażenie zgody na tymczasowe aresztowanie.
14.	A.I.	06.07.2020	I DO 27/20	Uchylenie immunitetu	Wyrażenie zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej.

Lp.	Sędzia	Data uchwały	Sygnatura akt	Rodzaj postępowania	Szczegóły
15.	A.S.	12.08.2020	I DO 25/20	Uchylenie immunitetu	<ul style="list-style-type: none"> → Wyrażenie zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej, → zawieszenie w czynnościach służbowych → obniżenie wynagrodzenia o 25%.
16.	B.P.	12.08.2020	I DO 24/20	Uchylenie immunitetu	<ul style="list-style-type: none"> → Wyrażenie zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej, → zawieszenie w czynnościach służbowych, → obniżenie wynagrodzenia o 35%. <p>Uchwała zmieniona uchwałą z 30 listopada 2020 r. (II DO 76/20), nie-wyrażenie zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej.</p>
17.	B.S.	27.08.2020	I DO 30/20	Uchylenie immunitetu	<ul style="list-style-type: none"> → Wyrażenie zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej, → zawieszenie w czynnościach służbowych, → obniżenie wynagrodzenia o 25%.
18.	I.R.	27.08.2020	I DO 33/20	Uchylenie immunitetu	<ul style="list-style-type: none"> → Wyrażenie zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej, → zawieszenie w czynnościach, → obniżenie wynagrodzenia o 30%.
19.	E.Z.	14.09.2020	I DO 35/20	Uchylenie immunitetu	<ul style="list-style-type: none"> → Wyrażenie zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej, → zawieszenie w czynnościach, → obniżenie wynagrodzenia o 25%. <p>Uchwała uchylona uchwałą z 26 lutego 2021 r. (II DIZ 19/21).</p>
20.	B.M.	12.10.2020	I DO 42/20	Uchylenie immunitetu	<ul style="list-style-type: none"> → Wyrażenie zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej, → zawieszenie w czynnościach, → obniżenie pensji o 50%. <p>Uchwała zmieniona uchwałą z 8 czerwca 2021 r. (II DIZ 27/21).</p>

Lp.	Sędzia	Data uchwały	Sygnatura akt	Rodzaj postępowania	Szczegóły
21.	I.T.	18.11.2020	II DO74/20	Uchylenie immunitetu	<ul style="list-style-type: none"> → Wyrażenie zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej, → zawieszenie w czynnościach, → obniżenie wynagrodzenia o 25%.
22.	J.B.R.	16.12.2020	I DO 51/20	Uchylenie immunitetu	Zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego w stanie spoczynku.
23.	R.F.	14.10.2020	I DO 46/20	Uchylenie immunitetu	<ul style="list-style-type: none"> → Wyrażenie zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej, → zawieszenie w czynnościach, → obniżenie wynagrodzenia o 45%.
24.	J.R.	27.01.2021	II DIZ 1/21	Uchylenie immunitetu	Wyrażenie zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego w stanie spoczynku.
25.	M.C.	02.03.2021	I DI 11/21	Uchylenie immunitetu	<ul style="list-style-type: none"> → Wyrażenie zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego w stanie spoczynku, → wyrażenie zgody na zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie.
26.	K.G.	06.05.2021	I DI 24/21	Uchylenie immunitetu	<ul style="list-style-type: none"> → Wyrażenie zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej, → zawieszenie w czynnościach, → obniżenie wynagrodzenia o 40%.
27.	J.I.	02.07.2021	I DI 3/21	Uchylenie immunitetu	<ul style="list-style-type: none"> → Wyrażenie zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej, → zawieszenie w czynnościach, → obniżenie wynagrodzenia o 25%.
28.	R.C.	07.07.2021	I DIZ 8/21	Uchylenie immunitetu	<ul style="list-style-type: none"> → Wyrażenie zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej (podtrzymanie uchwały sądu dyscyplinarnego przy sądzie apelacyjnym), → zawieszenie w czynnościach, → obniżenie wynagrodzenia o 25%.
29.	S.K.	08.07.2021	II DIZ 2/21	Uchylenie immunitetu	<p>Wyrażenie zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego w stanie spoczynku.</p> <p>Podtrzymanie uchwały sądu dyscyplinarnego przy sądzie apelacyjnym.</p>

Lp.	Sędzia	Data uchwały	Sygnatura akt	Rodzaj postępowania	Szczegóły
30.	S.K.	29.08.2021	I DO 29/19	Uchylenie immunitetu	Wyrażenie zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego w stanie spoczynku.
31.	M.P.	23.09.2021	I DI 21/20	Uchylenie immunitetu	Wyrażenie zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej.
32.	M.F.	16.11.2021		Postępowanie dyscyplinarne	<ul style="list-style-type: none"> → Zawieszenie w wykonywaniu obowiązków, → obniżenie wynagrodzenia o 50%.

HELŚIŃSKA FUNDACJA
PRAW CZŁOWIEKA

 @hfhrpl
 @hfhrpl
 @hfhrpl

Helsińska Fundacja
Praw Człowieka
ul. Wiejska 16
00-490 Warszawa

tel. (22) 556-44-40
fax: (22) 556-44-50
hfhr@hfhr.pl
www.hfhr.pl